T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI VE SOLVENCY II'YE UYUM SÜRECİ

Yüksek Lisans Tezi

KADİR KAYA

İstanbul, 2009

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK ANABİLİM DALI

TÜRKİYE'DE SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI VE SOLVENCY II'YE UYUM SÜRECİ

Yüksek Lisans Tezi

KADİR KAYA

Danışman: YRD. DOÇ. DR. M. EMİN OKUR

İstanbul, 2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
TABLOLAR LİSTESİ iii
ŞEKİLLER LİSTESİ iv
GİRİŞ vi

BÖLÜM I

TEMEL KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. SİGORTA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR 3
1.1.1. Risk Kavramı ve Risk Faktörleri 3
1.1.2. Risk Yönetimi 6
1.1.3. Sigortanın Tanımı 8
1.1.4. Sigortanın Temel Prensipleri 10
1.1.4.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi 10
1.1.4.2. Azami Hüsnüniyet 11
1.1.4.3. Tazminat Prensibi 12
1.1.4.4. Halefiyet (Hakların Devri) Prensibi 13
1.1.4.5. Çifte Sigorta (Hasar İştirak) Prensibi 14
1.1.4.6. Yakın Sebep Prensibi 14
1.1.5. Sigortanın Önemi ve Fonksiyonları 16

1.2. YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR 17
1.2.1. Yabancı Sermayenin Tanımı 17
1.2.2. Yabancı Sermayenin Türleri 19
1.2.2.1. Dolaylı Sermaye Yatırımları 19
1.2.2.2. Dolaysız Sermaye Yatırımları 19
1.2.3. Yabancı Sermaye Yatırımlarının Etkileri 22
1.2.3.1. Ekonomik Etkileri 22
1.2.3.2. Sosyal Etkileri 23
1.2.3.3. Olumsuz Etkileri 24
1.3. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ (SOLVENCY) 26
1.3.1. Solvency I 28
1.3.2. Solvency II 31

BÖLÜM II

TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YABANCI SERMAYE YATIRIMLAR

2.1. SİGORTANIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRKİYE'DE SİGORTA 33
2.2. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YABANCI SERMAYENİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI 36
2.3. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SERMAYE YAPISI 41
2.4. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ ŞİRKETLERİN PRİM ÜRETİMİ 45
2.5. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE SERMAYESİNDE YABANCI PAYA SAHİP SİGORTA ŞİRKETLERİ 50
2.6. SİGORTA ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME VE SATIN ALMALARIN ETKİSİ 58

BÖLÜM III

SOLVENCY II VE TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN UYUM SÜRECİ

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ SİGORTA SEKTÖRÜNDE YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ 60

3.1.1. Hayat Branşında Solvency Hesaplaması 61

3.1.2. Hayat-Dışı Branşlarda Solvency Hesaplaması 62

3.1.3. Garanti Fonu 63

3.1.4. Denetim Otoritesinin Müdahalesi 63

3.2. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ ... 64

3.2.1. Hayat Branşında Solvency Hesaplaması 65

3.2.2. Hayat-Dışı Branşlarda Solvency Hesaplaması 67

3.2.3. Garanti Fonu 68

3.2.4. Denetim Otoritesinin Müdahalesi 69

3.3. SOLVENCY II'NİN SİGORTA SEKTÖRÜNE ETKİLERİ 71

3.3.1. Solvency II Sistemine İhtiyaç Duyulmasının Nedenleri 71

3.3.2. Solvency II Direktif Önerisi 72

3.3.3. Üç Sütunlu Sistem 73

3.3.4. Solvency II Sistemi İle Getirilen Yenilikler 76

3.3.4.1. Risk Bazlı Ekonomik Model 76

3.3.4.2. Şirketin Risk Profiliyle Uyumlu Sermaye Yeterliliği Değerlendirmesi 78

3.3.4.3. Standart Formül ve İç Modeller 78

3.3.4.4. Yönetişim Sistemi 79

3.3.4.5. Denetim Süreci 79

3.3.4.6. Grupların Denetimi 80

3.3.4.7. Şeffaflık 80

3.3.4.8. Solvency II'nin Sigorta Şirketlerine ve Tüketicilere Faydaları 81

3.4. SİGORTA SEKTÖRÜNDE SOLVENCY II'YE UYUM MODELİ 81

3.4.1. Bilanço Bazlı Solvencvy II Uygulamaları 81

3.4.2. Türk Sigorta Sektöründe Solvency II'ye Uyum Modeli 85

SONUÇ 91

KAYNAKÇA 95

ÖZET

Sigortacılık ekonomide sağladığı tasarruflar sayesinde, sosyal ve ekonomik çöküntülerin önlenmesinde etkili olmaktadır. Bu açıdan ekonomide vazgeçilmez bir mali piyasa oyuncusu olarak tanımlanmaktadır.

Günümüzün küreselleşen dünyasında gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkeler gibi Türkiye de, doğrudan yabancı yatırımları kendine çekebilmek için büyük çaba harcamaktadır. Bunun sebebi, yabancı sermayenin ekonomilere sağlamış olduğu sermaye, ileri teknoloji, modern know-how, yönetim becerisi, pazarlama katkısı ve ihracat imkanı gibi faydalardır. Söz konusu faydaları maksimize edebilmenin yolu, ülke çıkarları ile yabancı sermayeli kuruluşların çıkarları arasında akılcı bir denge kurmaktır.

Türkiye ekonomisinde bankacılıktaki yabancı yatırımların sigorta sektörüne yansımasının dışında da, sigorta şirketleri yabancı sermayenin ilgi odağı haline gelmiştir. 2005 yılında bankacılık sektöründe yaşanan yoğun sermaye girişinin benzeri 2007 ve 2008'de sigortacılık sektörü için geçerli olmuştur.

Son yıllarda kanunlarımızın, AB müktesebatıyla uyumlu hale getirilmesine yönelik çalışmaların hızlandığını görmekteyiz. Böylelikle her geçen gün yürürlükteki mevzuatımız tadil edilmekte ve bu uyum yasalarına bağlı olarak yeni sorumluluk alanları ihdas edilmektedir. Dolayısıyla, gelişmiş dünya kriterleri ile paralel bir yapı oluşmaya başlamaktadır.

Solvency II olarak bilinen Avrupa Birliği dahilinde faaliyet gösteren sigorta ve reasürans şirketlerinin mali yeterlilik açısından denetlenmesini amaçlayan sistemin, hazırlık çalışmalarının ardından 2012 yılından yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Solvency II projesi, Avrupa sigorta sektöründe 1990'lı yıllarda görülen iflaslar, rekabetin artması, risk analiz metotlarının gelişmesi, borsalardaki düşüş, düşük faiz oranları ve şeffaflık ihtiyacının ortaya çıkması nedeniyle, mevcut "yükümlülük karşılama yeterliği" ölçümlerinin, şirketlerin gerçek mali yapılarını değerlendiremediği fikrinden ortaya çıkmıştır. Solvency I, özkaynak kavramını odaklarken, Solvency II, sigorta şirketlerinin ve faaliyet branşlarının risklerini de dikkate alıp, erken müdahale imkanı tanıyan bir düzenleme taslağıdır.

ABSTRACT

Insurance is an effective instrument to prevent social and economical turmoils, because of savings that it supplies on financial system. So insurance is described as an indispensible fiscal player in economic structure.

Turkey makes great effort to take share of FDI, as other devoloped or devoloping economies, in global financial world. Because FDI provides various types of advantages; such as technology, modern know-how, corporate management, marketing skills and foreign trade opportunities. To maximize these opportunities, there should be a balance between domestic benefits and foreign shareholder's benefits.

Beyond reflections of FDI's in banking sector to insurance companies, insurance has became an atractive sector by itself, for foreign players in domestic market. There have been high leveled foreign entries in insurace sector since 2007, as FDIies in banking sector in 2005 and 2006.

We have seen that, efforts for making of legal and operational arrangements to similar as EC decisions gathered pace. So, regulatios and law in Turkey, had modificated and new responsiblty subjects were developed. Therefore regulations became as similar as standartised world practices.

It's expexted that, Solvency II, which is an supervising system on fiscal adequacy of insurance and reassurance companies, will be active by the beginning of 2012 in EU. Solvency II is accured because of, Solvency has lack of methods for circumstances in 1990ies; as competition, bankrupcies, fall of stocks, transparency etc. Beyond focusing on equity capital, as in Solvency I, Solvency II is compatible with risk analysis of insurance companies and their operation branches.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Solvency I Temel Kurallar.....29

Tablo 2 : Solvency I Uygulaması İle İlgili Örnek Olay.....30

Tablo 3 : Şirketlerin Pazar Pay ve Toplam Prim Değişimleri
Hayat & Hayat Dışı Toplam (Dask Dahil)..... 49-50

Tablo 4 : KZM A.Ş. Bilanço Örneği..... 85-86

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : 2002 Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı 36

Şekil 2 : 2002 Yılı %17 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı 37

Şekil 3 : 2006 (2 Dönem) Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı 37

Şekil 4 : 2006 yılı (2. Dönem) %24 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı 38

Şekil 5 : 2007 (1. Dönem) Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı 38

Şekil 6 : 2007 yılı (1. Dönem) %33 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı 39

Şekil 7 : 2008 (1. Dönem) Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı 39

Şekil 8 : 2008 (1. Dönem) Yılı %38 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı 40

Şekil 9 : 2008 (2. Dönem) Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı 40

Şekil 10 : 2008 (2. Dönem) Yılı %49 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı. 41

Şekil 11 : 2002 Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı.....42

Şekil 12 : 2006 Yılı (2. Dönem) Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı.....42

Şekil 13 : 2007 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı.....43

Şekil 14 : 2008 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı.....43

Şekil 15 : 2008 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı.....44

Şekil 16 : 2002–2008 (2. Dönem) Yılları Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı.....45

Şekil 17 : 2002 Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi.....45

Şekil 18 : 2006 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi.....46

Şekil 19 : 2007 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi.....46

Şekil 20 : 2008 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi.....47

Şekil 21 : 2008 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi.....47

Şekil 22 : 2002–2008 (2. Dönem) Yılları Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi.....48

Şekil 23 : Solvency II'de 3 Sütunlu Sistem.....74

Şekil 24 : Solvency II Standartlarına Uygun Bilanço 83

Şekil 25 : Bütçe Bazlı Solvency II Dengesi.....84

Şekil 26 : KZM SİGORTA A.Ş.'nin Bilanço Dengesi.....87

Şekil 27 : KZM SİGORTA A.Ş.'nin Bilanço Dengesi 87

Şekil 28 : Türk Sigorta Sektöründe Solvency II Uyum Modeli.....90

GİRİŞ

Modern ekonomilerde sigortacılığın önemli bir rolü, ekonomik ve sosyal ağırlığı vardır. Sigortacılık, bir tür risk transfer mekanizması oluşturarak bu yöntemle bireyler ve kurumlar üzerindeki risk baskısını kaldırarak kendi üzerinde toplamakta ve bunu olduğu kadar geniş bir alana yaymak suretiyle; ekonomik birim olarak fertlerin ve ailelerin istikrarını desteklemektedir. Devletin sosyal güvenlik sağlama alanındaki yükünü hafifletmekte, mal ve hizmet üreten kuruluşların daha iyi risk yönetimi yapmalarını teşvik etmek suretiyle kendilerinden başlayarak tüm ekonominin risk maliyetlerinin düşürülmesini sağlamaktadır.

Yukarıdaki nedenlerle bu çalışmada sigorta şirketlerinin mali yapıları bir erken uyarı modeli çerçevesinde incelenerek zafiyetin önceden görülebilmesi ve tedbir alınabilmesi amacıyla, uluslararası denetimlerden de yararlanılarak Türk sigorta sektöründeki durumu ve sektördeki sermaye hareketliliği incelenmiştir.

Birinci bölümde çalışmada kullanılan temel kavramlar açıklanmıştır. İlk planda risk kavramı üzerinde kısaca durulduktan sonra, sigortanın tanımı, prensipleri ve fonksiyonları açıklanmıştır. Bunun akabinde yabancı sermayenin tanımı, türleri, etkileri anlatılmıştır. Son olarak da sigorta şirketlerinin uymak zorunda oldukları yükümlülük karşılama yeterliliği (Solvency) açıklanarak Solvency kavramı anlatılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türkiye'deki yabancı sermaye hareketlerinin tarihsel süreci anlatılmış, sonrada Türk sigorta sektöründeki, yabancı sermayenin seyri gösterilmiştir. Sektördeki bu hareketliliğin şirketlerin prim üretimine etkisi ve yerli–yabancı sigorta şirketlerinin seneler itibariyle oluşturdukları prim üretimleri grafikler halinde sunulmuştur. Bu bölümün sonunda yabancı sermayenin gelmesi ile ortaya çıkan birleşme ve satın almaların etkisine değinilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde günümüzde uygulanmakta olan AB ve Türkiye sigorta sektörlerindeki yükümlülük karşılama yeterliliği açıklanmıştır. 2012 yılında yürürlüğe girecek olan Solvency II'nin sigorta sektörüne ve dolayısıyla sigorta şirketlerine karşı yaptırımları açıklanarak bölümün sonunda da model çalışması yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda, sonuç bölümünde yapmış olduğumuz araştırmalar sonucu Türk sigorta sektörünün de etkilendiği ekonomik krize değinilerek, 2012 yılında yürürlüğe girecek olan Solvency II direktiflerinin sigorta sektörü açısından önemine vurgu yapılmıştır.

BÖLÜM I

TEMEL KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. SİGORTA İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Sigorta ile ilgili temel kavramlar başlığı altında risk ve sigorta kavramları birlikte ele alınacaktır.

1.1.1. Risk Kavramı ve Risk Faktörleri

Günlük hayat risk ve belirsizliklerle doludur. Risk, zarar ihtimali veya arzu edilmeyen bir olayın meydana gelme ihtimali olarak belirtilebilir. Gelecek birçok risk ve belirsizlik ile doludur. Kişi bu risklerden endişe duyduğunda bunların ortadan kaldırılmasını ister.

Risk, tek bir oluşumun veya kaybın olasılığı olmayıp beklenenden farklı sonuçların gerçekleşmesi olasılığıdır. Gelecekte beklenen veya arzu edilen bir sonuçtan olumsuz yönde bir sapmanın olasılığı olarak nitelenebilir.[1]

Riskler sadece kişileri tehdit etmez; işletmelerde risklerin tehdidi altındadır. İşletme içindeki faaliyetler ekonomik bir plan içinde yürütülür. Bu faaliyetlerin ekonomik sonuçları iletmenin hesap bünyesinin yardımıyla ölçülür. Ekonomik planın başarı derecesi ise, belirsizlik ile sınırlıdır. Kişinin yapabileceği her çeşit planda belirsizlik önemli rol oynar. Gerçek ile plan arasında bir faaliyetin başarısızlık tehlikesi, yani risk bulunaktadır.[2]

Bireyin günlük hayatta karşılaşabileceği olumsuz sonuçları yaratabilecek faktörleri sosyal, fiziksel ve ekonomik olmak üzere üç temel başlık altında incelemek mümkündür.

---

[1] Ayşe Gül, Bölükbaşı, **Sigortacılıkta Risk Yönetimi**, İstanbul: Türkmen Kitap Evi, 2008. s.41.

[2] Kamuran Pekiner, **Sigorta İşletmeciliği Prensipleri–Hesap Bünyesi**, İstanbul: İÜ Yayınları, 1974, s. 3.

- *Sosyal Risk Faktörleri:* Bireyin yaşadığı sosyal ortamından kaynaklanan, kanun ve kurallarla belirlenen ve bireylerin hak ve özgürlüklerinin çerçevesini oluşturan sınırların dışında davranan kişilerin yanında; bireyin kendi yetersizliği, kusuru veya yaşadığı geçici olumsuzluklardan kaynaklanan risklerdir. Hırsızlık, kazalar bu tip risklere örnek olarak verilebilir.

- *Fiziksel Risk Faktörleri:* Kaynağını bireyin içinde bulunduğu fiziksel ortamdan alan risklerdir. Bu tip risklerin gerçekleşmesi halinde meydana gelen olumsuz sonuçlar, kimi zaman ülke çapında ekonomik ve sosyal kayıpların oluşmasına neden olmaktadır. Bu risklere örnek olarak, yangın, deprem, sel, hava koşulları verilebilir. Tarım sigortaları genellikle bu tip risklere karşı güvence sağlamaktadır.

- *Ekonomik Risk Faktörleri:* Bu riskler modern hayatın yaşamımıza soktuğu risklerdir. Günümüzde iş dünyasında faaliyet gösterenlerin hayatındaki risklerin büyük çoğunluğunu bu tip riskler oluşturmaktadır. Dünya ve ülke ekonomisinde meydana gelen değişimler, hükümet veya ekonomik olarak etki sahibi kurumların aldıkları kararlar, bölgesel savaşlar bu risklere zemin oluşturmaktadır.[3]

Sigorta şirketlerinin başarısızlığında rol oynayan en önemli risk unsurları aşağıda detaylı olarak sunulmaktadır.[4]

i. Hayat Sigorta Şirketleri

- *Pure (Saf) Underwriting:* Haya*t* sigorta poliçelerinin süresi genellikle çok uzun bir döneme yayılır. Tahminler ve fiyatlama dönem başında yapılırken, sonuçlar uzun süre sonra gerçekleşmektedir.

- *Underwriting Yönetimi:* Zayıf risk düzenleme kararları, prim hesaplamaları üstlenilen risk düzeyi ile orantılı olarak düşünüldüğünden, şirketin karlılığı üzerinde önemli rol oynar.

---

[3] İbrahim Erdem Esenkaya, ‘’Sigorta Şirketlerinde Mali Denetim Türkiye ve Avrupa Topluluğu Karşılaştırması’’, Yayınlanmamış Eser, İstanbul, 2000.

[4] Niyazi Berk, **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi - Türkiye’de ve AB’de Yeni Düzenlemeler (Solvency II Projesi)**, İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları, 2005, s. 31.

- *Mstch Etme (Aktif-Pasifleri Uygun eşleştirme):* Hayat sigorta şirketleri uygun bir eşleştirme yapmadıklarında, özellikle faiz oranı değişmeleri ve varlık oranlarının değişmesinde önemli risklerle karşı karşıya kalırlar.

- *Provizyonlar:* Hayat sigorta şirketlerinin teknik provizyonlarının belirlenmesi, uzun vadede gerçekleşecek olan yükümlülükleri dikkate alarak aktüeryal ölçümlere dayanır. Bu yüzden belirsizlik önemli bir rol oynamakta,bunun için yeterli karşılık ayrılması gerekmektedir.

ii. Hayat Sigorta Şirketleri

- *Saf riskler:* Hayat dışı sigortacılığın doğal yapı gereği, olay sonuçlarının tahminleri belirli bir güven derecesi ile sınırlıdır. Ayrıca şirket üzerinde önemli rol oynayan tesadüfi olaylar, örneğin sel ve çevre kirlenmesi çok sayıda poliçe sahibini aynı anda etkilemektedir.

- *Underwriting Yönetimi:* Zayıf yönetim kararları, şirketin karlılığı üzerine olumsuz etkileri olur. Zira prim hesaplamaları üstlenilen risk düzeyi ile orantılı olarak belirlenir zayıf yönetim kararları riski özellikle hızlı büyüme, yeni sigorta pazarlarına girme durumunda daha fazla kötü etkileri olmaktadır.

- *Yasal Düzenlemeler:* Varlık ve sorumluluk sigorta şirketleri sigortacılık pazarında düzenleme ve değişikliklerden maliyet artışı ya da sorumlulukların artışından dolayı ortaya çıkan hasar ve tazminat ödemeleri nedeniyle önemli ölçüde etkilenmektedir.

- *Reasürans Riski:* Sigorta şirketlerinde risklerin azaltılmasında reasürans önemli bir mekanizmadır. Sigorta şirketlerinde riskin yeterince transfer edilememesi, sigorta şirketlerini finansal güçlüklerle ve beklenmeyen risklerle karşı karşıya bırakır.

- *Provizyonlar:* Hayat dışı sigorta şirketlerindeki provizyonlar yukarıdaki riskler nedeniyle şirketi zor durumda bırakabilir. Bu yüzden ortaya çıkabilecek tesadüfi olayların yönetim tarafından dikkatli bir tahmin yöntemi ile uygun karşılıkları

ayırmalıdır. Uygun olmayan karşılıklar sermaye erozyonuna, hatalı yatırım kararlarına, işletme başarısızlığına yol açabilir.

1.1.2. Risk Yönetimi

Bir kişinin veya şirketin, hedeflerine ulaşma sürecindeki belirsizliklerin, tanımlanması, analizi ve etkilerinin değerlendirilmesidir. Sonuçta uygun karşı planların oluşturulması riskin yönetilmesi demektir. Hedefe giden yoldaki tüm belirsizlikler, yönetimi gerektirecek risklere dönüşebilir.

Riski yok etmek mümkün değildir. Ancak riskler tamamen yok edilemese de azaltılabilmektedir. Bunun da risk yönetimi ile mümkündür. Risk yönetimi, risk analizi ve risk değerlendirme; gerekli önlemlerin önceden alınarak tehlikenin bertaraf edilmesi için yapılmaktadır. Risk yönetimi planlama ile başlar. Plan her şeyin başındadır. Plan bir araç, planlama ise bu araca işlerlik kazandırılmasıdır.

Planlama sırasında, risklerin oluşturacağı etkilerin, nasıl tolere edileceği de plana dahil edilmelidir. Planlamanın ardından riskleri belirleme sürecine geçilir. İyi tanımlanmamış bir hedef ve o hedefe gidecek yollar belirlenmemişse risklerin de doğru tanımlandığı söylenemez. Riskleri doğru belirleyebilmek için planlardaki her faaliyetin sorgulanması gerekir. Sorgulanmayan faaliyetlerdeki riskler, tehlikenin ortaya çıkana kadar farkına varılmasını engeller.

Riskler, belirlendikten sonra nitel ve nicel analiz safhası gelir. Risklerin ayrıştırılması, önceliklerine göre sıralanması, şirket stratejilerine veya proje hedeflerine etkilerinin tanımlanması, kritiklik seviyesi, yüksek risklerin değerlendirilmesi birer zorunluluktur.

Sigortacılıkta risk yönetimi, geleceğe yönelik olan risk, tehlike ve başarısızlıkları önleme yöntemidir. Sigorta şirketleri gelecekteki başarısızlıklarını önlemeye veya sonuçlarını azaltmaya çalışırlar. Risk yönetimi faaliyetlerden ortaya çıkan istatistiksel yöntemleri kullanarak veri tabanı oluşturmak ve bu verileri kullanarak

trendler de oluşturabilmektedir. Bu yaklaşım, şirketlerin risklerinin artma veya azalma yönü hakkında bilgi verebilmektedir.[5]

Sigorta şirketlerinin sigortalıdan aldığı risk, sigorta şirketinin sermayesinin reel değerini aşındırmamalıdır. Burada hedef şirketin varlığını çok büyük riskler karşısında korumakla sınırlı değildir. Alınan işlerin ayrıca şirket ortaklarının koyduğu sermayenin satın alma gücünü koruyacak şekilde planlanması gerekir.[6]

Risk yönetim metotları; riskten kaçınma, riski transfer etme, riski paylaşma ve riski azaltma olarak belirtilebilir. Aşağıda kısaca bu metotlara değinilecektir.[7]

- *Riskten kaçınma:* Risk çok kısa bir süre için bile kabul edilemez ise riskten kaçınma söz konusu olup, riske yol açan eyleme girilmemektedir. Bugün bu yöntem sigorta sektöründe yaygın olarak kullanılsaydı bireyler ve toplum zor durumda kalırdı.

- *Riski Transfer Etme:* Riskin transferindeki en önemli unsur, bir kişiden riski taşımaya daha istekli olan bir başka kişiye transfer edilebilir olmasıdır. Örnek olarak, satıcıların ve üreticilerin bir ürünü satın almak ve satmak arasında geçen sürede inen ve çıkan Pazar fiyatlarına karşı kendilerini korumak için satın aldıkları sözleşmeleri verebiliriz.

- *Riski Paylaşma:* Sigortacılığın temel prensibi olan büyük sayılar kanununa dayanarak riskin paylaşılmasıdır. Günümüzde şirketler, riskleri azaltma ve kontrol altına almada sigorta şirketlerinin deneyimlerinden faydalanmaktadır. Riskin bir kısmının şirketçe üstlenilmesi, bir kısmının sigorta şirketlerine transferi ile risk paylaşılır.

- *Riski Azaltma:* Risk kaybın önlenmesi ve kontrolü ile azaltılabilmektedir. Uygulamada kayıpların meydana gelmesini önlemek için koruyucu önlemler alınması desteklenmektedir.

---

[5] Bölükbaşı, a.g.e., s. 62-63

[6] Niyazi Berk, **Sigortacılıkta Fon Yönetimi**, İstanbul: İMKB Yayınları 2001, s. 54.

[7] Bölükbaşı, a.g.e., s. 64.

Küresel ekonomik sistem içerisinde sigortacılığın öncelikli fonksiyonu, risk unsurlarının ortadan kaldırılması veya riskin asgari düzeye indirilmesidir. Sigorta şirketleri, riskleri sınırlandırarak bir bölümünü kendi üzerinde tutarken, kalan kısmını reasürans şirketlerine transfer ederler. Sigorta şirketleri için risk kavramının önemini kanıtlayan somut bir olguda özellikle 2000'li yıllarda yetersiz risk yönetimi sonucu sigorta şirketlerinde görülen iflas vakalarındaki artışlardır.

Görülmekte olduğu gibi sigorta ve sigortacılık açısından temel bir noktada yer alan risk kavramı, çalışmamızın ilk bölümünde öncelikli olarak ele alınmış olup, buradan hareketle sigorta ile ilgili temel kavramlarda yer verilmiştir.

1.1.3. Sigortanın Tanımı

İnsanın sahip olduğu mal varlığı ve hayatı her zaman için sayısız tehlikelerle karşı karşıyadır. Halk dilinde tehlike veya kaza olarak bilinen bu tabirler sigortacılık dilinde riziko diye adlandırılmaktadır. O halde sigortacılığın doğmasında insanların yaşamlarında karşılaştıkları veya karşılaşabilecekleri tehlikelere-rizikolara karşı önlem alma ihtiyacı büyük rol oynamaktadır. Bu bakımdan sigortanın ilk unsuru fertlerin ileride karşılaşacakları rizikolar için kendilerini emniyette hissetme arzusu olarak düşünülmektedir. Sigorta insanların karşılaşmaları muhtemel tehlikelerin -rizikoların- ekonomik sonuçlarını ortadan kaldırabilmek ve de onları tehlikeden önceki mali durumlarına getirebilmek için kullanılan bir yöntem, bir sistemdir. Bu sistem devreye girince, gerçekleşen rizikolardan doğacak olan zarar sigortacı tarafından ödenmektedir. Ödenen bu zarar tazminatları ise hem zarar gören sigortalı hem de diğer sigortalılardan tahsil edilen primlerle karşılanmaktadır. O halde sigortanın ikinci unsuru da rizikonun dağıtılması prensibidir.[8] Sigortayı, tüzel ve gerçek kişilerin karşılayabilecekleri zararlar ve gelir kaybına yol açan olayların ekonomik sonuçlarından kendilerini korumak için risklerini, belli bir prim karşılığında, transfer etme sistemi olarak tanımlayabiliriz.[9]

[8] Hilmi Acınan, **Sigortanın Temel Prensipleri,** İstanbul: Aviva Sigorta, 2006, s. 5.

[9] Nihat Kamuran Malatyalı, **Türk Sigorta Sektörü Orta Vadeli Gelişme Beklentileri,** İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları, 2008, s. 21.

Sigorta sektörünün temel görevi, ekonomideki finansal kayıpları paylaşmaktır. Sigortalılar, belirlenmiş olayların risklerine karşı koruma satın alırken sigorta şirketlerinde riskler karşılığında talep edilecek bu miktarı rezervde tutar[10].

Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Kişiler tek başına karşılayamayacakları zararları bir organizasyon aracılığıyla aralarında paylaşmaktadırlar.[11]

Sigortanın tanımı Türk Ticaret Kanununun Sigorta Hukuku adını taşıyan beşinci kitabında yer almaktadır. T.T.K.'nun 1263. maddesi sigortayı; "Sigorta bir akittir ki, bununla sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin (bir rizikonun) meydana gelmesi halinde tazminat vermeyi yahut bir veya birkaç kimsenin hayat müddetleri sebebiyle veya hayatlarında meydana gelen belli bir takım hadiseler dolayısıyla bir para ödemeyi veya sair edalarda bulunmayı üzerine alır." şeklinde tanımlamıştır. Şimdi bu tanımdan hareketle sigortanın bazı önemli unsurlarına değinelim:[12]

- Öncelikle sigortalanacak bir menfaatin mevcudiyeti gerekmektedir. Yani bir kimsenin para ile Ölçülebilir bir iktisadi kıymetinin, bir menfaatinin bulunması şarttır.

- Rizikonun ilerde ortaya çıkma ihtimali olmalıdır. Eğer riziko eskiden tahakkuk etmişse bu sigortaya konu teşkil etmez. Veya riziko zaten ilerde de doğmayacak ise yine bu da sigortaya konu teşkil etmez. Bu nedenle rizikonun ilerde ortaya çıkma ihtimalinin bulunması gerekmektedir.

- Bu tehlikenin ilerde doğması karşılığında da sigortalının bir prim vermesi icap etmektedir,

---

[10] Suna Oksay, ‘’OECD ülkelerinde ve Türkiye’de Sigorta sektörünün Ekonomik Büyümeye Etkisi’’, **Geleneksel Finans Sempozyumu**, BSY ve BSE, MÜ, 28 Mayıs 2004

[11] Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Sigorta Tanımları, http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigorta+tanımları/ (21.01.2009).

[12] Acınan, a.g.e., s.5.

- Sonuç olarak da rizikonun tahakkuku halinde sigortacı bir tazminat ödemeği taahhüt etmektedir.

1.1.4. Sigortanın Temel Prensipleri

Sigortanın temel prensipleri şu şekilde sıralanabilmektedir:

1.1.4.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

Bu prensip sigorta yaptırabilme hakkı olarak da bilinmektedir. Sigortayı ancak bir konuda sigortalanabilir menfaati olan kimse yaptırabilir. Böyle bir menfaati olmayan kişi sigortalı olamaz. O halde sigortalanabilir menfaat, sigorta yaptırabilmenin kanuni hakkını ifade eder. Hukuken bir mala sahip olan kişi şüphesiz o malın da sigortalısı olabilmektedir. Bu prensip T.T.K.'nun 1263. maddesinde ifadesini bulmaktadır. "Sigortacı bir prim karşılığında diğer bir kimsenin para ile ölçülebilir bir menfaatini halele uğratan bir tehlikenin meydana gelmesi halinde..." mal sigortalarına ilişkin olarak 1269, nakliyat sigortalan ile ilgili olarak 1339 ve hayat sigortalan ile ilgili olarak da 1321. maddede tanzim edilmiştir.[13]

Ferdi kaza ve hayat sigortalarında bir kimsenin hudutsuz mali menfaati olması bakımından herkes hayatını istediği meblağa sigorta ettirebilir. Çünkü hayat ve terdi kaza sigortalan mal değil miktar sigortalandır.

Ayrıca hukuken mal sahibi olunmadan sigortalanabilir menfaat sahibi de olunabilmektedir. Örneğin;

- İpotek ve rehin hakkı sahibi,
- İntifa hakkı sahibi,
- Emanetçi ve yediemin, Kiracı.

Sorumluluk sigortalarında ise herhangi bir nedenle hukuken sorumlu olabilecek kişi

[13] Cahit Nomer, **Sigortanın Temel Prensipleri ve Reasürans**, İstanbul: MÜ Yayınları, 1977, s.48.

de sigortalanabilir menfaat sahibi olarak düşünülür.

Sigortalanabilir menfaat prensibi gerek sigortanın yapıldığı gerekse hasar anında mevcut olmalıdır. Nakliyat emtea sigortalarında ise hasar anında mevcudiyet yeterlidir.

1.1.4.2. Azami Hüsnüniyet

Yukarıda moral tehlike izah edilirken iyi niyet ve dürüstlükten bahisle bu prensibe değinmiştik. Bilindiği gibi, insan münasebetlerinde hüsnüniyet esastır. Ancak sigortacılıkta bu husus sadece hüsnüniyet değil ve fakat azami hüsnüniyet olarak ifadesini bulmaktadır. Bunun nedenleri ise:

a. Sigortalı sigorta konusu ile ilgili hususları en iyi bilmesi gereken kişidir. Hâlbuki sigortacının söz konusu riziko ve sigorta konusunu, genel bilgisinin dışında, sigortalı kadar bilmesi mümkün değildir. O sadece sigortalının (veya sigorta ettirenin) kendisine verdiği bilgileri değerlendirir. Hiç şüphesiz sigortacı da kendi imkanları ile (riziko mühendisleri) rizikoyu teftiş edebilir. Ancak önemli olan sigortalının riziko ile ilgili esaslı hususları sigortacıya bildirmesidir.

b. Sigortalı yalnızca akit esnasında değil ve fakat sigorta süresi içinde de sigorta konusunu bilmekte ve de her şekilde kontrol hakkına veya değişiklikleri bilme durumuna sahiptir. Aynı özellikler sigortacıda yoktur. Sigortacı bunları ancak, sigortalı duyurursa bilgi sahibi olur ve de poliçe de gerekli değişiklikleri yapabilir.

Bu nedenle de azami hüsnüniyet prensibi sigorta konusuna ilişkin her şeyi söylemek ve de bildirmek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sigorta sözleşmesinin oluşturulması aşamasında her iki taraf için de söz konusu olan ortak nokta, tamamen karşı tarafın vermiş olduğu bilgiye güvenmek durumunda olmalarıdır. Taraflardan birinin iyi niyetli olmaması nedeniyle karşı tarafa gerçek olmayan bilgi vermesi, karşı tarafı yanıltmak ve istemediği bir sözleşmeye girmesini

sağlamaktır ve iyi niyet prensibinin ihlali, karşı tarafa sözleşmenin feshi hakkını vermektedir.[14]

Sigortacıya yanlış bilgi vermek olur. Zira sigortalının bu esaslı hususları bilmemesi düşünülemez. Bilindiği gibi, sigortalar genelde aracılar vasıtasıyla akdedilmektedir. Bu nedenle aracılarında sigortalı kadar esaslı hususları bildirmek mecburiyeti vardır.

1.1.4.3. Tazminat Prensibi

Sigortalıya, bir sigorta sözleşmesi gereği, sigortalanan tehlikeden doğan fiili hasarın ölçüsüne göre hasar ödemesi yapılmasıdır. İstatistiksel ve matematiksel olarak ölçülebilen ve yine para birimi ile değerlendirilebilen riskler, sigortanın tazminat özelliğini doğurmaktadır. Tazminat miktarı gerçekleşen hasar ve en önemlisi sigorta poliçesinde ki azami teminat tutarı ile sınırlıdır. Bu uygulama sayesinde iş hayatında ve ekonomide haksız kazançların doğmasının önüne geçebilir.[15] Ancak hemen belirtmek gerekir ki yalnızca mal ve mesuliyet sigortalan tazminat mukaveleleridir. Bu sigortalarda hasara uğrayan malın hasar anındaki değeri tazmin edilir. Halbuki hayat ve ferdi kaza sigortalan miktar sigortaları olup bunlar tazminat mukaveleleri değildir. Bu nedenle mal ve sorumluluk sigortalarında olduğu gibi burada sigorta bedeli gerçek değeri aşamaz. Buna rağmen İnsan hayatını istediği bedelle sigorta yaptırabilir. Bunun limiti yoktur. Bilindiği gibi, sigorta konusu ya iktisaden değer ifade eden bir maldır veya hukuki mesuliyet taşıyan bir hadise olabilir. Sigortacı aldığı bir prim karşılığında ileride doğabilecek bir tehlike için tazminat ödemeği taahhüt ettiğine göre bu tehlikenin tahakkuku imkansızsa bu takdirde sigorta konusu da yok demektir. Bu nedenle de sigorta sözleşmesi yapılamaz ve de tazminat prensibi de doğmaz.

Nakliyat sigortalarında sigortanın konusu inşa edilen bir gemi veya taşınan emtea veya geminin tekne sigortasıdır. Yangın sigortalarının konusu ise ev, fabrika gibi mallar olabilir. Bilindiği gibi bunlar tazminat mukavelesine konu teşkil ederler. Halbuki hayat ve ferdi kaza sigortalarının konusu insan hayatı olduğu için bunlar mal sigortalarının tamamen

[14] TSRSB, Sigorta Tanımları, http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigorta+tanımları/ (21.01.2009)

[15] Şebnem Uralcan, **Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi**, İstanbul: 2. baskı Bilyay, 2006, s. 41.

dışında ve de tazminat mukavelesi olmayıp miktar sigortalandır. Burada mal sigortalarında olduğu gibi sigorta değeri söz konusu değildir. Mal ve sorumluluk sigortalarında gaye sigortalıları hasardan önceki mali duruma getirmektir. Sigorta sözleşmesi, yani poliçedeki sigorta bedeli sigortacının zarar sorumluluğunu gösterir. Sigorta akdi sigortalıyı hasardan önceki mali seviyesinin üstüne çıkarmayı gaye edinmez ve de bu sebeple tazminat prensibi sigortalının kar sağlamasına mani olur kaldı ki bu prensip "Sigortalanabilir Menfaat" prensibi ile de bağdaşmaktadır.

Tazminat prensibinin bir diğer ifadesi de sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması gerekliliğidir. Yukarıda sigorta sözleşmesi bölümünde de değinildiği gibi T.T.K.'nun 1266. maddesindeki unsurlardan biri de "sigorta bedeli" konusudur. Sigorta primine esas teşkil edecek sigorta bedeli ise sigortalı ile sigortacı arasında kararlaştırılır ve de bu bedel sigortacının azami sorumluluğunu gösterir. Mal sigortalarında sigortacı, sigortalının uğradığı gerçek zararı tazmine mecburdur.

Tazminat prensibi mal sigortaları bakımından aynı zamanda sigorta bedelinin sigorta değerine eşit olması prensibi de olduğundan öncelikle bu ifadeleri açıklamakta yarar vardır.

1.1.4.4. Halefiyet (Hakların Devri) Prensibi

Sigorta edilen değer bir başkasının ihmali, kusuru ya da kasti davranışları sonucunda hasara uğramış ise; sigortalıdan hasarı devralan ve bir bakıma sigortalının yerine hareket eden sigortacı aynı hasarın tazminini, hasara neden olan üçüncü kişiden talep etme hakkını da devralır.[16] T.T.K'nun 1301. maddesine göre: "Sigortacı, tazminat bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kimse yerine geçer. Sigorta ettiren kimsenin vaki zarardan dolayı üçüncü şahıslara karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel nispetinde sigortacıya intikal eder. "şeklinde halefiyet tanımlanmaktadır. Buna göre halefiyet hakkı sigortacı için kanundan doğan bir haktır.[17]

[16] Uralcan, a.g.e., s. 45.

[17] Acınan, a.g.e., s.15.

Sigortacı bu hakka dayanarak ödemiş olduğu sigorta tazminatının tamamını veya bir kısmını açacağı rücu davası sonucunda geri alma imkanına sahiptir. Bu nedenle, sigortacının halefiyet hakkını rücu davası yoluyla kullanabilmesi için sigorta ettiren, gerekli belgeleri, sigortacıya vermekle yükümlüdür.

1.1.4.5. Çifte Sigorta (Hasar İştirak) Prensibi

Sigortada amaç meydana gelen gerçek hasarı ödemek olduğuna göre sigortalının bu zararın fazlasını alması düşünülemez. Sigortada kar sigortanın genel prensiplerine aykırıdır. Ancak bir sigorta konusunun birden çok sigortacıya sigorta ettirilmiş olması halinde meydana gelen hasar o sigortacılar tarafından bölüşülerek karşılanır. Hasara iştirak, poliçe hükümlerine göre hasarı ödemiş bir şekilde mesul bulunan diğer sigortacıları paylaşmaya davet hakkıdır.[18] Burada önemli olan husus hasara uğrayan poliçelerin hepsinin aynı süreyi taşıması aynı sigorta konusuna aynı rizikoların temin edilmesi ve de aynı sigortalının menfaat alakasının bulunmasıdır.

1.1.4.6. Yakın Sebep Prensibi

Bir olaylar zincirini oluşturan etkin sebep, yakın sebep olarak ifade edilir. Birden çok sebep aynı zamanda gerçekleştiğinde, etkili olan sebep diğerinin harekete geçiren, zararın atfedildiği sebeptir. Hasarın ortaya çıkmasında direkt çalışır ve diğer sebep onu takip eder.[19] İlk veya son sebep olabildiği gibi ikisi de olmayabilir. Yakın sebebi diğer sebeplerden ayıran en önemli özellik, hasarın oluşumuna etki ya da katkıda bulunmasının ötesinde tek başına belirleyici olmasıdır.[20] Eğer poliçede yer alan bir rizikonun tahakkuku nedeniyle bir hasar meydana gelmişse hasarın nedeni o rizikonun gerçekleşmesidir. O halde tek ve yakın sebep odur. Eğer poliçede yer almayan bir riziko tahakkuk etmişse bu takdirde yine yakın sebep odur ancak, tazminat ödenmez. Çünkü poliçede teminat altında değildir.

---

[18] Nomer, a.g.e., s.58.

[19] Uralcan, a.g.e., s. 47

[20] TSRSB, Sigorta Tanımları, http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigorta+tanımları/ (21.01.2009)

Bazı hallerde hasar poliçelerde yer alan tek değil fakat birkaç rizikonun birden gerçekleşmesi ile meydana gelebilir. Eğer bu rizikolar poliçede yer almışsa mesele yok demektir. Ancak hasar istisna edilen rizikolardan meydana gelmişse o zaman poliçedeki riziko hasarları ile istisna olan rizikoların hasarlarını birbirinden ayırmak gerekir.

Uygulamada yakın sebebin tespiti bazen zor olabilir. Örneğin; hasarın sebebi tek olmaz veya birçok sebep söz konusu olabilir. Aşağıdaki örnekler bu tereddütlere yardımcı olmaktadır.

a. Yukarıda da değinildiği gibi eğer poliçede belirtilen riziko tek başına hasara sebep olmuşsa tek ve yakın sebep o rizikonun gerçekleşmesi olup burada tereddüt yok demektir.

b. Eğer poliçede teminat altına alınmamış ve de istisna tutulmuş bir riziko tahakkuk ederse bu takdirde de mesele yok yani sigortacının sorumluluğu yok demektir.

c. Yukarıda belirtilen iki açık örneğe karşın bazen de hasar birden çok tehlikenin meydana gelmesi ile oluşur. Bu takdirde tahakkuk eden rizikoların hepsi poliçede teminat altına alınmamışsa yine tereddüt yok demektir. Meydana gelen teminat altındaki hasarlar ödenir. Ancak rizikolardan biri istisna edilmiş ise sigortacı onun oluşturduğu hasan ödemez.

d. Bazen rizikolar peş peşe tahakkuk eder ve de istisna edilen rizikoda bulunmazsa bu takdirde yine tereddüt yok demektir ve sigortacı tüm hasarlardan sorumlu olur. Örneğin; yangın poliçesinde deprem ve seylap rizikoları da mevcutsa ve de sigortalı bina önce deprem nedeniyle hasar görmüş hemen arkasından da sel zararı tahakkuk etmişse burada da problem yok iki rizikonun hasarı da ödenir.

Özetlemek gerekirse; Sigortacının bir hasarı ödemesi için meydana gelen hasarın teminat altına alınan bir tehlikeden ileri geldiğini saptamak gerekir. Yakın

neden tahakkuk eden rizikonun adıdır. Eğer söz konusu riziko teminat altında ise ödenir.

1.1.5. Sigortanın Önemi ve Fonksiyonları

Yukarıdaki izahlardan da anlaşılacağı gibi sigorta sayesinde fert ve kurumlar geleceklerini güvence altına alırlar ve de gerçekleşen rizikolardan sonra da hasardan önceki mali güçlerine kavuşurlar. Sırf bu tanım ile dahi sigortanın önemi vurgulanabilmektedir. Fertler ve kurumlar ülke ekonomisini oluşturmaktadır. Bu nedenle meydana gelen rizikoların yanında katastrofik mahiyetteki çok büyük rizikolarla birlikte yine büyük boyutlu doğal afetlerin tahakkuku, (Örneğin, sel baskınları, depremler gibi büyük rizikolar) ülke ekonomisini çökertebilir. Artık çağımızda sigortasız bir hayat pek düşünülmemektedir.

Sigortanın faydaları kısaca şöyle sıralanabilir:[21]

a. Kredi teminine yardımcı olur sigorta. Kredi karşılığı olarak ipotek edilen bir değerin sigortalı olması aranmaktadır, işte bu da kredi alınma işlemini kolaylaştırır.

b. Sigorta tasarrufu geliştirir. Hayat sigortalan uzun vadeli olmaları ve aylık vs. ödemelerle tasarrufa öncülük yapabilmektedirler. Böylelikle fertler aylık sigorta primleri ile devre sonunda muayyen meblağlara ulaşabilmektedirler.

c. Gerek hayat gerekse diğer branşlardan toplanan primler büyük meblağlara ulaşmakta ve ekonomi için fon yaratmaktadır. Bu fonlarda ekonomiye katkı sağlar.

d. Rizikoları önleme veya asgariye indirme konusunda sigortacılar sigortalılara koruma ve kurtarma teknikleri öğretmek suretiyle gerçekleşen rizikolardan en az zarar ile kurtuluruna sağlanmış olunur. Sigortacılık tekniği bakımından rizikoların dağıtılması önem taşımaktadır. Bu nedenle sigortacının üzerine aldığı rizikoların sadece yurt içinde değil yurt dışında da dağıtılması gerekmektedir. Reasürans denilen bu sistem ki ilerde izah edilecektir- sayesinde uluslar arası ilişkilerde gelişmiş olmaktadır.

[21] Acınan, a.g.e., s.15

1.2. YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Bu başlık altında yabancı sermaye kavramı, yabancı sermaye yatırımlarının türleri ve bu yatırımların ekonomik, sosyal olumlu ve olumsuz etkileri incelenecektir:

1.2.1. Yabancı Sermayenin Tanımı

Bir ülkede yerleşik bulunan kişilerin bir başka ülke sınırları içerisinde gelir elde etme amacıyla yaptıkları, yatırımlara uluslararası yatırım veya yabancı sermaye yatırımı adı verilir. Bir ülke yerleşik kişisinin bir başka ülke yerleşik kişisine fon aktarması veya ondan fon alması ile ortaya çıkan olaya uluslar arası sermaye akımı adı verilir.[22]

Bir başka tanımla bir şirketin üretimini yerleşik bulunduğu ülkenin sınırlan ötesine yaymak üzere ana merkezinin dışındaki ülkelerde üretim tesisi kurması veya mevcut üretim tesislerini satın alması bir doğrudan sermaye yatırımıdır. Yabancı tahvil veya hisse senedi gibi menkul değerlerin satın alınması ise dolaylı yabancı sermaye yatırımıdır. Bu tür yatırımlara portföy yatırımları da denilmektedir. Yabancı ülkelerde bina fabrika arazi gibi fiziki değerler elde edilmesi de dolaysız yabancı sermaye yatırımlarının kapsamına girer.[23]

Yabancı sermaye ülkelerin doğal kaynaklarını kullanılabilir hale getirmek, üretim faktörlerini etkin bir şekilde değerlendirebilmek için gerekli olan, fakat ülke içi kaynaklar tarafından yeterli ölçüde sağlanamayan başka bir ülkeden ithalatın kaçınılmaz olduğu durumlarda ortaya çıkar. Daha geniş olarak bir ülkenin karşılığını sonradan ödemek üzere dış kaynaklardan elde edeceği ve ekonomik gücüne ekleyebileceği mali ya da teknolojik kaynaklar olarak tanımlayabiliriz. Yabancı

[22] Halil Seyidoğlu, **Uluslararası İktisat**, İstanbul: Güzem Yayınları, 1998, s.710.

[23] Seyidoğlu, a.g.e., s.711.

sermaye bir ülkeye yardım için veya o ülkeyi kalkındırmak amacıyla değil ticari çıkarları maksimize etmek amacıyla yapıldığını unutmamak gereklidir.[24]

Sermayenin bu denli serbest dolaşımı mali piyasaların eklemlenip bütünleşmesini gerektiriyordu teknolojik gelişmelerinde katkısıyla bu bütünleşme 1980'li yıllarda gerçekleşti bu serbestleşme ikinci dünya savaşı sonrasına egemen olan Bretton Woods sisteminin de sonunu getirmiş oldu. Bu sistemin yıkılmasıyla da küreselleşme görüşü dünya ekonomisine egemen oldu.

Bu sürecin gösterge taşlarından birisi sermaye hareketlerinin liberalizasyonudur. Bilindiği gibi Türkiye de ki gibi 1980 yılları öncesi kambiyo denetimi uygulaması mevcuttu bu uygulama yeni liberalizasyon sürecinde yumuşatılarak sermaye dolaşımının serbestisi ile birlikte sermaye hareketlerinin karakterinin değişmesine neden oldu. Uluslararası sermaye akımı yatırımcıların tasarruflarını farklı piyasalarda yönetmesine olanak sağladığında giderek artmıştır. Ulusal ekonomilerin dengesizliklerinden doğan finansman açıklarını kapatmak amacı taşıyan sermaye hareketleri, küreselleşme sürecinden hızla uzaklaşarak arbitraj kazancı kovalayan spekülatif hareketlere dönüşmüştür.[25] Buda sermaye hareketlerinin hacmini de büyütmüştür. Bu hacmin büyük bir parçası da gelişmekte olan ülkelere kaymıştır. 199O'lı yılların ilk yarısında bu hareket gelişmekte olan ülkelerde tepe noktasına ulaşmıştır.[26]

Bu hareketler gelişmekte olan ülkelere sermaye girişi zamanlarında faydalı olmaktadır fakat bu ülkelerin ekonomik yapısının kırılganlığı ve etkilenmenin çok yüksek oranda yaşanması nedeniyle gelişmiş ülkelerdeki bazı gelişmelere aşırı tepki vermektedir, buda portföy yatırımlarının biranda ülke ekonomisinden ayrılmasına ve piyasadaki dengesizliğin daha da fazla artmasına neden olmaktadır.

---

[24] Mehmet Yüksel, **Küreselleşme Ulusal Hukuk ve Türkiye**, Ankara: Siyasal Kitapevi, 2001, s.57.

[25] Güngör Uras, **Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları,** İstanbul: Beta Yayınları, 1974, s.29.

[26] Yüksel, a.g.e. ,s.65.

1.2.2. Yabancı Sermayenin Türleri

İki türlü yabancı sermaye yatırımı vardır:

1.2.2.1. Dolaylı Sermaye Yatırımları

Uluslararası mali piyasaların temel işlevlerinden bir tanesi de sınır ötesi fon akımlarına kaynak sağlamasıdır. Dolaylı yabancı sermaye yatırımlarına portföy yatırımları da denilmektedir. Bu yatırımlar doğrudan yabancı yatırımlar ve rezervler dışındaki bir yıldan uzun vadeli tahvil ve hisse senedi yatırımlarıdır. Diğer bir değişle portföy yatırımları yabancı ülkelere yönelik parasal yatırımlardır. Yabancıların yaptığı yatırımlar karşılığında finansal bir getiri dışında bir şey beklemeksizin borç veya sermayeyi temsil eden menkul kıymet satın almasıdır.[27]

Portföy yatırımlarının amacı nispeten kısa bir dönem için faiz, temettü ve sermaye kazancı elde etmek ve bu amaca yönelik olarak diğer bir ülkenin para ve sermaye piyasalarından finansal araç satın almaktır.

Portföy yatırımlarım dolaysız yatırımlardan ayıran en önemli unsur, dolaysız yatırım firmanın kontrolünü beraberinde getirirken portföy yatırımlarında böyle bir kontrol söz konusu değildir. Ayrıca dolaysız sermaye yatırımları sermayenin yanı sıra teknoloji işletmecilik bilgisi teşebbüs risk taşıma ve organizasyonu da beraberinde getirirken portföy yatırımlarında böyle bir işlev yer almaz.[28]

1.2.2.2. Dolaysız Sermaye Yatırımları

Girişimcilerin kendi ülkeleri dışında başka ülkelere üretim ve hizmet sunma amacıyla demirbaş makine parkı know-how patent ticari marka teknoloji ve organizasyon göndermeleri yabancı ülkelerde üretim tesisi kurma veya mevcut tesisi alma dolaysız sermaye yatırımı olarak adlandırılır. Birden fazla ülkede şubesi olan şirketlere de çok uluslu şirketler adı verilir. Bu şirketler 1960 yılından sonra

[27] Hüseyin Çeken, **Küreselleşme Yabancı Sermaye ve Türkiye Turizmi,** İstanbul: Değişim Yayınları, 2003, s.55.

[28] Kazım Oksay, **Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları Kılavuzu,** İstanbul: Doğan Yayınları, 1998, s. 128.

yaygınlaşmıştır. Çok uluslu şirketlerin ilk örnekleri Amerikan şirketlerinde görülmüştür. Onları batı Avrupa ve Japon şirketleri izlemiştir. Bu giriş kısmının ardından doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını dolaylı sermaye yatırımından ayıran özellikleri ile açıklayalım.

Dolaysız yabancı sermaye yatırımlarına, özel kişilerin de yabancı ülkelerde taşınmaz mal alımını dahil etsek de, bu tür yatırımların payı doğrudan yatırımlar arasında düşünülemeyecek kadar azdır. Günümüzde asıl dolaysız yatırımları yapanlar çok uluslu şirketlerdir. Bu şirketler belli bir merkezi olan ama aynı anda birden fazla yerde üretim yapan dev firmalardır.

Dolaysız yabancı sermaye yatırımlarının en önemli özelliklerinden biri, ana şirketin, yavru şirketin yalnızca mülkiyetini elinde bulundurmakla kalmayıp, aynı zamanda onun yönetiminde de söz sahibi, olması demektir. Bunun yanı sıra yavru şirket ana şirketin teknolojisi, ticari sırları, yönetim bilgileri gibi bir takım bilgilerden yararlanma hakkına sahiptir. Bunun karşılığında kazanılan karlar kısmen veya tamamen ana şirkete aktarılır. Faaliyetleri itibariyle farklı ülkelere yayılmış olan çok uluslu şirket en ileri yönetim bilgisini kullanmak zorundadır. Bu görev bazen çeşitli ülkelere mensup yönetici ve teknik kadro tarafından yerine getirilmektedir. Bu şirketin asıl sahipleri şirketin hisselerini elinde bulunduran kişilerdir.[29]

Çok uluslu şirket yatırım yaparken yatırımı yaptığı ülkeye döviz transfer eder, ana özellik dolaysız yatırımlarda budur fakat bazen yapılan yatırımlarda döviz transfer edilmediği de olmaktadır. Bunun bir yolu, yabancı sermayenin ülkeye üretimde kullanılacak makine donatım gibi fiziki üretim araçları şeklinde gelmesidir. Bazen da döviz veya yatırım malı olarak değil, lisans, teknik bilgi, know-how gibi gayrı maddi haklar biçiminde de gelebilir. Bu arada yabancı sermayedarın ülke iç kaynaklarından yararlanabileceği unutulmamalıdır.

[29] Oksay, a.g.e., s.132.

O halde özet olarak dolaysız yabancı sermaye yatırımı, döviz transferi yapılarak ya da böyle bir sermaye girişi olmadan ayni hakların girişi ile veya yerel kaynaklardan finansman yollarıyla gerçekleştirilebilir. Bu yatırımlar tek tek olabileceği gibi bir yatırımda da bir arada bulunabilirler.

Yukarıda anlatıldığı gibi gerek dolaysız gerekse portfolyo yatırımları sermaye yatırımı olmakla birlikte aralarında bazı farklıklar vardır:[30]

En önemli fark yabancı ülkede yapılan yatırımın yönetimi ile ilgilidir. Dolaysız yatırımda yavru şirket ana şirketin denetimi altındadır. Genellikle yavru şirketin üst kadrosunda ana şirket tarafından atanan kişiler yer almaktadır. Zaten yatırımın başındaki dolaysız sözcüğü bu yapıdan ileri gelmektedir.

İkinci önemli fark ise, dolaysız yatırımlarda sermayenin yanı sıra yatırımcı teknolojisini ve yönetim bilgisini de getirirken dolaylı yatırımlarda sadece sermaye aktarılmaktadır.

Üçüncü fark ise, portfolyo yatırımlarım gerçek kişiler yapabilirken, dolaysız yatırımların tamamına yakım çok uluslu şirketler tarafından yapılmaktadır.

Son olarak da portfolyo yatırımlarında gelir ve amortismanların geri ödenme koşullan önceden belirlidir. Borç alanlar bakımından tahvil, sabit bir döviz borcu niteliğindedir. Ekonomik koşullara göre değişmez. Oysaki dolaysız yatırımlarda belirli bir amortisman yoktur. Elde edilen karlar işletmenin kazanç durumuna ve hükümetlerin transfer üzerine koydukları kısıtlamalara bağlıdır.

Birinci dünya savaşı öncesinde yabancı sermaye yatırımlarında portfolyo yatırımları önemli bir yere sahipti. Savaşın ardından yıkılan ve zarar gören ülkelerin yeniden yapılandırılması ve kalkındırılması gereği portfolyo yatırımları yerini dolaysız yatırımlara ve resmi kalkınma kredilerine bıraktı.

[30] Oksay, a.g.e., s.132.

1.2.3. Yabancı Sermaye Yatırımlarının Etkileri

Yabancı sermaye yatırımlarının fayda ve zararlarını incelerken yabancı sermaye yatırımını yapan ve yatırım yapılan ülke olarak iki gurupta inceleyeceğiz. Öncelikle yabancı sermayenin ev sahibi ülke açısından fayda ve zararlarına bakalım:[31]

Yabancı sermaye yatırımlarının etkileri incelenirken ülkenin gelişmiş veya gelişmekte olan bir ülke olmasına göre değişiklik göstermektedir. Böyle bir durumda gelişmiş bir ülkenin gelişmekte olan ülkeye yatırım yapması gelişmekte olan ülke açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

Yabancı sermaye yatırımlarına ülkeye giren sermaye miktarları açısından bakıldığında yatırım yapan firma tarafından yatırımın yapıldığı ülkeye yoğun bir para girişi olduğu görülmektedir burada gelişmiş ülkelerden daha az bir aktarım olduğu sıkça rastlanan bir durumdur.

Yabancı sermaye yatırımlarının tüm koşullar göz önüne alınarak bakıldığında sonuçların daima olumlu olduğu görülmektedir. Bazı olumsuzlukları veya sonucun olumsuzluğunu ortadan kaldırabilmek için yabancı sermaye yatırımı yapan şirket ile yatırımın yapıldığı ülkenin kısa ve uzun dönemli makro hedeflerinin ve mikro kararlarının birbiriyle uyumlu olması gerekmektedir. Sermaye ithalatçısı ülkeler yabancı yatırımlardan bazı menfaatlerinin olmasını beklerler buda ülke açısından gelir ve karlılık demektir bu amaca yönelik yatırımı teşvik edici çeşitli teşvik politikaları uygulamaktadır. Yabancı sermaye yatırımlarının genel etkilerini ekonomik ve sosyal etkiler başlıkları altında incelemek uygun olacaktır:

1.2.3.1. Ekonomik Etkileri

Yabancı sermayenin gittiği ülkeler üzerindeki rolü, uzun tartışmalara yol açmış bir konudur. Bağımsızlık hareketleri ve II. Dünya Savaşından sonra 3. dünya ülkelerinde bu tartışmalar şiddetlenmiştir. Günümüzde bile bu tartışmalar devam

[31] Serpil Altınırmak Gökbel, **Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Türkiye,** Eskişehir: A.Ö.F. Yayınları, 2002, s.35.

etmektedir. Yabancı sermayenin bir ülkeye getirdikleri ile götürdükleri konusunda yorum yapabilmek için bu kıstasların para ile ölçülebilmesi gerekmektedir. Bu ölçümde tam olarak yapılamaz bu nedenle de yabancı sermaye konusunda sübjektif kriterlere de bakılmaktadır. Yabancı sermaye yatırımının fayda ve zararları yatımın yapılacağı anda değil yatırımdan belli bir zaman dilimi sonra ölçülebilmektedir. Yabancı sermayenin ev sahibi ülkeye etkilen aşağıdaki başlıklarla incelemesine bakılırsa;[32]

1.2.3.2. Sosyal Etkileri

Yabancı sermayeli firmalar, yatırımı yapacakları ülkelere beraberinde teknolojiyi de getirmektedirler. Bu da yerli halkın sosyal yapısının değişmesine ve kültürel düzeyinin yükselmesine neden olmaktadır. Çünkü o ülkede yaşayan halk yeni teknoloji sayesinde sahip olmadıkları yetenekleri ve bazı yetersizlikleri ikame ederek iktisadi unsurlar arasında egemen güç haline gelmektedir. Şüphesiz yabancı sermaye ülkenin sahip olduğu sosyo kültürel kurum ve değerleri çağdaş yönde de etkilemektedir.

Yabancı sermayenin, sermayeyi kabul eden ülkelere hem olumlu hem de olumsuz bir takım etkileri vardır. Yabancı firmaların uluslar arası özel mülkiyete dayanan serbest rekabet düzenini, yatırımı yapacağı ülkede bir temel düzen olarak benimsetme yönünde gayret göstereceğini söyleyebiliriz.

Kısaca anlatmak gerekirse, mevcut koşullar altında gelişmiş ülkelerle pek çok gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler arasında eşitsizliği yenebilmenin sadece iki yolu vardır; ya gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere bir emek hareketi sağlanmalı veya gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere bir sermaye işletmecilik hareketi olmalıdır. Uzun dönemde birinci yaklaşım gelişmiş ülkelerde bir yabancı düşmanlığının patlaması sonucunu vermektedir. İkinci yaklaşım ise, ülkelerin ulusal devlet olma bilinci, ulusal menfaatleri koruma, gelecek hakkındaki

[32] Gökbel, a.g.e., s.37.

beklentileri ve huzurlu bir yaşam sağlama istekleri açısından tercih edilen bir yaklaşımdır.[33]

1.2.3.3. Olumsuz Etkileri

Yabancı sermayeli firmaların bir ülkeye kar etmek için geldikleri bilinen bir gerçektir. Dünyada yabancı sermaye kaynaklan sınırlıdır. Yabancı firmalar karlılık bakımından en elverişli ülke neresiyse yatırım için orayı tercih ediyorlar. Bu firmaların yatırım amacı düşük maliyet ve yüksek karlılık olduğu için diğer üretim faktörlerinin ucuz ve elverişli olduğu ülkeleri tercih etmektedirler. Bu ülkeler kar amacıyla sınırları aşmakta yatırım yaptıkları ülkelerde olumlu etkileri olduğu kadar kimi zamanda olumsuz etki yaratmaktadırlar.[34]

a. Gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerinde karşılaştıkları sermaye yetersizliği nedeniyle yabancı sermaye önemli bir destekleyici kaynak olabilir. Ancak yabancı sermayeli firmalar kullandıkları fonların büyük bir bölümünü gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarından sağladıklarından gerçekte tasarruf açığının kapanmasındaki katkıları da çok sınırlı kalmaktadır.

b. Yabancı firmalar daha çok iç pazara yönelik üretim yaptıklarından, ihracat yoluyla önemli bir döviz geliri de sağlamamaktadırlar.

c. Üretim maliyetlerinin yüksek olması ve yavru şirketin ihracatını kısıtlayıcı hükümler, ihracat imkanlarını tamamen ortadan kaldırmaktadır. Her ne kadar ülkeye döviz transferinin yapılması ve girdi ithalatının sürekli olarak artması nedeniyle ülkenin ödemeler dengesi daha da bozulacaktır.

d. Yabancı sermaye yatırımlarının temel özelliği işletme yönetimi üzerinde doğrudan veya dolaysız bir denetim sağlamasıdır. Buna bağlı olarak, bir plana ve programa bağlı olmadan kabul edilen yabancı sermaye ülkedeki belli başlı ana sektörleri de ele geçirerek, ekonomiyi denetim altına alabilir. Bu da yabancı sermayeyi

[33] Çeken, a.g.e, s.61.

[34] TCMB, Ekonomik İstikrar, Büyüme ve yabancı sermaye, 2001, http://www.tcmb.gov.tr/yeni/evds/yayin/kitaplar/kitap2/kitap2monu.html (20.12.2008)

kabul eden ülkenin ekonomik ve siyasi bağımsızlığım tehlikeye sokar. Buna bağlı olarak gelişmekte olan ülkelerde yabancı sermaye ekonomik bütünlüğünü de bozabilmektedir. Çünkü yabancı sermayeli firmalarda modern üretim teknikleri uygulanırken, diğer alanlarda geleneksel üretim yapısının devam etmesi, ekonomiyi iki bölüme ayrılmış bir yapıya sokabilir. Yabancı firmaların gerçekleştirdikleri yatırımlarında ülkedeki istihdamı olumsuz yönde etkilemeleri de mümkündür.[35]

e. Yabancı sermayeyi kabul eden ülkelerin araştırma faaliyetlerine katılmamaları ve yeni teknikleri sürekli olarak yurt dışından ithal etmek zorunda bırakılmaları teknolojik bağımlılığın artması anlamına gelmektedir. Sonuçta yabancı sermaye yoluyla sermayeyi kabul eden ülke belirli teknolojileri kullanmaya zorlanır. Buda ülkede teknolojinin gelişmesine engel olmaktadır. Yabancı firmaların güçlü bir sermaye yapısına, modern teknoloji ve yöneticilik bilgisine sahip olmaları küresel ekonomilerde onlara büyük bir rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. Bu rekabet üstünlüğüne sahip olmayan yeni firmalar endüstriyi terk etmeye zorlanmakta ve böylece yüksek gümrük duvarlarının arkasında faaliyet gösteren yabancı sermayeli firmalar, yerli ekonomide tam bir monopol gücüne sahip olabilmektedir. Daha önceleri yüksek gümrük duvarlarını aşamayan yabancı firmalar, eskiyen donanımı bu korunmuş pazarlara taşıyor ve böylece hem gümrük duvarlarını içerde üretimle aşıyor hem de eskiyen teknolojinin getiri süresini arttırarak kar marjını yükseltebilmektedirler. Sonuçta buda gelişmekte olan ülkelerin sanayileşmesine özellikle imalat sektörünün gelişmesine engel olmakta ve o ülkeleri kendilerine bağımlı bir hale getirmektedir.

[35] Çeken, a.g.e, s.61.

1.3. YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ (SOLVENCY)

Bir sigorta veya reasürans şirketinin varlık değerinin yükümlülüklerini karşılayabilecek yeterlilikte olduğunu gösteren bir orandır. Şirketin sorumluluklarını karşılayabilecek ölçüde güçlü bir mali yapıya sahip olduğunun belirlenmesi bakımından önemlidir. Kısa ve uzun vadeli işler için ayrı ayrı hesaplanmakta olan Yükümlülük Karşılama Yeterliliği, genel branşlar itibariyle prim ve hasar esasına göre, uzun vadeli işlerde ise şirketin varlık ve sorumluluklarının yıllık aktüeryal değerlemesine göre belirlenmektedir.[36]

Sigorta şirketleri müşterilerine, yani poliçe sahiplerine, mevcut veya gelecekte ortaya çıkabilecek talepleri için ödeme taahhüdünde bulunurlar ve müşteriler de bu taahhütlerin zamanında ve düzgün şekilde karşılanmasını beklerler. Ancak sigortacılık temelde bir risk işi olduğu İçin, önceden öngörülemeyen risklerin ortaya çıkması durumunda şirketlerin kaynaklanan yükümlülüklerini karşılamada yetersiz kalabilmektedir. İşte bu nedenle, poliçe sahiplerinin menfaatlerini korumak amacıyla, sigorta şirketlerinin mali yapılarının yeterince güçlü olması gerekmektedir.[37]

Sözlük anlamıyla borçlarını ödeyebilme kapasitesi anlamına gelen solvency, Türkçeye "yükümlülük karşılama yeterliliği" olarak çevrilmektedir. Yükümlülük karşılama yeterliliği, şirketlerin sigortalılara karşı olan yükümlülüklerini karşılayıp karşılamayacaklarına dair işletme hesapları ve olası değişimler hakkında bilgi sunan bir uygulamadır ve bu uygulamayla, şirketlerin belli bir anda borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı ölçülmektedir.[38]

Avrupa Birliği'ne bakıldığında, hayat branşında yükümlülük karşılama yeterliliğiyle ilgili ilk düzenleme, hayat sigortacılığına ilişkin 1979 yılında çıkartılan

---

[36] Türkiye Sigorta Firmaları ve Sigorta Acenteleri Rehberi, http://www.sigortafirmalari.com/sigortaterimlerisozlugu.html#Y%C3%9CK%C3%9CML%C3%9CL%C3%9CK_KAR%C5%9EILAMA_YETERL%C4%B0L%C4%B0%C4%9E%C4%B0 (02.02.2009).

[37] Onur Acar, ''Avrupa Birliği'nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II'', 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

[38] TSRSB, Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency), http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye%20ve%20Muhasebe/Solvency/ (12.02.2009).

79/267/EEC sayılı Direktif çerçevesinde, hayat dışı branşlarda yükümlülük karşılama yeterliliğiyle ilgili ilk düzenleme ise, hayat dışı sigortacılığına ilişkin 1973 yılında çıkarılan 73/239/EEC sayılı Direktif çerçevesinde yapılmıştır. Söz konusu Direktiflerde yer alan yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin düzenlemeler, hayat sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin 2002/12/EC sayılı ve hayat dışı sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin 2002/13/EC sayılı Direktiflerle tadil edilmiştir. Ülkemizde yükümlülük karşılama yeterliliği, 19.01.2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik ile düzenlenmiştir.[39]

Yükümlülük karşılama yeterliliği ise, şirketlerin sigortalılara karşı olan yükümlülüklerini karşılayıp karşılamayacaklarına dair işletme hesapları ve olası değişimler hakkında bilgi sunan bir uygulamadır ve bu uygulamayla, şirketlerin belli bir anda borçlarını karşılamaya yeterli olup olmadığı ölçülmektedir.[40]

Bir şirketin yükümlülüklerini karşılamaya yetecek kadar aktifinin bulunması durumunda mali yeterliliği olduğu kabul edilmektedir. Ancak bir risk işi olan sigorta sektöründe bu kural tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Belli bir zaman dilimi dikkate alındığında, sigorta şirketinin yükümlülüklerinin sadece bir kısmı kesin olarak bilinebilir. Ayrıca, söz konusu yükümlülükler henüz ortadan kalkmadan, bunlara her geçen gün yenileri de eklenerek gelecek yıllara aksedebilir. İşte bu nedenlerle, sigorta sektöründe yükümlülük karşılama yeterliliği olasılığa dayalı bir kavramdır. Yükümlülük karşılama yeterliliği (solvency) Avrupa mevzuatındaki anlamıyla da, bir sigortacının sahip olması gereken gelecekteki yükümlülüklerinden bağımsız varlıklardır. Mevcut sistemde "solvency margiri" denen bu kavram, sigorta şirketlerinin bulundurması gereken ek sermayeyi ifade etmektedir. Bir sigorta şirketinin, cari faaliyetlerini sürdürebilmek için bulundurması zorunlu olan asgari

[39] TSRSB, Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency), http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye%20ve%20Muhasebe/Solvency/ (12.02.2009).

[40] Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II’’, 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

sermayeyi ifade eden gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği, hayat branşında teknik karşılıkların, hayat-dışında ise prim veya hasar esasına göre yapılan hesaplamaların belli bir yüzdesi üzerinden hesaplanır. Ancak, pazar, kredi ve faaliyet riski gibi sigorta sektörünü etkileyen ve hatta şirketlerin iflasına neden olabilen riskler, mevcut sistemde dikkate alınmamıştır. ABD'deki riske dayalı sermaye uygulamasına karşın AB'de uygulanan mali yeterlilik kontrolü, mali yeterlilik rasyosunun analizine dayalıdır. Ancak bu modeller, alternatif senaryolar yardımıyla gelecekte şirketin finansal durumunun nasıl değişeceğinin belirlenmeye çalışıldığı "dinamik" hesaplamalara değil, analiz verilerinin geçmiş dönemdeki verilerine dayanan ve değişen şartları analiz içine sokmayan "statik" hesaplamalara dayalıdır.[41]

1.3.1. Solvency I

İlk aşama Mayıs 2001'de başlamış ve "Solvency II-Çerçeve direktifinin genel hatları hakkındaki düşünceler ve ileri teknik çalışmaları üzerine talimatlar" (Markt /2539/03) adlı komisyon belgesinin 19 Eylül 2003 tarihinde yayınlanması ile tamamlanmıştır. Ayrıca, Solvency II projesine ilişkin tartışmalar ve Basel II bankacılık sistemi ile paralellik kurma konusunda, 2004 yılının Şubat ve Nisan aylarında (sırası ile Markt/2543/03 ve Markt 2502/04) iki ayrı belge yayımlanmıştır.[42]

Birinci aşamanın ilk adımı, KPMG denetçileri tarafından hazırlanmış bir çalışmadan oluşmaktadır. Bu çalışmada, Avrupa Birliği'nin gelecekteki mali yeterlilik sistemine ve Avrupa Birliği dışındaki, seçilmiş hukuk sistemlerinde kullanılabilecek yükümlülük karşılama yeterliliği metodolojilerine ilişkin başlıca alanlara değinilmiştir.

Solvency I uygulamasında varlıklar, sermaye yatırım araçları ve mali yeterlilik marjı ile ilgili temel kurallar aşağıdaki tabloda sunulmakta ve bunu takip eden örnekte gösterilmektedir:

---

[41] Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II’’, 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

[42] Berk, a.g.e., s.115.

Tablo 1: Solvency I Temel Kurallar

Uygun Varlıklar & Kurallar	**Sermaye Araçları**
- Devlet tahvilleri: % 1 - Şirket tahvilleri: %5 (%40) - Kote edilmiş hisse s. : %5 - Kote edilmemiş hisse s. : %1 (%10) - Teminatsız krediler: %1 (%5) - Arazi, bina: %10 (%40)	- Ödenmiş Sermaye - Ödenmemiş Sermaye (%50) - Dağıtılmamış kar - İkinci dereceden teminatlı krediler (MSx%50) - Gelecekteki karlar (AV5xDx%%50) - Satın Alma Maliyetleri'' - Sermaye Kazançları/Toplam Karşılıklar
Mali Yeterlilik Marjı-Hayat **Matematik Karşılıklar (MP)** - Euro : %4 x MP - Birime bağlı: %0.1 x MP (%25 Exp.) Riskteki Sermaye - <3Y: %0.1 x UCR - <3Y & <5Y : %0.15 X UCR - >5Y : %0.3 X URC	**Mali Yeterlilik Marjı-Hayat Dışı Brüt Prim (GP)** - <€ 10milyon: %18 x GP - >€ 10milyon: %16 x GP Ortalama hasar maliyeti (ACC) - <€ 7milyon: %26 x ACC - >€ 7milyon: %23 x ACC

Kaynak: Berk, a.g.e. , s.116.

Tablo 2: Solvency I Uygulaması İle İlgili Örnek Olay

Örnek Olay: X-Hayat

Varlıklar		**Borçlar**		
Varlıklar	70.000	Ödenmiş Sermaye		8.000
Hisse Senetleri	150.000	Diğer Rezervler		16.000
Tahviller	700.000	Dağıtılmamış Karlar		9.000
Krediler	50.000	İkinci Dereceden Teminatlı Krediler		7.000
Nakit	30.000	Matematik Karşılıklar		960.000
	1.000.000			1.000.000
Bilanço Dışı Veriler		Karşılaşılması gereken Mali Yeterlilik Marjı		38.515
Riskteki sermaye	115.200	-%4 x MP		38.400
Sermaye Kazançları	70.000	-%0.1 x		115
Mali Yeterlilik Karş. İhtiyatları		URC Birikimli	Mali Y. Rasyosu	
Ödenmiş Sermaye	8.000	8.000	%21	
Diğer Rezervler	16.000	24.000	%62	
Dağıtılmamış karlar	9.000	33.000	%86	
İkinci Dereceden Teminatlı Krediler	7.000	40.000	%104	
Sermaye Kazançları	70.000	110.000	%286	

Kaynak: Berk, a.g.e., s.116.

Mayıs 2002'de yayımlanan KPMG çalışması, sigorta şirketlerinin denetimine ilişkin Basel II bankacılık sistemine benzer üç ayaklı bir sistem (three pillar system) önermektedir. Avrupa Birliğinin yukarıda belirtilen Mart 2003 ve Eylül 2003 tarihli çalışma belgeleri, üç ayaklı sistemi onaylayarak yürürlüğe koymuştur.[43]

[43] Berk, a.g.e., s.117.

Sermaye gerekliliği hesaplamasının, sigorta şirketlerinin mali yapısını en doğru ve en gerçekçi şekilde yansıtması için, şirketlerin karşı karşıya kaldığı tüm riskleri dikkate alması gerekmektedir. İşte bu ihtiyaçlar Avrupa Birliğinde Solveney II düzenlemeleriyle karşılanacaktır.

1.3.2. Solvency II

Solvency II projesi Solvency I ile başlayan çalışmanın devamı niteliğindedir. Solvency I Avrupa Birliği'nde solvency rejimini yeniden düzenleyip güncelleştirirken, Solvency II çok daha kapsamlı düzenlemeler getirmektedir. Solvency II'de ana hedef, solvency sistemini oluştururken sigorta şirketinin karşı karşıya kaldığı riskleri daha iyi değerlendirmektir. Solvency II mevcut sistemi çok daha geniş bir perspektiften gözden geçirirken, günümüzdeki çok çeşitli riskleri, risk yönetimi, finans teknikleri ve finansal raporlama gibi uygulamaları dikkate almayı amaçlamaktadır. Solvency II tek başına muhasebe penceresinden yapılan hesaplara ve aktiflerin durumuna değil, gerçek risk ölçümlerine dayanmakta ve varlıklarla beraber yükümlülükleri de daha fazla dikkate alan bir uygulama getirmektedir. Bu sistemde sermaye koşullarının ödeme gücü ve minimum sermaye koşulları yer alıyor.[44] Sonuç olarak, yeni sistemin hem daha dinamik hem de daha fazla riske dayalı olması beklenmektedir.

Avrupa Birliği sigorta sektöründe halen uygulanmakta olan sermaye yeterliliği düzenlemeleri Solvency I olarak adlandırılmakta olup bu düzenlemelerin zayıf noktalarını dikkate almak suretiyle sistemi temelden değiştirerek yerine daha kapsamlı düzenlemeler getirecek olan yeni sisteme ise Solvency II denilmektedir. Yeni sistem risk bazlı sermaye yeterliği hesaplaması denetim ve piyasa disiplini konularını kapsayan 3 sütunlu bir yapıdan oluşacaktır. Solvency II sistemin ana çerçevesini belirleyen ve kural bazlı değil ilke bazlı düzenlemeler öngören bir direktifin yanı sıra uygulamaya ilişkin teknik detaylarla ilgili olarak Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanacak düzenlemelerden, denetimle ilgili olarak Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Denetçileri Komisyonu tarafından yayınlanacak rehberden ve tüm bu kurallara uyumlu

[44] Jean-Charles Gueganou, ‘’Solvency II Çok Önemli’’, **Active Academy Sigorta Zirvesi**, Axa Oyak Yayınları, 9 Nisan 2008, s.28.

olmak koşuluyla sermaye yeterliliği hesaplanmasına ilişkin olarak bizzat şirketler tarafından belirlenebilecek modellerden oluşmaktadır.[45]

[45] Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II’’, 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

BÖLÜM II

TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YABANCI SERMAYE YATIRIMLAR

Sigorta sektöründeki yabancı sermaye oranlarını incelemeden önce, sigortanın tarihsel gelişimi ve Türk sigorta sektöründe yabancı sermaye yatırımlarına kısaca değinmek uygun olacaktır.

2.1. SİGORTANIN TARİHSEL GELİŞİMİ VE TÜRKİYE'DE SİGORTA

Bugünkü uygulamaya pek benzemese de sigortanın başlangıcına M,Ö. 4500 yıllarında Mısır'da rastlanmaktadır. Mısır'da bazı esnaf gruplarının bir sandık meydana getirerek içlerinden ölenlerin ailesine bu sandıktan para yardımı yaptıklarını görmekteyiz. Ve yine M.Ö. 2250 yıllarında Babil'de kervan tüccarlarına borç veren sermayedarların kervanların soyulması halinde borçlarını sildiklerini yani bir nev'i sigorta uygulaması yaptıklarını araştırmacılar ifade etmektedirler.[46]

Türkiye'de sigortaya karşı ilgi 1870 yılında Beyoğlu'nda meydana gelen büyük bir yangından sonra başlamıştır. Yangının ardından özellikle Osmanlı İmparatorluğu bünyesindeki azınlıkların artan güvece talebi pek çok Avrupalı sigorta şirketinin Türkiye'de temsilcilik açmasına neden olmuştur. İlk olarak 1872 yılında İngiliz sigorta şirketleri acente olarak sigortacılık faaliyetlerine başlamış, bunları Fransız ve Almanlar izlemiştir.[47]

Bu ortam içinde 1893 yılında Osmanlı Umum Sigorta Şirketi ilk yerli sigorta şirketi olarak çalışmaya başladı. Bunu izleyen yıllarda sigortacılığın düzene sokulabilmesi için yabancı şirketler arasında birlikte hareket etme eğilimi belirdi.

[46] Acınan, a.g.e., s.1.

[47] Malatyalı, a.g.e., s.39.

12 Temmuz 1900 tarihinde 43 tanesi yabancı olmak üzere 44 sigorta şirketi bir araya gelerek sabit bir yangın tarifesi belirlediler. Bu Türkiye' deki ilk tarifeydi[48].

1914 yılında Türkiye'de kî yabancı sigorta şirketlerini tescile ve teminat göstermeye mecbur eden bir kanun çıkarıldı. 1916 yılında ise ülkemizde faaliyet gösteren yabancı sigorta şirketi sayısı 80 kadardı. 1918'de ilk defa Türk Kanunlarına göre "Ittihadi Milli" sigorta şirketi kuruldu.

Özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhuriyet'i kurmasından itibaren Türkiye'nin her alanda çağdaş ve müreffeh ülkeler seviyesine getirilmesi idealinden yola çıkan genç Cumhuriyet Hükümetleri, hiç vakit geçirmeden sigortacılık alanında da o güne göre devim diye nitelenebilecek yeniden yapılanma çalışmalarına başladı. Türk sermayesine sahip sigorta şirketlerinin yer aldığı bir sigorta endüstrisi oluşturma yönünde faaliyetlere girişti. O günün imkanları ve düşünce yapısına uygun olarak devletin öncülüğünde şirketlerin oluşturulması kararı ile birlikte sigorta şirketleri kurulmaya balandı.[49]

Sigortacılığımızdaki asıl gelişme Cumhuriyetimizin ilanından sonra başlamış ve 1925 yılında İş Bankası tarafından Anadolu Sigorta Şirketi kurulmuştur. Daha sonra 1927 yılında 1149 ve 1173 sayılı Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi ile ilgili kanunlar çıkarıldı. Bu tarihlerde nerede ise Türk sigorta portföyünün tamamına yakın bir bölümü yabancıların kontrolünde olup toplanan primlerinde yurt dışına çıkışı önlenememekte idi. İşte bu çarpıklığa son vermek, sigorta faaliyetlerini yönetmek ve de yurt dışına çıkan primlerin bir bölümünün yurt içinde kalmasını sağlamak için 1160 sayılı "Mükerrer Sigorta Hakkındaki Kanun" yürürlüğe girdi.Sözü edilen 1160 sayılı kanundaki görevlerle ilgili olarak 1929 yılında yine İş Bankasının katkıları ile Milli Reasürans kuruldu.[50]

Türkiye'de yabancı sermayeye ilişkin olarak kabul edilen ilk yasal düzenleme, 1954 yılında çıkarılan 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'dur.

[48] TSRSB, Türkiye'de Sigortacılık, http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Türkiye+de+sigortacılık/ (19.01.2009).

[49] H. Cemal Ererdi, **Sigortacılığımızın Tarihi**, Axa Oyak Yayınları, 1998, s. 92

[50] Acınan, a.g.e., s.2.

24 Ocak 1980 tarihli ekonomik tedbirler ve 8/168 sayılı Yabancı Sermaye Çerçeve Kararnamesi gibi düzenlemeler ile yabancı sermaye girişi teşvik edilmiş ve bu tarihten sonra yabancı sermaye yatırımlarında önemli artışlar görülmüştür.

1980 yılından sonra, yeni ekonomik kurallara uyum sağlayarak dünya ülkeleri ile bütünleşme yoluna giren Türkiye pazarı, dışa açık bir ekonomiye henüz tam olarak geçememiş olmasına rağmen yabancı sermaye açısından cazip hale gelmiştir. 2000 yılında Türkiye'nin önünde yer alan ancak ilk bakışta sigortacılık açısından Türkiye'nin gerisinde veya Türkiye ile aynı seviyede olması beklenen ülkelere ve Türkiye'den sonra gelen ülkelere sigorta sektörünün gayri safi yurt içi hasılaya oranı açısından bir göz atarsak Türkiye'de sektörün gerçekten potansiyeline göre çok az geliştiğini açıkça görürüz. 2000 yılında gayri safi yurt içi hasılaya oranı açısından Türkiye'nin önünde yer alan ülkeler Latin Amerika Ülkeleri, Fas, Hindistan, Çin, Filipinler, Dominik, Katar, Bulgaristan gibi ülkelerdir.[51]

2001 yılında ülkemizde yaşanan ekonomik kriz, mali bünyesi zayıf birçok şirketin piyasadan çekilmesine neden olmuş; 7 sigorta şirketinin yeni sigorta ve reasürans sözleşmesi yapma yetkisi kaldırılmış, 5 sigorta şirketinin iflasına karar verilmiş, 4 sigorta şirketinin ruhsatı iptal edilmiş, 1 reasürans şirketi ise tasfiye edilmiştir. Bütün bunlara rağmen sektörün ciddi bir büyüme gösterdiğini söylenebilmektedir.[52]

Sigortacılık sektörüne ilişkin en önemli gelişme 3 Haziran 2007 tarihinde kabul edilen 5684 sayılı ''Sigortacılık Kanunu'' olmuştur. Böylece AB'ye üyelik sürecinde çağdaş normları yakalayan ve sigortacılık sektörünün uzun zamandır ihtiyaç duymakta olduğu temel mevzuat oluşturulmuştur.[53]

---

[51] Hazine Müsteşarlığı, **Türk Sigortacılık Sektörünün Temel Göstergeleri 1**, Haziran 2004, s.5

[52] Emre Gözlemen, **Türk Sigorta Sektöründeki Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar**, Yapı Kredi Sigorta Yayınları, 2008, http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/turk_sigorta_sektorunde _yabanci_ yatirimlar.200810.pdf (15.02.2009).

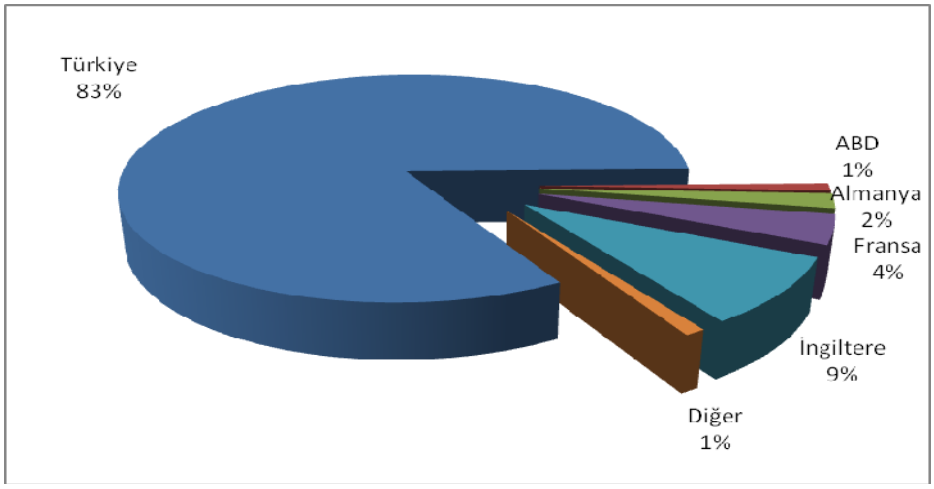
[53] Malatyalı, a.g.e., s.50.

Sektördeki yabancı sermaye hareketleri genel olarak incelendikten sonra Türkiye'deki yabancı sermayenin ülkelere göre dağılımı, Türkiye'deki sigorta şirketlerinin sermaye yapısı ve prim ücretleri incelenecektir. Bu bölümde son olarak da Türk sigorta sektöründe sermayesinde yabancı paya sahip olan sigorta şirketlerinin ortaklık bilgileri listelenecektir.

2.2. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ YABANCI SERMAYENİN ÜLKELERE GÖRE DAĞILIMI

Şekil 1'de görüldüğü gibi, Türk sigorta sektöründeki yabancı sermaye yatırımlarına bakıldığında ABD'nin %1, Almanya'nın %2, Fransa'nın %4 ve en büyük orana sahip İngiltere'nin %9 bunlar dışında ülkelerinde %1 oranında katkıları bulunduğu görülmektedir. 2002 yılı itibariyle Türkiye'deki sigorta sektöründe %17 oranında yabancı sermaye yatırımı olduğu görülmektedir.

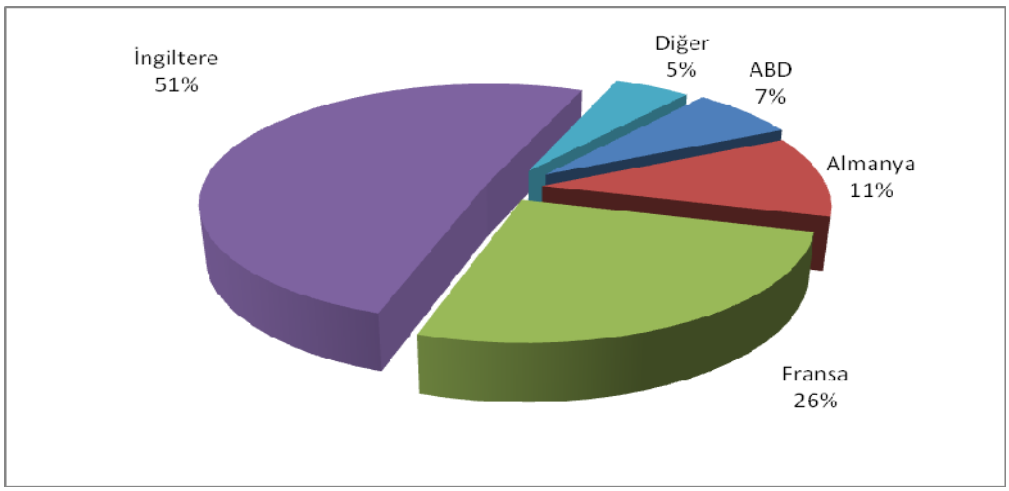
Şekil 1 : 2002 Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı

Kaynak: Emre Gözlemen, **Türk Sigorta Sektöründeki Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar**, Yapı Kredi Sigorta Yayınları, 2008, http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/turk_sigorta_sektorunde _yabanci_ yatirimlar.200810.pdf (15.02.2009).

%17'lik yabancı sermaye payların da kendi içinde dağılımları Şekil 2'de görüldüğü gibidir:

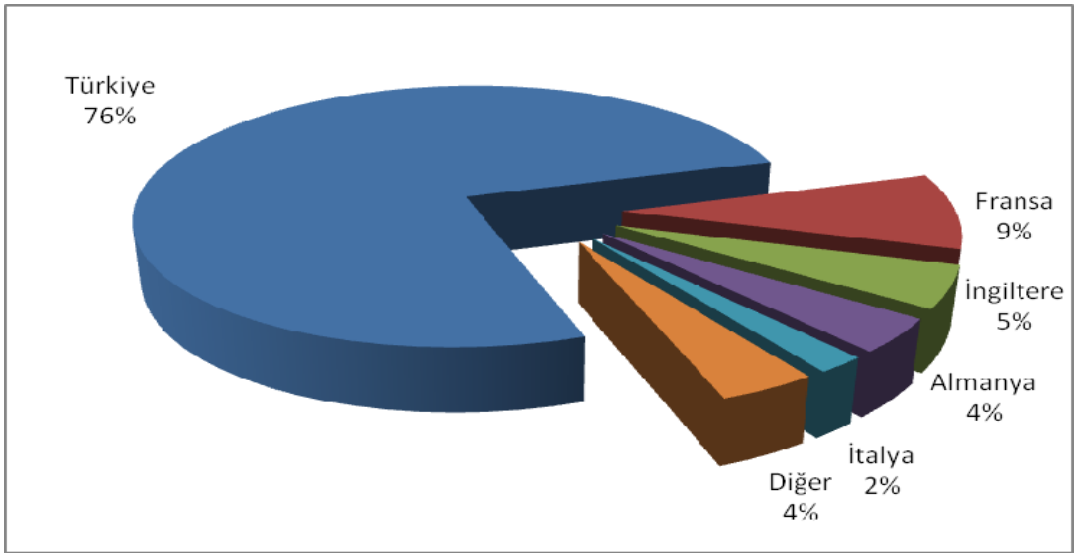
Şekil 2 : 2002 Yılı %17 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 3'de, Türk sigorta sektöründeki yabancı sermaye yatırımlarına bakıldığında İtalya'nın %2, Almanya'nın %4, Fransa'nın %9 ve 2002 yılında en büyük orana sahip İngiltere'nin 2006 yılının 2. Dönemi itibariyle %5 olduğu, bunlar dışındaki ülkelerinde %4 oranında katkıları bulunduğu görülmektedir. 2006 (2. Dönem) itibariyle Türkiye'deki sigorta sektöründe %24 oranında yabancı sermaye yatırımı olduğu görülmektedir.

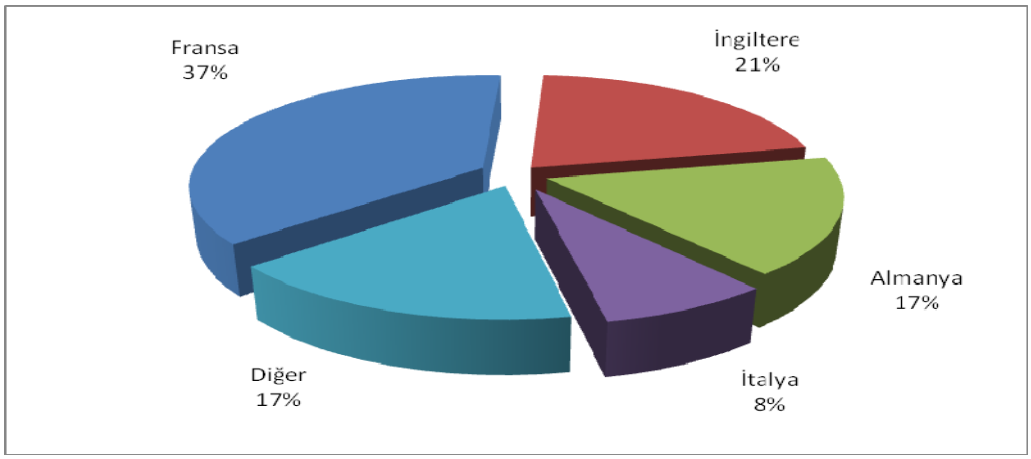
Şekil 3 : 2006 (2 Dönem) Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı

Kaynak:A.g.k.

%24'lük yabancı sermaye payların da kendi içinde dağılımları Şekil 4'de görüldüğü gibidir:

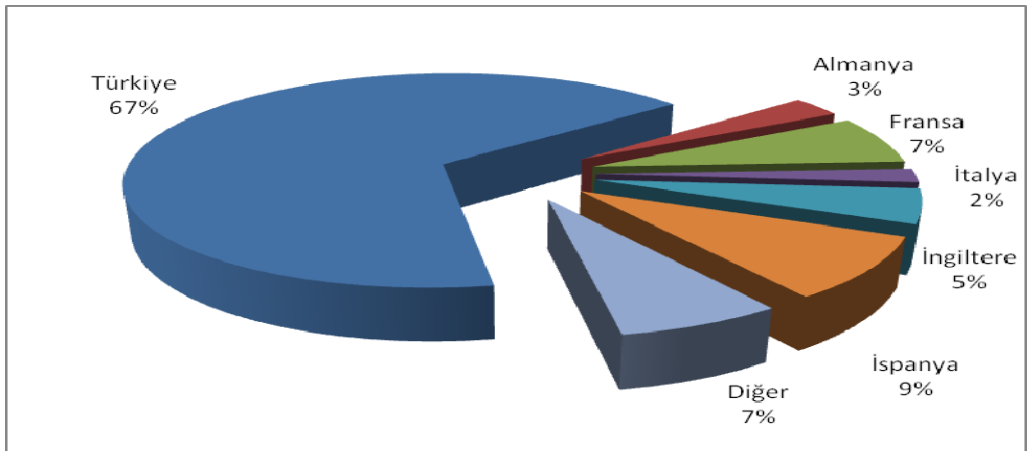
Şekil 4 : 2006 (2. Dönem) Yılı %24 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 5'de, 2007 yılı 1.Dönem itibariyle Türk sigorta sektöründeki yabancı sermaye yatırımlarına bakıldığında İtalya'nın %2, Almanya'nın %3, Fransa'nın %7, İngiltere'nin %5, İspanya'nın %9 olduğu, bunlar dışındaki ülkelerinde %7 oranında katkıları bulunduğu görülmektedir. 2007 (1. Dönem) itibariyle Türkiye'deki sigorta sektöründe %33 oranında yabancı sermaye yatırımı olduğu görülmektedir.

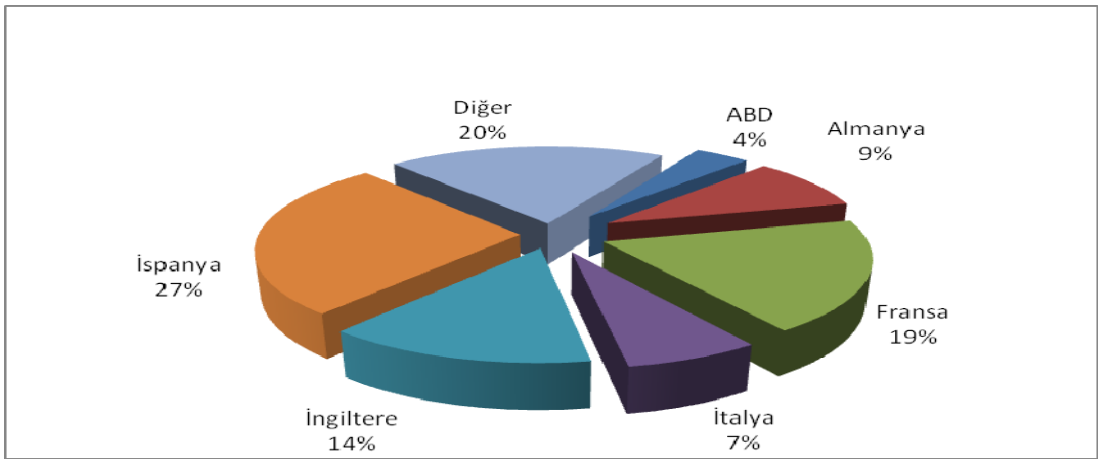
Şekil 5 : 2007 (1. Dönem) Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

%33'lük yabancı sermaye payların da kendi içinde dağılımları Şekil 6'da görüldüğü gibidir:

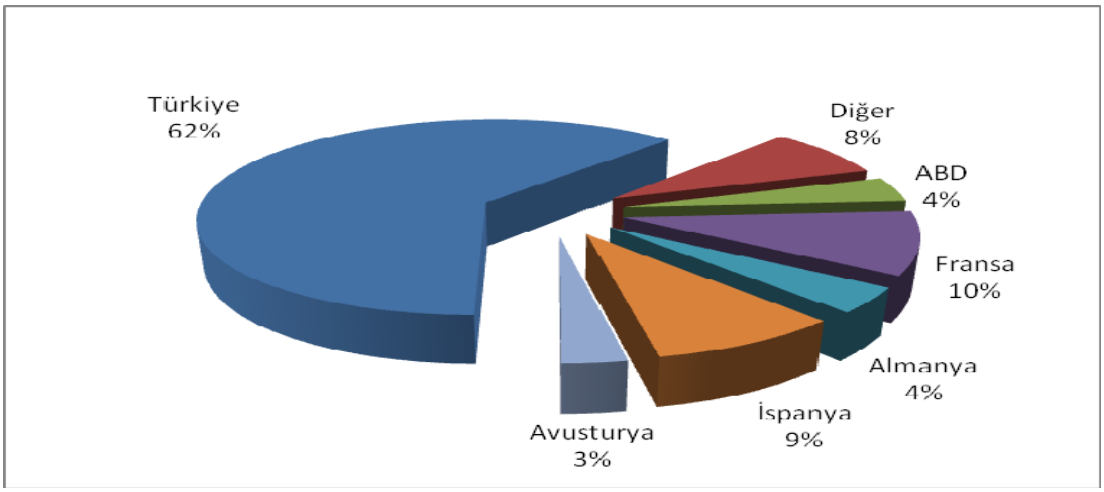
Şekil 6 : 2007 yılı (1. Dönem) %33 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 7'de, 2008 yılı 1.Dönem itibariyle Türk sigorta sektöründeki yabancı sermaye yatırımlarına bakıldığında ABD'nin %2, Almanya'nın %4, Fransa'nın %10, Avusturya'nın %3, İspanya'nın %9 olduğu, bunlar dışındaki ülkelerinde %8 oranında katkıları bulunduğu görülmektedir. 2008 (1. Dönem) itibariyle Türkiye'deki sigorta sektöründe %38 oranında yabancı sermaye yatırımı olduğu görülmektedir.

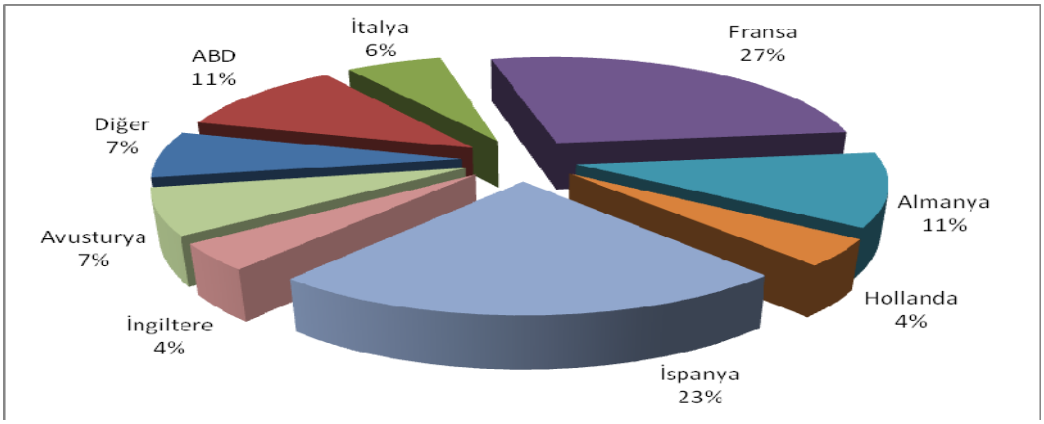
Şekil 7 : 2008 (1. Dönem) Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

.%38'lik yabancı sermaye payların da kendi içinde dağılımları Şekil 8'da görüldüğü gibidir:

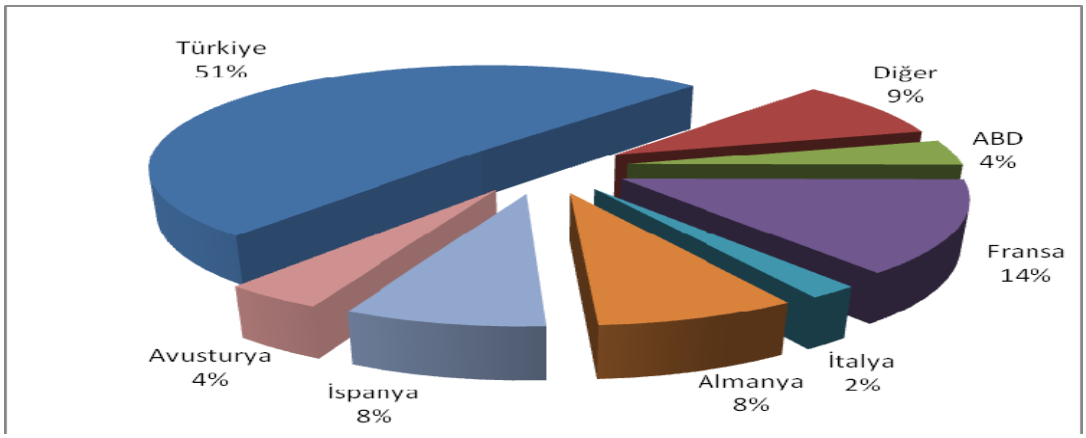
Şekil 8 : 2008 (1. Dönem) Yılı %38 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 9'da, 2008 yılı 2.Dönem itibariyle Türk sigorta sektöründeki yabancı sermaye yatırımlarına bakıldığında ABD'nin %4, Almanya'nın %8, Fransa'nın %14, Avusturya'nın %4, İspanya'nın %8, İtalya'nın %2 olduğu, bunlar dışındaki ülkelerinde %9 oranında katkıları bulunduğu görülmektedir. 2008 (2. Dönem) itibariyle Türkiye'deki sigorta sektöründe %49 oranında yabancı sermaye yatırımı olduğu görülmektedir.

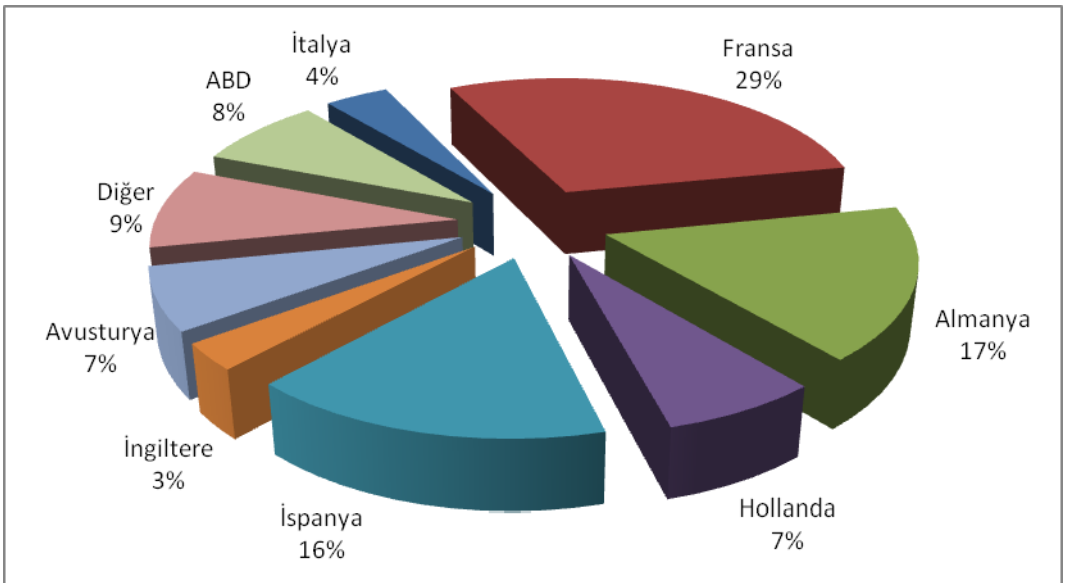
Şekil 9 : 2008 (2. Dönem) Yılı Sigorta Sektörü Ülkeler Bazında Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

%49'luk yabancı sermaye payların da kendi içinde dağılımları Şekil 10'da görüldüğü gibidir:

Şekil 10 : 2008 (2. Dönem) Yılı %49 Yabancı Sermaye Payının Kendi İçinde Dağılımı

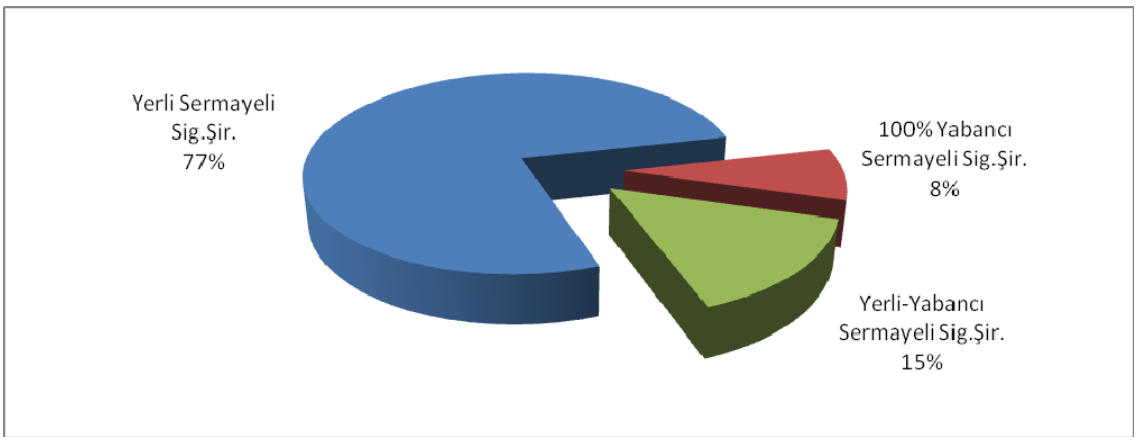
Kaynak: A.g.k.

2.3. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ SİGORTA ŞİRKETLERİNİN SERMAYE YAPISI

Bu bölümde sektörde faaliyet gösteren şirketleri ortaklık yapılarına göre yüzde 100 yerli ortaklı, yerli-yabancı ortaklı ve yüzde 95 üstü yabancı ortaklı olarak üçe ayırıp, sigorta sektöründeki yabancı sermaye hareketleri incelenecektir.

Şekil 11'de, 2002 Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin sermaye yapısına bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %77, %100 yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %8 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %15 oranına sahip olduğu görülmektedir.

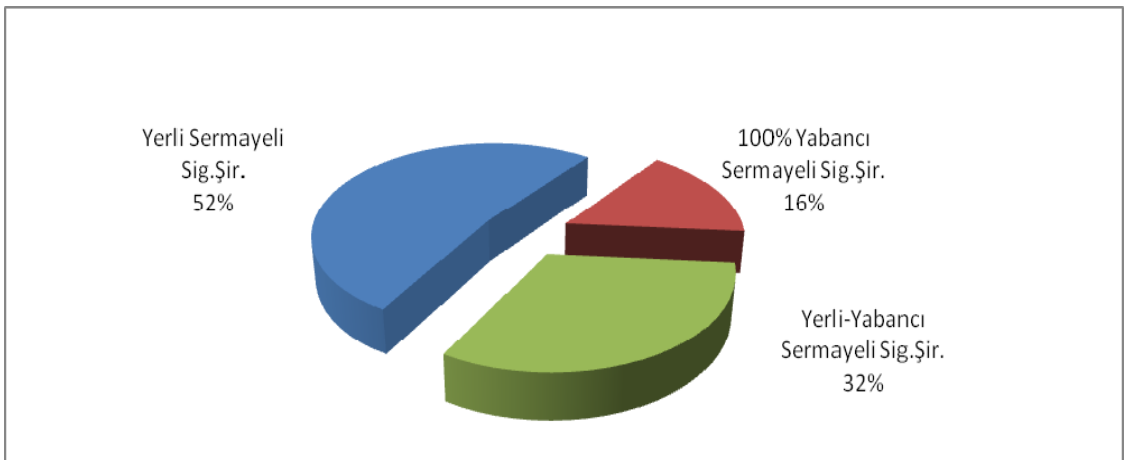
Şekil 11 : 2002 Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 12'de, 2006 (2. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin sermaye yapısına bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %52, %100 yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %16 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %32 oranına sahip olduğu görülmektedir.

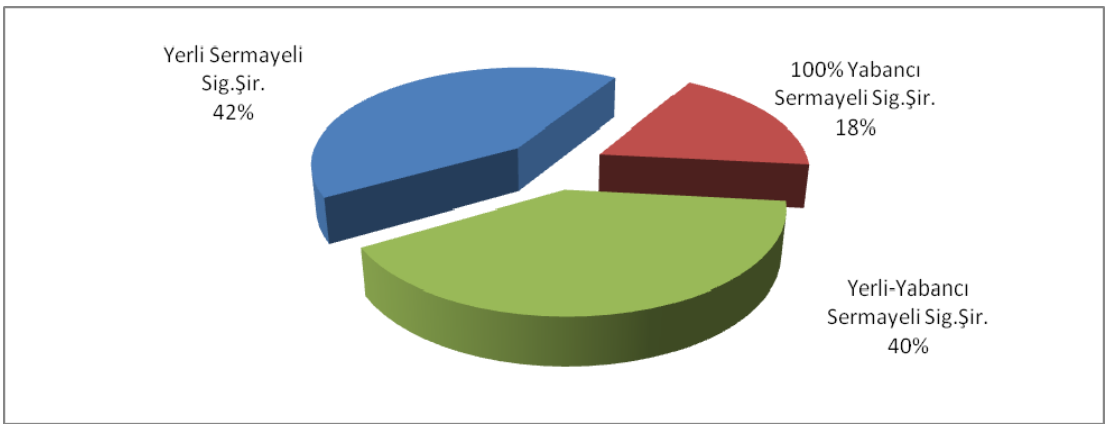
Şekil 12 : 2006 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 13'de, 2007 (1. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin sermaye yapısına bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %42, %100 yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %18 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %40 oranına sahip olduğu görülmektedir.

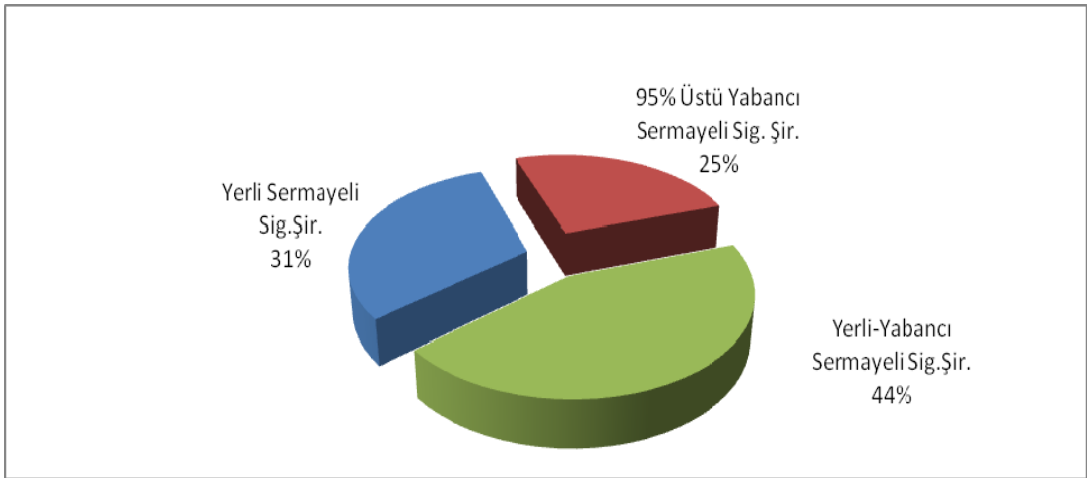
Şekil 13 : 2007 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 14'de, 2008 (1. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin sermaye yapısına bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %42, %95 üstü yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %18 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %40 oranına sahip olduğu görülmektedir.

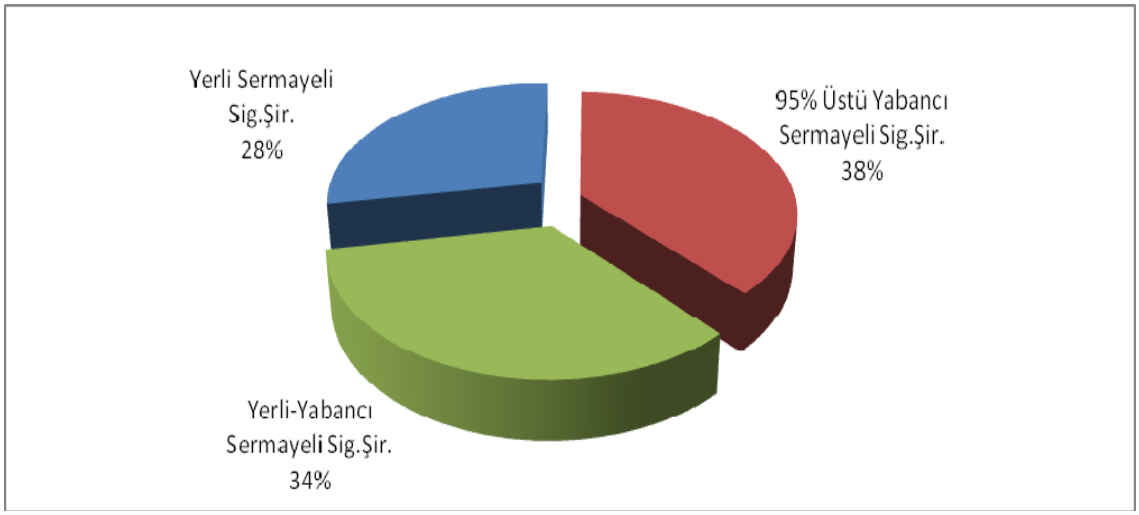
Şekil 14 : 2008 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

Şekil 15'de, 2008 (2. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin sermaye yapısına bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %28, %95 üstü yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %38 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %34 oranına sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 15 : 2008 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı

Kaynak: A.g.k.

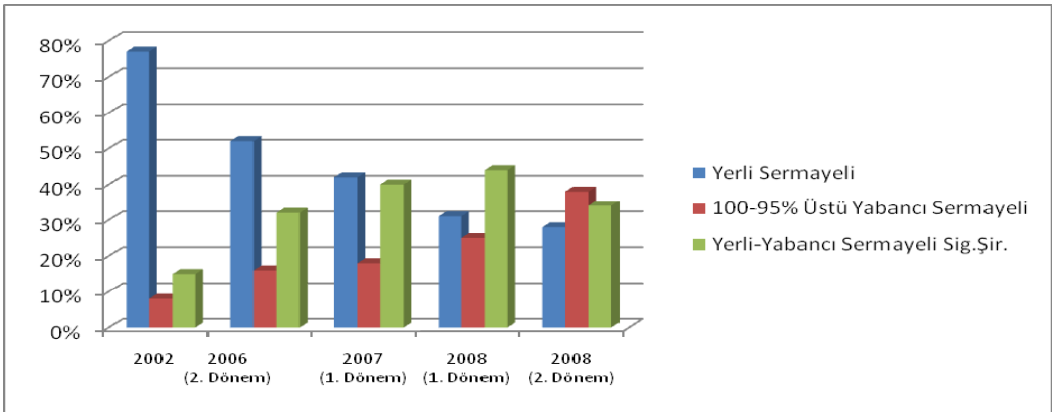
2008 yılı Haziran ayı itibariyle Türk sigorta sektöründe 9 tane Hayat ve Emeklilik, 12 tane Hayat ve 31 tane Hayat Dışı olmak üzere 52 tane sigorta şirketi faaliyet göstermektedir. Önümüzdeki günlerde ekonomik canlanmaya paralel olarak, sigortacılık sektörünün de büyümesini sürdürmesi beklenmektedir.

Bugün 52 şirketin faaliyet gösterdiği sigorta sektöründe, sayıları 34 olan yabancı sermayeli şirketlerin sermayedeki katılım payları ödenmiş sermaye cinsinden %49, varlıklar cinsinden %34 iken prim üretimindeki payları 2008 yılı Haziran ayına göre %54'tür.[54]

Şekil 16' da yukarda seneler itibariyle incelemiş olduğumuz Şekillerin 2002–2008 (2.Dönem) yılları arasındaki seyri gösterilmektedir. Bu Şekilten de görüldüğü üzere Türk sigorta sektöründeki yabancı sermayenin payı gün geçtikçe artmaktadır.

[54] Emre Gözlemen, **Türk Sigorta Sektöründeki Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar**, Yapı Kredi Sigorta Yayınları, 2008, http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/turk_sigorta_sektorunde_yabanci_yatirimlar.200810.pdf (15.02.2009).

Şekil 16 : 2002–2008 (2. Dönem) Yılları Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yapısı

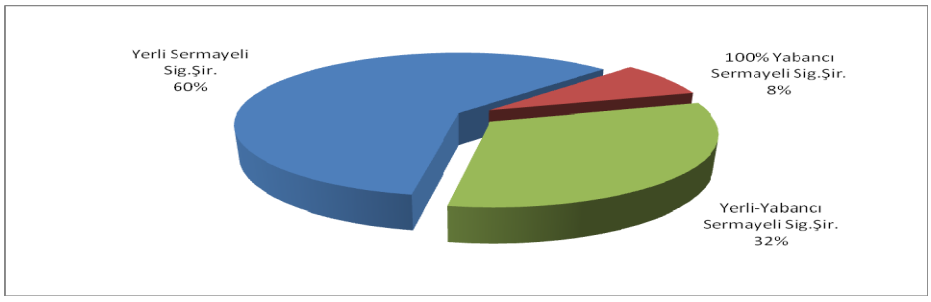
Kaynak: A.g.k.

Genel olarak bakıldığında, yerli sermayenin sektördeki payı 2002'den itibaren özellikle 2006'da büyük oranda azalmıştır ve azalmaya devam etmektedir. Buna bağlı olarak yabancı sermaye payıda yükseliş trendindedir. Ayrıca 2002'den 2008'e doğru yerli-yabancı ortak sermayeli sigorta şirketlerinin oranlarının da arttığı gözlemlenmektedir.

2.4. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDEKİ ŞİRKETLERİN PRİM ÜRETİMİ

Şekil 17'de, 2002 Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin prim üretimine bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %60, %100 yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %8 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %32 oranına sahip olduğu görülmektedir.

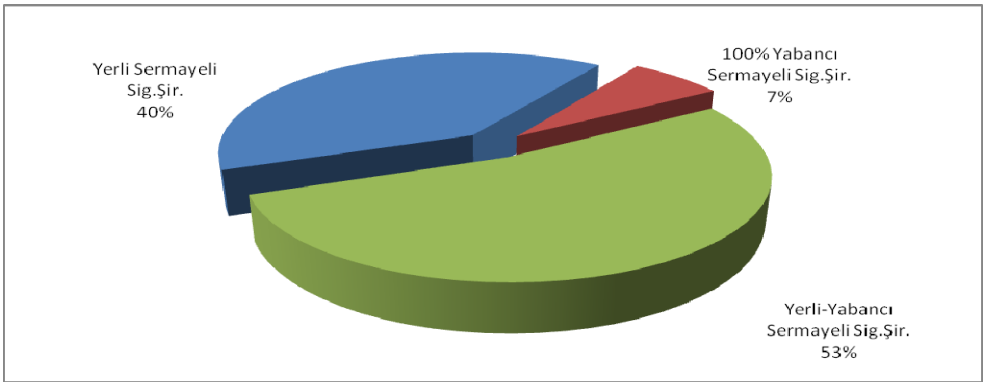
Şekil 17 : 2002 Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi

Kaynak: A.g.k.

Şekil 18'de, 2006 (2. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin prim üretimine bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %40, %100 yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %7 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %53 oranına sahip olduğu görülmektedir.

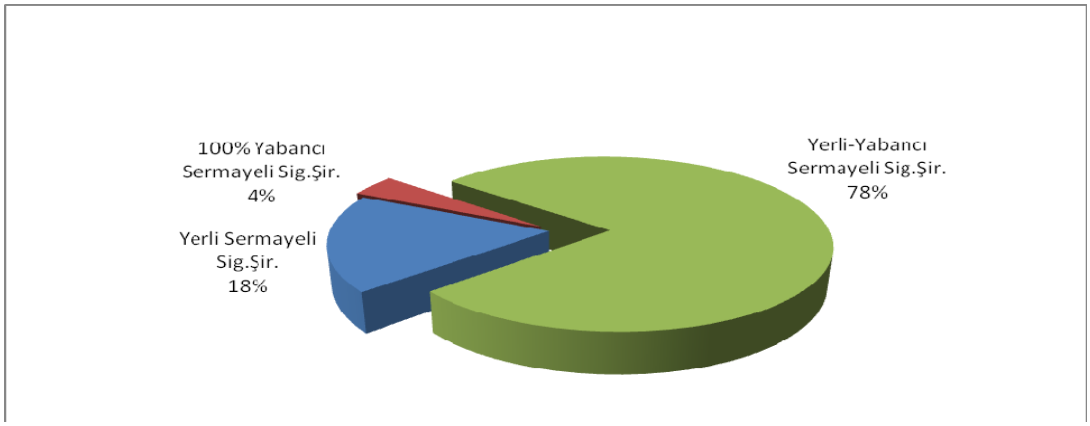
Şekil 18 : 2006 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi

Kaynak: A.g.k.

Şekil 19'da, 2007 (1. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin prim üretimine bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %18, %100 yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %4 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %78 oranına sahip olduğu görülmektedir.

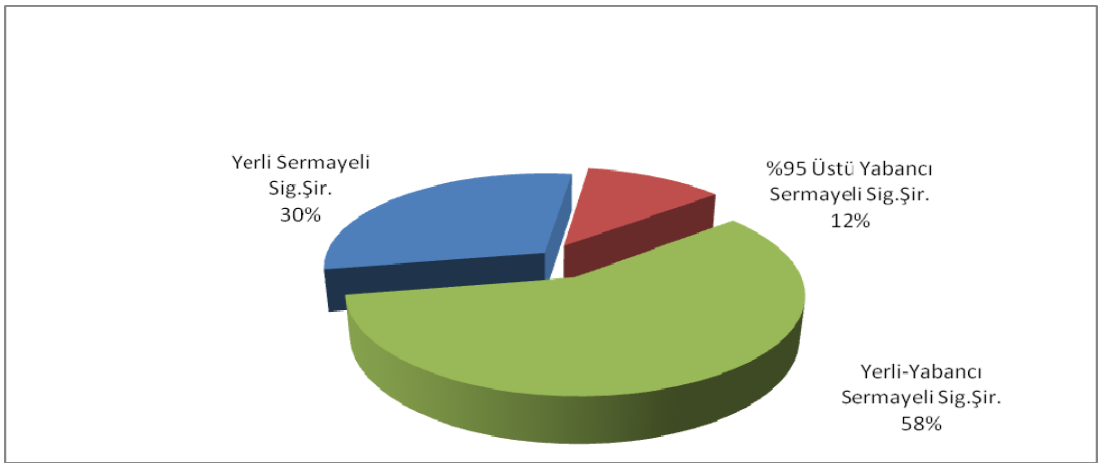
Şekil 19 : 2007 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi

Kaynak:A.g.k.

Şekil 20'de, 2008 (1. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin prim üretimine bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %30, %95 üstü yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %12 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %58 oranına sahip olduğu görülmektedir.

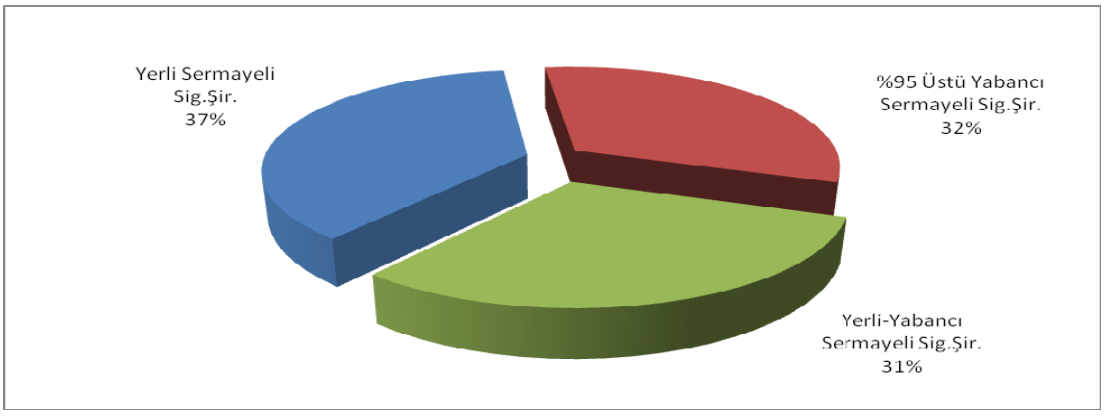
Şekil 20 : 2008 (1. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi

Kaynak: A.g.k.

Şekil 21'de, 2008 (2. Dönem) Yılı itibariyle Türk sigorta şirketlerinin prim üretimine bakıldığında yerli sermayeli sigorta şirketlerinin payının %37, %95 üstü yabancı sermayeli sigorta şirketleri payının %32 ve yerli-yabancı sermayeli sigorta şirketlerinin payının %31 oranına sahip olduğu görülmektedir.

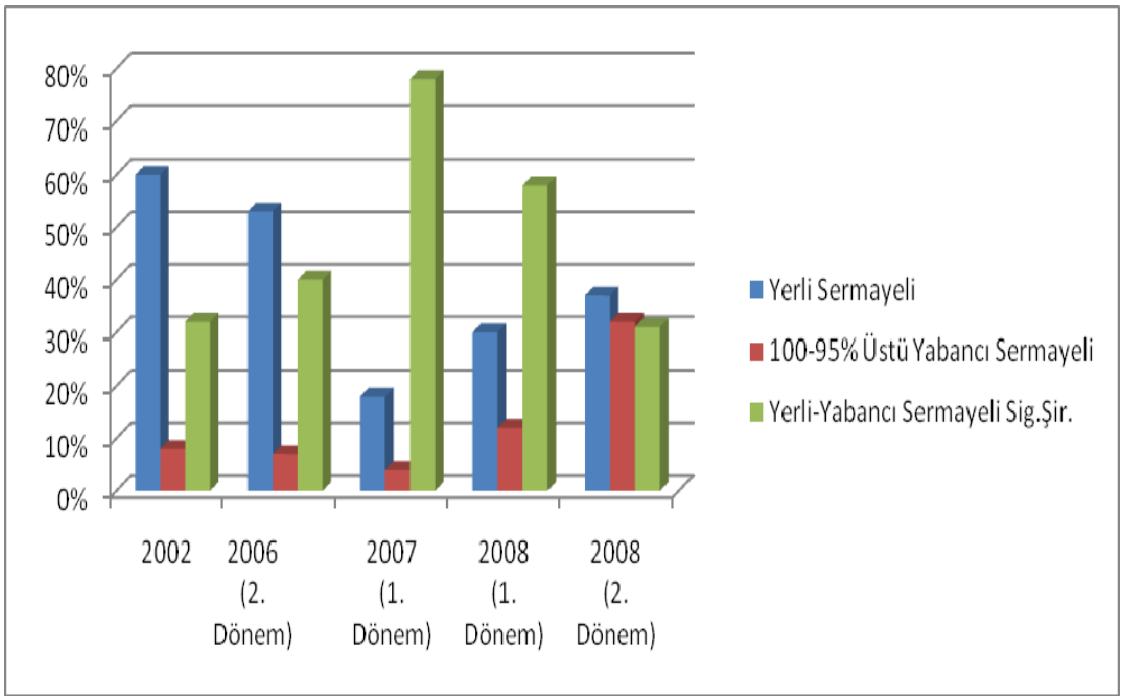
Şekil 21 : 2008 (2. Dönem) Yılı Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi

Kaynak: A.g.k.

Şekil 22'de yukarda seneler itibariyle incelemiş olduğumuz Şekillerin 2002–2008 (2.Dönem) yılları arasındaki seyri gösterilmektedir.

Şekil 22 : 2002–2008 (2. Dönem) Yılları Sigorta Şirketlerinin Prim Üretimi

Kaynak:A.g.k.

Türk Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin 2008 yılı ilk altı aylık sektör raporuna bakıldığında prim üretimi (pazar payı) bazında ilk 10 şirketten 8'inin yabancı ortaklı olduğu, ilk 20 şirkete bakıldığında ise 14'ünün yabancı ortaklı olduğu görülmektedir. Bunun yanında prim üretimi bazında ilk 20 şirketten 6'sının %95 üzerinde yabancı sermaye oranına ve 12'sinin %50'nin üstünde yabancı sermaye oranına sahip olduğu görülmektedir.[55] Tablo 3'de sigorta şirketlerin hayat ve hayat dışı branşlarında 2008 yılı Pazar pay ve toplam prim değişimleri görüldüğü gibidir:

[55] Emre Gözlemen, **Türk Sigorta Sektöründeki Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar**, Yapı Kredi Sigorta Yayınları, 2008, http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/turk_sigorta_sektorunde_yabanci_yatirimlar.200810.pdf (15.02.2009).

Tablo 3: Şirketlerin Pazar Pay Ve Toplam Prim Değişimleri Hayat & Hayat Dışı Toplam (Dask Dahil)

Sıra	Şirket adı	2008 6 Ay	
		Toplam üretim (YTL)	Pazar Payı %
1	Axa Oyak	639.054.046	% 10,25
2	Anadolu	574.039.740	% 9,21
3	Koc Allianz	508.477.426	% 8,16
4	Ak Sigorta	470.893.671	% 7,56
5	Gunes	381.213.275	% 6,12
6	Ergo Isvicre	362.780.062	% 5,82
7	Yapı Kredi	318.478.248	% 5,11
8	Basak Groupama	279.108.661	% 4,48
9	Eureko	245.694.150	% 3,94
10	Basak Groupama Emeklilik	186.231.186	% 2,99
	İLK 10 ŞİRKET	3.965.970.464	% 63,63
11	T.Genel	184.753.751	% 2,96
12	Anadolu Hayat Emeklilik	179.820.833	% 2,89
13	Fiba	161.169.004	% 2,59
14	Guven	135.101.658	% 2,17
15	Ray	130.269.041	% 2,09
16	Aviva	128.107.237	% 2,06
17	Ankara	105.705.148	% 1,70
18	Aig	91.514.345	% 1,47
19	HDI	79.658.706	% 1,28
20	Teb	79.506.832	% 1,28
	İLK 20 ŞİRKET	5.241.577.020	% 84,10
21	AvivaSA	77.597.058	% 1,25
22	Axa Oyak Hayat	71.189.449	% 1,14
23	Genel Yasam	68.631.406	% 1,10
24	Acıbadem Saglık ve Hayat	68.394.242	% 1,10
25	Garanti Emeklilik	62.249.847	% 1,00
26	Yapı Kredi Emeklilik	58.587.577	% 0,94
27	Isık	55.630.938	% 0,89
28	Birlik	55.386.093	% 0,89
29	Aig Hayat	54.765.067	% 0,88
30	Generali	53.011.375	% 0,85
31	Liberty	52.467.402	% 0,84
32	Koc Allianz Hayat ve Emeklilik	40.030.727	% 0,64
33	Birlik Hayat	34.048.145	% 0,55

Tablo 3'ün Devamı			
34	**Ergo İsviçre Emeklilik ve Hayat**	31.955.742	**% 0,51**
35	**Vakıf Emeklilik**	30.574.093	**% 0,49**
36	**Ticaret**	29.870.194	**% 0,48**
37	**Hur**	26.191.414	**% 0,42**
38	**Deniz Hayat**	23.841.007	**% 0,38**
39	**Demir Hayat**	23.141.513	**% 0,37**
40	**Finans Emeklilik ve Hayat**	21.577.823	**% 0,35**
41	**Güven Hayat**	14.934.300	**% 0,24**
42	**Fortis Emeklilik ve Hayat**	13.756.846	**% 0,22**
43	**Coface**	9.332.436	**% 0,15**
44	**Ankara Emeklilik**	5.926.943	**% 0,10**
45	**New Life Yaşam**	2.596.462	**% 0,04**
46	**Euro**	2.198.090	**% 0,04**
47	**Civ Hayat**	1.654.812	**% 0,03**
48	**Atradius**	1.244.377	**% 0,02**
49	**Rumeli Hayat**	217.596	**% 0,00**
50	**Demir**	5.059	**% 0,00**
51	**Batı**	-	**% 0,00**
52	**Magdeburger**	-	**% 0,00**
	SEKTÖR TOPLAMI	6.232.585.055	**% 100,00**

Kaynak: TSRSB, 2008 Yılı II. Dönem Genel Sektör Verileri, http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Istatistikler/Genel+Sektör+verileri/Türk+sigorta+sektörü+verileri/eski bransprimler (28.01.2009).

2.5. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE SERMAYESİNDE YABANCI PAYA SAHİP SİGORTA ŞİRKETLERİ

Sigorta şirketlerinin büyük bir çoğunluğu banka iştirakleri olduğundan satın almalar, ortaklıklar sigortacılıkta da yapıyı değiştirmiştir ve yabancı sermayenin sektördeki ağırlığı artmaya başlamıştır. 2004 yılında 13 olan yabancı paylı şirket sayısı 2006 yılında 24'e 2007 yılının ilk döneminde29'a 2008 yılı Haziran ayı itibariyle de 34' ulaşmıştır.

Sermayesinde yabancı paya sahip sigorta şirketleri; [56]

Acıbadem Sağlık ve Hayat Sigorta A.Ş. ; Acıbadem Sağlık Grubu, 23 Şubat 2004 tarihinde, 1994 yılından itibaren sağlık ve hayat sigortaları alanında faaliyet göstermekte olan sektörde öncü bir firmayı bünyesine katarak "Acıbadem Sağlık ve Hayat Sigorta A.Ş." unvanıyla sağlık sigortası alanında da hizmet vermeye başlamıştır. Şirketin %49,99'luk hissesi Dubai'de faaliyet gösteren WALNUT HOLDİNG COOPERAİTE 'ye aittir.

Aegon Emeklilik A.Ş. ; Ankara Hayat Sigorta A.Ş. Ankara Anonim Türk Sigorta Şirketi'nin bünyesinde yer alan hayat sigortacılığı faaliyetlerinin sürdürülmesi amacıyla 1998 yılında kurulmuştur. 2001 yılında hayat, kaza ve sağlık branşlarında faaliyete başlamıştır. 6 Şubat 2003 tarihi itibari ile ismini Ankara Emeklilik olarak değiştirmiş ve aynı yıl Bireysel Emeklilik ürünlerinin satışına başlamıştır. AEGON N.V (AEGON), Ankara Emeklilik Anonim Şirketi'nin hisselerinin tamamını 9 Temmuz 2008 tarihinde Polis Bakım ve Yardım Sandığı'ndan satın almıştır. 26 Eylül 2008 tarihinden itibaren AEGON Emeklilik ve Hayat A.Ş. adıyla hizmet vermeye devam etmektedir. Şirketin %100 oranında hissesi Aegon N.V.ye aittir.

AIG Sigorta A.Ş. ; American International Group (AIG)'nin Türkiye'deki kuruluşlarından biri olan AIG Sigorta A.Ş. 1976 yılında %100 yabancı sermaye ile "American Home Sigorta A.Ş." unvanıyla Türk pazarına temsilcilik olarak girdi. 1989 yılında şirket kuruluşu gerçekleşen American Home Sigorta A.Ş.'nin unvanı 1999 yılında AIG Sigorta A.Ş. olarak değişti. AIG Sigorta A.Ş. halen Türkiye'de %100 yabancı sermaye ile hizmet vermektedir.

Allianz Sigorta A.Ş. ; İtalya'nın önde gelen sigorta şirketlerinden ‘’Riunione Adriatica di Sicurta’’ tarafından 1923'te kurulan Şark Sigorta 1974'te Koç Topluluğu'nun bünyesine girmiştir. 1988'de Alman Allianz Grup ve Japonya'nın sigorta şirketi Tokio Marine şirkete ortak olmuştur. Şark Sigorta ve Şark Hayat Sigorta

[56] Emre Gözlemen, **Türk Sigorta Sektöründeki Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar**, Yapı Kredi Sigorta Yayınları, 2008, http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/turk_sigorta_sektorunde_yabanci_yatirimlar.200810.pdf (15.02.2009).

şirketleri, 1998 yılında Koç Allianz Sigorta A.Ş. ve Koç Allianz Hayat Sigorta A.Ş.olarak isim değişikliğine gitmiştir. 20 Nisan 2008 tarihinde Allianz, elementer sigorta şirketi Koç Allianz Sigorta A.Ş. hisselerinin %47,1'ini daha satın alarak %37,1 olan hisse oranını %84,2'ye çıkarmıştır. Bugün yabancı sermayesini, %84,2'sine sahip Allianz Grup ve %10'una sahip olan Tokio Marine oluşturmaktadır. 7 Ekim 2008 tarihinden itibaren "Allianz Sigorta" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir.

Allianz Hayat ve Emeklilik A.Ş. ; Allianz, Koç Allianz Hayat ve Emeklilik A.Ş.'deki toplam hisse oranını 20 Nisan 2008'de %38'den %87'ye yükseltmiştir. Şirketin yabancı sermayesini %87 ile Allianz Grup ve %11 ile Tokio Marine oluşturmaktadır. 7 Ekim 2008 tarihinden itibaren "Allianz Hayat Ve Emeklilik" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir.

American Life Hayat Sigorta A.Ş. ; American International Group (AIG)'ye bağlı şirketlerden birisi olan ALICO (American Life Insurance Company), Türkiye'de %99,9 yabancı sermaye payına sahip olan "American Life Hayat Sigorta A.Ş." adıyla 1989 yılından beri hayat, ferdi kaza ve grup sağlık sigortası branşlarında faaliyet göstermektedir.

Atradius Credit Insurance N.V. Türkiye İstanbul Şubesi ; Kredi sigortası ve kredi risklerinin yönetimi konusunda lider bir firma olan Atradius, Türkiye'de kredi sigortası faaliyetlerini gerçekleştirmek için 24 Ağustos 2007'de lisans onayını almıştır.

Aviva Sigorta A.Ş. ; Aviva Sigorta A.Ş. Türkiye'de, 16 Aralık 1988 yılında faaliyete geçmiştir. Ana hissedarı % 98,64 ile İngiliz şirket Aviva Public Limited Company (PLC.)'dir, şirketin diğer hisseleri ise halka açıktır.

AvivaSA Emeklilik ve Hayat A.Ş. ; 31 Ekim 2007 tarihinde Sabancı Holding bünyesindeki Aksigorta iştiraklerinden AK Emeklilik A.Ş. ile Aviva plc.'nin Türkiye'deki şirketi Aviva Hayat ve Emeklilik A.Ş. şirketlerinin birleşmesiyle kurulmuştur. AvivaSA'da %49,83 oranında Aviva PLC. %49,83 oranında Aksigorta ve diğer ortakların payları bulunmaktadır.

AXA Sigorta A.Ş. ; OYAK ve Fransız AXA Grubu, Türkiye'deki sigortacılık faaliyetlerini bir holding çatısı altında birleştirmek amacıyla 5 Şubat 1999 tarihinde AXA OYAK Holding'i kurmuştur. Her iki grubun %50 şer oranda ortaklığının bulunduğu AXA OYAK Holding'in Axa Oyak Sigorta A.Ş.'deki ortaklık payı %70,96'dır. 2008 yılında AXA, OYAK'ın %50 hissesini satın almıştır. 12 Ağustos 2008 tarihinden itibaren "Axa Sigorta" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir.

Axa Hayat Sigorta A.Ş. ; Mart 1995 'te kurulan şirketin sermayesinin %99,9'u AXA OYAK Holding' e aittir. 2008 yılında AXA, OYAK'ın %50 hissesini satın almıştır. 12 Ağustos 2008 tarihinden itibaren "Axa Sigorta" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir.

Başak Groupama Sigorta A.Ş. ; 1959 yılında T.C. Ziraat Bankası önderliğinde "Başak Sigorta" unvanı ile kurulmuştur. T.C. Ziraat Bankası'nın %56,67'lik Başak Sigorta hissesi, 2006 yılında Avrupa'nın güçlü sigorta şirketlerinden Groupama tarafından satın alınmıştır.

Başak Groupama Emeklilik A.Ş. ; 17 Aralık 1997 tarihinde "Başak Hayat Sigorta A.Ş." unvanı ile T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Başak Sigorta A.Ş. ortaklığında kurulan şirket, Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu çerçevesinde Bireysel Emeklilik Şirketi'ne dönüştükten sonra faaliyet ruhsatını aldı ve unvanı Başak Emeklilik A.Ş. olarak değişti. % 41 oranındaki T.C. Ziraat Bankası'na ait olan hisseler, 2006 yılında Avrupa'nın güçlü sigorta şirketlerinden Groupama tarafından satın alındı.

Bugün; Groupama International ve Groupama Investment Bosphorus Holding A.Ş., Başak Groupama Sigorta'da %98,34 ve Başak Groupama Emeklilik şirketinde %89,37 oranında çoğunluk hissesine sahiptir.

Coface Sigorta A.Ş. ; 2006 yılında COFACE; özel bir alan olan kredi sigortasının gereklilikleri kapsamında kendi kredi sigortası lisansını alarak "Coface Sigorta A.Ş." unvanı ile Türkiye'de faaliyet gösteren ilk kredi sigortası şirketini kurmuştur.

Deniz Hayat Sigorta A.Ş. ; Deniz Hayat Sigorta 02 Şubat 1998 tarihinde hayat, sağlık ve ferdi kaza sigorta ürünleri konusunda faaliyet göstermek amacıyla "Toprak Hayat Sigorta" ismiyle kurulmuş, 1 Mayıs 2003 tarihinden itibaren Global Yatırım Holding bünyesinde "Global Hayat Sigorta" ismiyle faaliyetlerini sürdürmüştür. 30 Mart 2007 tarihinde Denizbank'ın şirket hisselerinin %99,6'sını satın almasıyla birlikte şirketin ismi Deniz Hayat olarak değiştirilmiştir. %100 yabancı sermayeye sahip DenizBank'ın şirket hisselerini satın almasıyla birlikte Deniz Hayat Sigorta da %99,78 oranında yabancı sermayeye sahip olmuştur.

ERGOİSVİÇRE Sigorta A.Ş. ; Türkiye'de 1926 yılından itibaren faaliyet gösteren La Suisse Umum Sigorta A.Ş.'nin 1981 yılında ülke temsilciliğini alan şirket, 1988 yılında sigortacılık faaliyetlerini düzenleyen yasanın değişmesi sonucunda, Türk (Avrupa Holding) ve İsviçreli (Swiss Re) ortaklar tarafından İsviçre Sigorta A.Ş. olarak yeniden kurulmuştur. Avrupa Holding, reasürans şirketi Alman Munich Re'nin çoğunluk hissesine sahip olduğu ERGO ile ortaklık anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre, grubun sigorta şirketlerinde sahip olduğu hisselerinin %75'i, ERGO'ya devredilmiş ve yeni oluşum "ERGOİSVİÇRE Sigorta" adını almıştır.

ERGOİSVİÇRE Hayat Sigorta A.Ş. ; Şubat 1995'te faaliyete geçen şirketin sermayesinin %99,99'u ERGOİSVİÇRE Sigorta A.Ş.'ye aittir.

Eureko Sigorta**;** Faaliyetlerine 1989'da başlayan Garanti Sigorta Mart 2007'de Eureko B.V. - Garanti ortaklığı neticesinde Ekim 2007'den itibaren "Eureko Sigorta" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir. Ortaklık neticesinde Eureko Sigorta hisselerinin %80'i Eureko B.V.'ye, %20'si Garanti Bankası'na aittir.

Euro Sigorta A.Ş. ; 7 Eylül 1995 tarihinde tescil edilip 1 Haziran 1996 tarihi itibariyle fiilen faaliyete geçen şirket Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'nın 1 Aralık 2001 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 30.11.2001 tarih ve BDDK. DEG/49-2-10431 sayılı kararına göre Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'ye devredilmiştir. 24 Ocak 2003 tarihinde TMSF, yine kendi kontrolünde olan Ege Sigorta A.Ş. ile Toprak Sigorta A.Ş.'nin Toprak Sigorta bünyesinde birleştirilmesi kararını almış ve çalışmalar tamamlanarak, 9 Aralık 2003 tarihinde

birleşme gerçekleşmiştir. TMSF Fon Kurulu'nun 25.10.2007 tarih ve 2007/541 sayılı kararı ile Toprak Sigorta Anonim Şirketi'nin %95,06 oranındaki hissesinin Euro Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'ye satılmasına karar verilmiş ve T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 15.01.2008 tarih ve B.02.1.HZN.0/10/02.01 sayılı yazısı ile hisse devri onaylanmıştır. Euro Yatırım Menkul Değerler A.Ş. ise kuruluşu 1996 yılına dayanan ve 26 Aralık 2001 tarihinde Avusturya kökenli bir şirketler grubu (SAHIN INMOBİLİEN Gmbh.) tarafından TMSF'den satın alınan bir kurumdur. Toprak Sigorta 15 Ocak 2008 tarihi itibariyle Euro Sigorta adıyla hizmet vermeye devam etmektedir.

Finans Hayat ve Emeklilik A.Ş. ; Bir Finansbank iştiraki olan Finans Hayat ve Emeklilik A.Ş. 09 Mayıs 2007 tarihinde kuruluş izni almış olup hayat ve bireysel emeklilik branşlarında faaliyet göstermektedir. %100 Finansbank iştiraki olan şirketin yabancı sermaye payı %89,7'dir.

Fortis Emeklilik ve Hayat A.Ş. ; 13 Kasım 1997 yılında hayat, sağlık ve ferdi kaza branşlarında faaliyet göstermek üzere kurulan Doğan Hayat, 17 Ocak 2003 tarihinde ismini Doğan Emeklilik A.Ş. olarak değiştirmiştir. 4 Temmuz 2005 itibariyle Dışbank Finansal Hizmetler Grubu'nun Belçika ve Hollanda ortaklı Fortis'e satışıyla Fortis Emeklilik ve Hayat A.Ş. ismini alan şirketin sermayesinin tamamı Fortis Insurance International'a aittir.

Garanti Emeklilik ve Hayat A.Ş **;** 1992 yılında Fransız AGF şirketi ile Doğuş Holding'in ortaklığıyla AGF Garanti Hayat Sigorta olarak kurulan şirket 1999 yılında tamamen Doğuş grubuna geçerek "Garanti Hayat Sigorta" adını almıştır. 2002 yılında emeklilik şirketine dönüşme iznini alıp hayat sigortacılığı faaliyetlerine bireysel emeklilik faaliyetlerini de ekleyerek son unvanı olan "Garanti Emeklilik ve Hayat A.Ş." ismini almıştır. 21 Haziran 2007 yılında ise şirketin %15'lik kısmını Eureko BV. satın almıştır.

Türkiye Genel Sigorta A.Ş. ; Genel Sigorta, Türkiye Kredi Bankası A.Ş. ve dönemin bazı girişimcileri tarafından 1948'te kurulmuş, 1975 yılında Çukurova

Holding bünyesine katılmıştır. 2007 yılında Çukurova Holding hisselerinin %80'i İspanya ve Güney Amerika'nın sigorta grubu olan MAPFRE tarafından satın alınmıştır.

Genel Yaşam Sigorta A.Ş. ; Genel Yaşam Sigorta; hayat, hastalık ve ferdi kaza branşlarında faaliyet göstermek üzere 19 Aralık 1997 tarihinde kurulmuştur. 20 Eylül 2007 tarihi itibariyle MAPFRE; Genel Sigorta ve Genel Yaşam şirketlerinin %80 hisselerini satın alma işlemini, geri kalan %20 hisse Çukurova Grup bünyesinde kalmak suretiyle tamamlamış bulunmaktadır. Şirketin %99,5 oranında hissesi Türkiye Genel Sigorta A.Ş.'ye aittir.

Generali Sigorta A.Ş. ; 6 Şubat 1989 tarihinde %98,59'luk payla Generali Turkey Holding B.V. ve %1,40'lık payla Mitsui Sumitomo Insurance Co. Ltd. ortaklığında kurulan Generali Sigorta A.Ş. %100 yabancı sermaye payına sahiptir.

Güneş Sigorta A.Ş. ; 1957 yılında Vakıflar Bankası ve Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) önderliğinde kurulan Güneş Sigorta'nın %30 hissesine sahip olan Groupama International, Fransa'nın % 10 pazar payına sahip ikinci büyük sigorta grubudur.

HDI Sigorta A.Ş. ; HDI-Gerling International Holding AG. 30 Haziran 2006 tarihinde imzalanan anlaşma ile Şubat 1995'te kurulan İhlas Sigorta'yı satın alarak "HDI Sigorta" adıyla Türkiye'de hizmet vermeye başlamıştır. Şirket sermayesinin %100'ü Alman şirkete aittir.

Liberty Sigorta A.Ş. ; 1954 yılında Türkiye Şeker Fabrikaları, Şekerbank, Pancar Kooperatifleri bir araya gelerek Şeker Sigorta A.Ş.'nin kuruluşuna karar vermiştir, 1 Ocak 1955 yılında şirket faaliyete başlamıştır. 5 Eylül 2006 tarihi itibariyle şirket sermayesinin %70,21'i Liberty Mutual Group (ABD) tarafından satın alınmıştır, 1 Kasım 2006 tarihinde ise Konya Şeker Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait %16,15 oranındaki hisse satın alınmıştır. 7-21 Aralık 2006 tarihleri arasında da Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'nın Seri: IV No:8 sayılı "Halka Açık Anonim Ortaklıklar Genel Kurullarında Vekaleten Oy Kullanılmasına ve Çağrı Yoluyla Vekalet veya Hisse Senedi Toplanmasına İlişkin Esaslar Tebliği" uyarınca gerçekleştirilen çağrı işlemi neticesinde Liberty Mutual Group hisse oranını % 90,43'e çıkartmıştır.

Ray Sigorta A.Ş. ; Ulusal taşımacılık şirketleri olan THY, Denizcilik İşletmeleri, Devlet Demiryolları ve PTT'nin girişimleri ile 1958 yılında kurulan Ray Sigorta, 1992 yılında alınan özelleştirilme kararı ile Doğan Holding'in bünyesine katılmış, 2007 yılında Avusturya merkezli Vienna Insurance Group (VIG) tarafından satın alınmıştır. Şirketin mevcut ortaklık yapısını % 74,26 oranında TBIH FINANCIAL SERVICES GROUP N.V.'nin hisse payı, %20 oranında Doğan Şirketler Grubu A.Ş.'nin hisse payı ve İMKB'de işlem gören %5,74 halka açık pay oluşturmaktadır.

Vakıf Emeklilik A.Ş. ; Vakıf Emeklilik A.Ş. "Güneş Hayat Sigorta A.Ş." adıyla 01 Mayıs 1991 tarihinde kurulmuştur. Emeklilik şirketi olarak faaliyet göstermek üzere Güneş Hayat Sigorta A.Ş. 21 Şubat 2003 SAYFA | 27/43 tarihi itibariyle dönüşüm iznini almıştır. 14 Mart 2003'te resmi unvan değişikliğiyle "Vakıf Emeklilik A.Ş" ismini alarak, Bireysel Emeklilik Sistemi içerisinde faaliyet gösterecek şirketler arasına katılmıştır. Şirketin hisselerinin %37'si, %30'luk yabancı sermayesi olan Güneş Sigorta A.Ş. 'ye ait olduğu için Vakıf Emeklilik A.Ş.'nin %11,10 oranında yabancı sermaye payı vardır.

Yapı Kredi Sigorta A.Ş. ; 1943 yılında "Halk Sigorta" adı ile kurulan şirketin unvanı 2000 yılında Yapı Kredi Sigorta A.Ş. olarak değiştirilmiştir. Yapı Kredi Bankası ve iştiraklerinin 28 Eylül 2005 tarihi itibariyle Koç Holding ve İtalyan Unicredito'nun eşit paya sahip olduğu Koç Finansal Hizmetler'e devredilmesiyle, Yapı Kredi Sigorta Koç Finansal Hizmetler Bünyesi'nde yabancı sermayeli bir şirket olarak faaliyetini sürdürmektedir.

Yapı Kredi Emeklilik A.Ş. ; Yapı Kredi Emeklilik, "Halk Yaşam" adıyla 29 Ocak 1991 tarihinde sağlık, yaşam ve ferdi kaza alanlarında hizmet vermek amacıyla kurulmuştur. 3 Aralık 2002 tarihinde Hazine Müşteşarlığı'ndan alınan emeklilik şirketine dönüşüm izninin ardından 30 Aralık 2002 tarihinde şirket ismi Yapı Kredi Emeklilik olarak değişmiştir. 2005 tarihinde Koç Holding ile uluslararası bankacılık grubu İtalyan UniCredit'in %50-%50 ortaklığı olan Koç Finansal Hizmetler A.Ş. Yapı

Kredi Bankası'nın çoğunluk hisselerini satın alınca Yapı Kredi Emeklilik de yabancı sermayeye sahip şirketler arasına geçmiştir.

Zurich Sigorta A.Ş. ; TEB Sigorta A.Ş. İstanbul'da 20 Haziran 1997 tarihinde Çolakoğlu Holding tarafından kurulmuştur. 2004 yılında, şirketin %49,99'luk hissesine sahip olan Türk Ekonomi Bankası A.Ş. hisselerini şirket ortaklarından TEB Mali Yatırımlar A.Ş.'ye devretmiştir. 10 Şubat 2005 tarihinde TEB Mali Yatırımlar A.Ş.'nin %50 hissesi BNP Paribas tarafından satın alınmıştır. Bu devir sonunda BNP Paribas TEB Sigorta A.Ş.'nin %50 ortağı haline gelmiştir.31 Mart 2008 itibariyle, TEB Sigorta A.Ş.'nin %100'ü Zurich Finansal Hizmetler Grubu tarafından TEB Mali Yatırımlar A.Ş.'den satın alınmıştır. Bunun sonucunda, Zurich Sigorta TEB Sigorta A.Ş'nin %99,9'luk hissesine sahip olmuştur. 18 Ağustos 2008 tarihinden itibaren "Zurich Sigorta" adıyla hizmet vermeye devam etmektedir.

2.6. SİGORTA ŞİRKETLERİNDE BİRLEŞME VE SATIN ALMALARIN ETKİSİ

Türkiye sigorta sektörü büyüme hızı ve hacmi nedeniyle özellikle son iki sene içinde yabancı sermayenin ilgi odağı haline gelmiştir. Avrupa ve ABD'deki büyük sigorta şirketleri ya sektöre yeni giriş yapmış ya da hisse paylarını arttırmışlardır. Bu yatırımlar ile yabancı sermayenin sektörün gelişiminde söz sahibi olacağı öngörülebilir. Bu gelişmeler ile birlikte sektörün daha disipline olacağı, daha doğru risk sınıflandırılması yapılacağı, bunların sonucu olarak da şirketlerin karlılıklarını arttıracağı söylenebilir.

Sektördeki bu gelişimlerin sigortalılara da olumlu yansıması mutlaka olacaktır. Son yıllarda şirketlerin müşteri bazlı fiyatlandırma modellerine geçmesi ile daha doğru risk seçimi yapılmaya başlanmıştır ve bunun sonucu olarak da iyi risk sınıfındaki sigortalıların primlerinde azalmalar olmuştur. Buna ek olarak şirketlerin iyi risk sınıfını portföylerine eklemek amacıyla yaptıkları kampanyalar da primler üzerinde düşürücü etki yaratmaktadır.

Türk sigorta sektörü büyüme göstermeye devam etmektedir. Sektördeki şirketler için önemli olan nokta Türkiye'deki sigorta anlayışının değiştirilmesine öncülük edilmesidir. Düşünce olarak, sigorta denilince akla gelen kasko, trafik ve sağlık branşlarının yanında diğer branşlarından bir sigorta kültürü olarak yaygınlaşması gerekmektedir.

BÖLÜM III

SOLVENCY II
VE
TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNÜN UYUM SÜRECİ

3.1. AVRUPA BİRLİĞİ SİGORTA SEKTÖRÜNDE YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ

Türkçeye "sermaye yeterliliği", "mali yeterlilik" veya "yükümlülük karşılama yeterliliği" olarak çevrilen "solvency", bir sigorta veya reasürans şirketinin varlık değerinin yükümlülüklerini karşılayabilecek yeterlilikte olduğunu gösteren, diğer bir ifadeyle şirketin mali yapısının sigortalılara karşı yükümlülüklerini karşılayabilecek ölçüde güçlü olup olmadığı hakkında bilgi sunan bir sistemdir. Özetle, sermaye yeterliliği, şirketlerin üstlendiği yükümlülüklerle orantılı olarak Öz Kaynak bulundurma şartı getiren bir uygulamadır.

Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de sermaye yeterliliği hayat ve hayat dışı şirketler için ayrı ayrı hesaplanmaktadır.

Avrupa Birliği'nde Solvency Hesaplaması

Topluluk mevzuatında hayat branşında yükümlülük karşılama yeterliliğiyle ilgili ilk düzenleme, hayat sigortacılığına ilişkin 1979 yılında çıkartılan 79/267/EEC sayılı Direktif çerçevesinde, hayat dışı branşlarda yükümlülük karşılama yeterliliğiyle ilgili ilk düzenleme ise, hayat dışı sigortacılığına ilişkin 1973 yılında çıkarılan 73/239/EEC sayılı Direktif[57] çerçevesinde yapılmıştır. Söz konusu Direktiflerde yer alan yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin düzenlemeler, hayat sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin 2002/12/EC sayılı ve hayat dışı

[57] Hayat dışı sigortacılık faaliyetlerinde başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında 24 Temmuz 1973 tarih ve 73/239/EEC sayılı Birinci Konsey Direktifi

sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin 2002/13/EC sayılı[58] Direktiflerle tadil edilmiştir. Solvency I olarak adlandırılan sistem, bu Direktiflerle 2004 yılından itibaren yürürlüğe girmiş olup, daha geniş kapsamlı düzenlemeler içeren Solvency II üzerinde çalışmalar devam etmektedir.[59] Avrupa Birliği sigorta sektöründe sermaye yeterliliği, hayat ve hayat-dışı şirketler için farklı yöntemlerle hesaplanmaktadır:

3.1.1. Hayat Branşında Solvency Hesaplaması

Hayat sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili 2002/12/EC sayılı Direktif, tüm hayat sigortası direktiflerini tek bir direktifte toplayan ve 2002 yılında kabul edilen 2002/83/EC sayılı Direktifle[60] yürürlükten kaldırılmış ve hayat sigorta şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği bu Direktif altında düzenlenmişti

Hayat sigortası branşını düzenleyen bütün direktifleri tek bir metinde toplayan 2002/83/EC sayılı Direktif, bu alanda 1979 yılından bu yana kabul edilmiş olan bütün direktiflerin yerini almıştır ve 8 başlıktan oluşmaktadır. "Sigorta faaliyetinin yürütülmesine ilişkin koşullar" adlı 3. bölümde ele alınan konulardan biri de yükümlülük karşılama yeterliliği ve garanti fonu ile ilgili düzenlemelerdir. Şirketlerin yükümlülük karşılama yeterliliğinin belirlenmesinde şu iki parametre önemlidir: "mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği" *(available solvency margin)* ve "gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği" *(required solvency margin)*.

Hayat sigorta şirketlerinin bulundurması gereken ve fiilen sahip olunan varlıkları ifade eden "mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği" şunları içermektedir: ödenmiş sermaye, sigorta kapsamındaki sorumluluklara tekabül etmeyen yasal ve serbest yedek akçeler, ödenecek temettünün çıkartılmasından sonra geriye kalan kar

[58] Hayat dışı sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili 73/239/EEC Direktifini tamamlayıcı nitelikteki 5 Mart 2002 tarih ve 2002/13/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi

[59] European Commision Web Sitesi, Legislation in Force, http://ec.europa.eu/intemal_market/insurance/legis-inforce_en.htm (16.05.2009)

[60] Hayat sigortası ile ilgili 5 Kasım 2002 tarih ve 2002/83/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi

veya zarar ve (ulusal hukukun izin vermesi halinde) bilançoda yer alan kar yedekleridir.[61].

3.1.2. Hayat-Dışı Branşlarda Solvency Hesaplaması

Hayat-dışı sigorta Direktifleri henüz tek bir direktif altında toplanmamıştır. 2002/13/EC sayılı Direktif, 73/239/EEC sayılı Direktifin yükümlülük karşılama yeterliliğine ilişkin hükümlerini tadil etmiştir. Bu çerçevede, hayat branşındaki uygulamaya benzer şekilde, mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği, ödenmiş sermaye, sigorta kapsamındaki sorumluluklara tekabül etmeyen yasal ve yedek akçeler ve temettü ödemelerinden sonra geriye kalan kar veya zararı içermektedir.[62] 2002/13/EC sayılı Direktife göre, mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği şunları da içerebilmektedir:[63]

- Mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği ve gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin düşük olanının %50'sine kadarki kümülatif tercihli sermaye payı *(cumulative preferential share capital)* ve ikinci dereceden teminat kredileri *(subordinated loan capital)*. Bunun % 25'ten fazla olmayacak kısmı sabit vadeli *(fixed maturity)* ya da sabit dönem kümülatif tercihli sermaye paylı ikinci dereceden teminatlı kredileri içermelidir;

- Belirli bir vade tarihi olmayan menkul kıymetler ve diğer araçlar. Bunlar içinde kümülatif tercihli paylar, bu tip menkul kıymetlerin toplamı için mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği ve gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin düşük olanının % 50'ye kadar olanı ve ikincil dereceden borç sermayesi yer almalıdır.

Söz konusu Direktif uyarınca gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği ya yıllık prim veya katkı gelirleri ya da son 3 yıllık hasarların ortalamasına göre hesaplanmaktadır. Kredi, dolu, fırtına veya don sigortalarında ise, son 7 yıllık hasar ortalamaları dikkate alınmaktadır. Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği hem prim

[61] 5 Kasım 2002 tarih ve 2002/83/EC sayılı Direktif, madde 27.

[62] 5 Mart 2002 tarih ve 2002/13/EC sayılı Direktif, madde 1.

[63] European Commision Web Sitesi, Solvency I: Proposed Methodology for the annual review of the amount of the Minimum Guarantee Fund and the Premium and Claims Indices, November 2004, http://ec.eu ropa.eu/internal_market/insurance/docs/2004-markt-docs/markt-2520-04_en.pdf (16.05.2009)

hem hasar esasına göre yapılan hesaplamalar sonucunda elde edilen sonuçların yüksek olanına eşit olmalıdır.

3.1.3. Garanti Fonu

Büyük sayılar ve olasılıklar teorisine göre; sigorta sisteminde riskler, sigorta portföyü ile orantılı olarak portföy büyüdükçe daha iyi karşılanabilmekte ve zararlar daha kolay giderilebilmektedir. Bunun için de bir sigorta işletmesinin öz kaynaklarının yeterli olması gerekmektedir. Bu nedenle, Avrupa Birliği yasa yapıcıları, sigorta şirketlerinin yükümlülüğünü karşılamada, öz kaynağın asgari sınırını saptamıştır. Özkaynağın bu sınırı sigorta işletmesinin iş hacminden tamamen bağımsız, belirli bir miktardan oluşmaktadır.[64] AB'nde sigorta şirketlerinin finansal yükümlülüklerini karşılamalarını sağlamak üzere oluşturulan sistem önemli bir garanti fonu uygulamasıdır.[65] Garanti Fonu, sigorta branşları itibariyle belirli ölçüde likit varlıkların yükümlülüklere karşı şirket bünyesinde sürekli şekilde oluşturan fondur.[66]

3.1.4. Denetim Otoritesinin Müdahalesi

Mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinden küçük olamaz. Söz gelimi borsa krizi ile şirket menkul kıymetlerinin değer kaybı, şirket rezervlerinde azalmaya neden olan faaliyet kayıpları vb. nedenlerle bu koşulun yerine getirilememesi durumunda, denetim otoritesi şirketin kısa dönem mali şemasını talep edebilmekte ve şirketin mali durumunu düzeltmeye yönelik bir "iyileştirme planı" isteyebilmektedir. Söz konusu planda, faaliyet giderlerinin azaltılması, tarifelerin yükseltilmesi ve sigorta portföyünde ayıklamaya gidilmesi gibi hususlar önerilebilir.

---

[64] Jean Bigot, **Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği Garanti Fonu**, TSRSB Yayını: No.10, Ekim 2000, çeviren: Gül Metezade, s.21

[65] Ergin Gediz, Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik, Güvenlik ve Kar Beklentisinin Dengelenmesi, Birlik'ten Dergisi, kasım 2001, s.25

[66] Servet Taşdelen, ''Avrupa Birliğinde Sigorta Denetim Hukuku ve Türk Sigota Denetim Hukuku Bakımından Bir Değerlendirme'',Haziran 1996, s.44

Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin dahi altına düşmemesi gereken bir miktar olan mevcut yükümlülük karşılama yeterliliğinin, gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin üçte biri olan garanti fonunun altına düşmesi gibi poliçe sahiplerinin menfaatlerini ciddi şekilde tehlikeye düşürecek bir durum söz konusu olduğundaysa, denetim otoritesi şirketin "kısa süreli finansman planı" yaparak özkaynaklarını ivedilikle güçlendirilmesini talep edebilir. Söz konusu planda, ilk etapta sermayenin arttırılması, sermaye taahhütlerinin ödenmesi, reasürans anlaşmalarının gözden geçirilmesi ve finansman sağlayacak diğer önlemlerin alınması önerilebilir.[67]

3.2. TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE YÜKÜMLÜLÜK KARŞILAMA YETERLİLİĞİ

Ülkemizde sigorta sektörü Hazine Müsteşarlığınca düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü sigortacılıkla ilgili düzenlemeleri getirmek ve uygulamak, ilgili taraflara uygulamada yol göstermek ve bir yandan sigorta sektörünün gelişmesini sağlarken bir yandan da sigortalıları korumakla sorumluyken, Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, sektörün denetlenmesi, incelenmesi ve soruşturulmasından sorumludur. Yükümlülük karşılama yeterliliği, 26.12.1994 tarih ve 22153 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği çerçevesinde düzenlenmiştir. Buna göre, AB'deki uygulamaya paralel, Türk mevzuatında kısaca özkaynaklar olarak tanımlanan mevcut yükümlülük karşılama yeterliliği, söz konusu Yönetmeliğin 29. maddesinde belirtildiği gibi, ödenmiş sermaye, yedek akçeler, yeniden değerleme fonu ve dağıtılmamış kar toplamından varsa zararın düşülmesi sonucu bulunan tutardır. Gerekli yükümlülük karşılama yeterliliği ise 30. Maddede gösterilmiştir ve hayat dışı ve hayat branşları için ayrı ayrı hesaplanır. Yükümlülük karşılama yeterliliği hayat dışı (sağlık ve ferdi kaza dahil) branşlarda, Avrupa Birliğinde olduğu gibi prim ve hasar esasına göre bulunan tutarlardan yüksek olanıdır. Hayat

[67] Bigot, ag.e., s.21

branşındaki yükümlülük karşılama yeterliliği ise yükümlülüğe ve riske ilişkin sonuçların toplamıdır.[68]

Sermaye miktarı, bir sigorta şirketinin mali gücünü ve ödeyebilirliğini ölçmede önemli bir göstergedir. Hayat sigorta şirketleri ile hayat-dışı sigorta şirketleri arasında bu açıdan önemli bir ayırım vardır. Hayat sigorta dalı tipik bir aracı kurumdur ve orta vadeli iş yapar. Hayat-dışı dal, sigortacılığın daha kısa vadeli niteliğe sahip bir kesiminde yer aldığından, bu dalın sermaye açısından özellikleri farklıdır.[69]

Türkiye'de Solvency Hesaplaması

Yükümlülük karşılama yeterliliği, hayat dışı ve hayat branşları için ayrı ayrı hesaplanır. Yükümlülük karşılama yeterliliği; hayat dışı (sağlık ve ferdi kaza dahil) branşlarda, prim ve hasar esasına göre bulunan tutarlardan yüksek olanı; hayat branşında ise yükümlülüğe ve riske ilişkin sonuçların toplamıdır. Her iki branşta faaliyet gösteren şirketler için yükümlülük karşılama yeterliliği hayat dışı ve hayat branşları için ayrı ayrı hesaplan iki sonucun toplamıdır. Türkiye'de sigorta sektöründe sermaye yeterliliği, hayat ve hayat-dışı şirketler için farklı yöntemlerle hesaplanmaktadır:[70]

3.2.1. Hayat Branşında Solvency Hesaplaması

Hayat branşı yükümlülük karşılama yeterliliği şu iki sonucun toplamıdır;

- Yükümlülüğe İlişkin Sonuç: Hayat matematik karşılığı ile bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan cari riskler karşılığı toplamının yüzde dördünün, son bir yıllık süre için ayrılan net (reasürans payı hariç) matematik karşılığı ile son bir yıllık sürede düzenlenen bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan net (reasürans payı hariç) cari riskler

[68] Onur Acar, ''**Avrupa Birliği'nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II'',** 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

[69] Ahmet Başpınar, Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması, Maliye Dergisi, Sayı 149 Mayıs – Aralık 2005

[70] http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20311.html (11.02.2009).

karşılığının toplamının brüt (reasürans devirlerinden önceki) matematik karşılıkları ile bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan brüt (reasürans devirlerinden önceki) cari riskler karşılığının toplamına oranı yüzde 85'ten aşağı ise yüzde 85, yüksekse bulunan oranla çarpılması sonucunda elde edilen tutar.

- Riske İlişkin Sonuç: Ölüm halinde sigortalıya ödenecek meblağdan matematik karşılıklar ile cari rizikolar karşılığının düşülmesi suretiyle saptanan risk kapitalinden,

- Sigorta süresi azami üç yıla kadar olanların yüzde 0.1,

- Sigorta süresi üç yıldan fazla beş yıldan az olanların yüzde 0.15,

- Sigorta süresi beş yıldan fazla olanların yüzde 0.3,

ile çarpılmaları sonucunda elde edilen bu üç tutar toplamının, son bir yıllık süredeki reasürans devirlerinden sonraki toplam risk kapitalinin reasürans devirlerinden önceki toplam risk kapitaline oranı yüzde 50'den aşağı ise yüzde 50, yüksek ise bulunan oranla çarpılması sonucunda bulunan tutar.

Hayat branşında 2 yöntem kullanılmaktadır:

1. Yöntem: Yükümlülüğe ilişkin sonuç ve riske ilişkin sonucun toplamıdır. Buna göre;

<u>Yükümlülüğe İlişkin Sonuç:</u>

Hayat matematik karşılığı (direkt ve endirekt işler dahil) ile bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan kazanılmamış primler karşılığının toplamının %4'ünün, son bir yıl için ayrılan net matematik karşılıklar ile son bir yılda bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan net kazanılmamış primler karşılığının toplamının brüt matematik karşılıklar ile bir yıllık hayat sigortaları için ayrılan brüt kazanılmamış primler karşılığının toplamına oranı %85 ten aşağı ise %85, yüksekse bulunan oranla çarpılması sonucunda elde edilen tutardır.

Riske İlişkin Sonuç:

Ölüm halinde sigortalıya ödenecek meblağdan matematik karşılıklar ile kazanılmamış primler karşılığının düşülmesi sonucunda bulunan risk kapitalinden;

a) Sigorta süresi azami üç yıla kadar olanların % 0.1,

b) Sigorta süresi üç yıldan fazla beş yıldan az olanların % 0.15,

c) Sigorta süresi beş yıldan fazla olanlar için % 0.3,

ile çarpılmaları sonucunda elde edilen tutarlar toplamının, son bir yıldaki reasürans devirlerinden sonraki toplam risk kapitalinin reasürans devirlerinden önceki toplam risk kapitaline oranı % 50 den aşağı ise % 50, yüksek ise bulunan oranla çarpılması sonucunda bulunan tutardır.

2. Yöntem: Şirketin Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin 8. maddesinde belirtilen aktif riski, reasürans riski, aşırı prim artışı riski, muallak tazminat karşılığı riski, yazım riski ve kur riski sonuçlarının toplamıdır.

Gerekli öz sermaye 1. ve 2. yöntemlerden elde edilen sonucun yüksek olanıdır.

3.2.2. Hayat-Dışı Branşlarda Solvency Hesaplaması

Hayat-dışı branşı yükümlülük karşılama yeterliliği şu iki sonucun yüksek olanıdır:

- Prim Esasına Göre Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Son bir yıllık süre içinde yazılan primlerden (vergi ve harçlar hariç) fesih ve iptaller düşüldükten sonra kalan tutarın 3,6 Trilyon TL'ye kadar olan kısmının yüzde 18, geri kalan kısmının ise yüzde 16 ile çarpılmasından sonra bulunan sonuçların toplamının; son bir yıllık süre içinde şirket üstünde kalan hasar tutarının brüt hasara oranı yüzde 50'den aşağı ise yüzde 50, yüksek ise bulunan oranla çarpılması sonucunda bulunan tutar

- Hasar Esasına Göre Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Son bir yıllık sürede ödenen brüt hasarlara muallak hasarlar karşılığı eklenerek rücu yoluyla tahsil edilen hasar tazminatları ile bir yıl önce ayrılan muallak hasar karşılıkları düşüldükten sonra tespit edilecek miktarın ilk 2,7 Trilyon TL'ye kadar olan kısmı yüzde 26, kalanın yüzde 23 ile çarpılması sonucu bulunan tutarlar toplamının son bir yıllık sürede şirket nezdinde ki hasar tutarının brüt hasar tutarına oranı yüzde 50'den aşağı ise yüzde 50, yukarı ise bulunan oranla çarpılması sonucunda bulunan tutar.

3.2.3. Garanti Fonu

AB'de gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğinin üçte biri garanti fonu olarak şirketin yükümlülüklerine karşılık şirket bünyesinde tutulduğunu daha önce vurgulamıştık. Ülkemizde ise şu an için böyle bir sistem bulunmamakta, bunun yerine aslında aynı amaca hizmet eden ancak yetersiz bir teminat sistemi bulunmaktadır. Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliğinin 18. maddesinde[71] sigorta şirketlerinin yurt içinde akdetmiş oldukları sigorta sözleşmelerinden doğan taahhütleriyle orantılı olarak teminat ayırmak zorunda oldukları belirtilmektedir. Bu teminat, hayat dışı sigorta branşları ile sağlık ve ferdi kaza branşları için, yıl sonu itibariyle yazılan primlerden fesih ve iptaller düşüldükten sonra kalan tutarın yüzde 15'i, hayat branşı için ise, yıl sonu itibariyle ayrılan matematik karşılıkları ile muallak tazminat karşılıklarının toplamından, sigortalılara poliçe karşılığı yapılan ikrazlar ve henüz tahsil edilmemiş prim alacakları tutarına isabet eden matematik karşılıkların düşülmesinden sonra kalan tutar kadardır. [72]

AB'de yer alan gerekli yükümlülük karşılama yeterliliğiyle bağlantılı Garanti Fonu uygulamasına paralel bir uygulama ülkemizde, şu an çalışmaları devam eden Sigortacılık Kanun taslağıyla getirilmektedir.[73] Söz konusu taslağın 16. maddesine göre,

---

[71] 26.12.1994 tarih ve 22153 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan **Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği**, 16.01.1998-23232 R.G.-Yönetmelik, 24.09.1998-23473 R.G.-Yönetmelik ile değişik Madde 18.

[72] **Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve çalışma Esasları Yönetmeliği**, http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20311.html (05.01.2009)

[73] www.sigortacilik.gov.tr (19.03.2009)

hayat branşında faaliyet gösteren sigorta şirketleri için aynı uygulama devam ettirilerek, sigorta şirketlerinin "Müsteşarlıkça belirlenen dönemler itibarıyla ayrılan matematik karşılıkları ile muallak tazminat karşılıklarının toplamından, Türk Ticaret Kanunu uyarınca yapılan ikrazlar ve henüz tahsil edilmemiş prim alacakları tutarına isabet eden matematik karşılıkların düşülmesinden sonra kalan tutara karşılık gelen varlıkları Müsteşarlıkça belirlenen süreler içinde teminat olarak bloke ettirmek zorunda oldukları" ifade edilmektedir. Söz konusu tasarıda hayat dışı sigorta şirketleri içinse AB'de olduğu gibi, "hesaplama yöntemi yönetmelikle belirlenecek yükümlülük karşılama yeterliliğinin üçte birinden az olmamak kaydıyla teminat olarak asgari garanti fonu (asgari yükümlülük karşılama yeterliliği) tesis edecekleri" belirtilmektedir. Garanti Fonu, hiçbir dönemde çalışılan branşlar itibarıyla gerekli olan asgari sermaye tutarlarının üçte birinden az olamayacaktır.

3.2.4. Denetim Otoritesinin Müdahalesi

Ülkemizde uygulanan statik yükümlülük karşılama yeterliliği kontrolü çerçevesinde, sigorta ve reasürans şirketlerinin yeterli mali güce sahip olup olmadığını kontrol etmek için Hazine Müsteşarlığınca finansal analiz oranları tespit edilmiştir. Müsteşarlığın sigorta ve reasürans şirketlerinin mali bünyelerinin değerlendirilmesinde kullanılan finansal analiz oranlarının belirlendiği genelgesinde[74] sermaye yeterliliğine ilişkin şu üç oran belirlenmiştir: [75]

a) Alınan Primler (Brüt) / Öz kaynaklar

   (4 kattan büyük olmamalıdır)

b) Öz kaynaklar / Aktif toplamı

   (Sektör ortalamasından büyük olmalıdır)

---

[74] 20.10.2004 tarih ve 65069 sayılı Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Hazine Müsteşarlığı Genelgesi.

[75] Onur Acar, ''**Avrupa Birliği'nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II'',** 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

c) Öz kaynaklar / Teknik Karşılıklar (net)

(Sektör ortalamasından büyük olmalıdır)

Bu oranlardan da anlaşılacağı gibi, şirketlerin yükümlülüklerini yerine getirmekte zorluğa düşmemesi için aldıkları primlerin öz kaynaklarından en fazla 4 kat (%400) fazla olabileceği kuralı getirilmiştir. Sermaye yeterliliğine ilişkin oranlar hesaplanırken ayrıca aktiflerin ve teknik karşılıkların da öz kaynaklara oranına dikkat edilmektedir. Paydada yazan aktiflerin ve teknik karşılıkların artması durumunda, oranı muhafaza etmek için şirketlerin aynı oranda öz kaynaklarını da artırması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, şirketin prim üretim sürecine bağlı olarak sermayesini de büyütmesi gerekmektedir. Ancak, bu hesaplamaların statik hesaplamalar, yani geçmiş belli bir dönem dikkate alınarak yapılan hesaplamalar olduğu ve gelecekte ortaya çıkabilecek ani değişimleri dikkate almadığı unutulmamalıdır. Belli bir an için hesaplanan yüksek mali yeterlilik, aynı zamanda etkin ve yeterli rezerv anlamına da gelmemekte olup, bu konu risk yapısı ile yakından ilişkilidir.

AB'de denetleme otoritesinin mali yetersizlik durumunda sigorta şirketine müdahale aşamaları daha açık şekilde belirlenmiş olmakla birlikte, ülkemizde de Hazine Müsteşarlığınca belirlenen finansal analiz oranlarına göre yapılan değerlendirmeler sonucunda, sigorta ve reasürans şirketlerinin mali bünyesinin sigortalıların hak ve menfaatlerini tehlikeye düşürecek şekilde zayıfladığının tespit edilmesi durumunda, Müsteşarlıkça söz konusu finansal analiz oranları olumsuz bulunan şirketlere gerekli düzeltme için uyarı yapılmakta veya şirket 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun[76] 20. maddesi kapsamına alınmaktadır. Söz konusu Kanunun "Mali Bünyenin Güçlendirilmesi" başlıklı 20. Maddesi, sigorta şirketlerinin mali bünyelerinin zayıflama nedenlerini çok genel olarak belirtilmekte, bu zayıflamanın belirtilerine değinmemekte ve bu hususları incelemeyi yapan denetim elemanının takdirine bırakmaktadır.

[76] 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, Resmi Gazete 30.12.1959-10394

3.3. SOLVENCY II'NİN SİGORTA SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

Avrupa Birliği sigorta sektöründe halen uygulanmakta olan sermaye yeterliliği düzenlemeleri "Solvency I" olarak adlandırılmakta olup, bu düzenlemeleri kökünden değiştirerek yerine daha kapsamlı düzenlemeler getirecek olan yeni sisteme ise "Solvency II" denilmektedir.

3.3.1. Solvency II Sistemine İhtiyaç Duyulmasının Nedenleri

Solvency II sistemine geçilmesinin en önemli nedeni, sermaye yeterliliği hesaplamasında şirketlerin karşı karşıya kaldığı risklerin en doğru şekilde hesaplamaya katılmasının sağlanmasıdır. Son yıllarda, bir yandan şirketlerin maruz kaldığı riskler artarken ve yeni riskler ortaya çıkarken, bir yandan da risk yönetim sistemlerinin gelişmesi, mevcut sermaye yeterliliği düzenlemelerinin günümüzün ihtiyaçlarının çok gerisinde kalmasına ve yeni bir sistem arayışına neden olmuştur. Şirket iflaslarının tüm önlemlere karşın devam etmesi üzerine, gerek yatırımcılar gerekse tüketiciler, diğer bir ifadeyle sigortalılar, şirketlerin mali bünye zafiyetine düşmesini önleyecek bir sistem için baskı yapmaya başlamıştır. Ayrıca, kredi derecelendirme kuruluşlarının ve çeşitli uluslararası kuruluşların baskıları da bunlara eklenmiştir.[77]

Tüm bu gelişmeler ışığında, AB Üyesi Devletlerin ulusal denetim kurumları AB çapında getirilen mevcut düzenlemelere ek olarak yerel düzenlemeler getirmeye başlamışlardır. Bu da, AB Tek Sigorta Piyasasının düzgün işlemesinin önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.

Bu itibarla, Finansal Hizmetler Eylem Planı (FSAP) çerçevesinde, sigorta sektöründe sermaye yeterliliğine ilişkin mevcut düzenlemelerdeki eksiklikler dikkate alınarak sistemin tamamen reforme edilmesi gündeme gelmiştir. Avrupa Birliği, AB sigorta piyasalarının bütünleşmesini arttırmak, sigortalıların daha fazla korunmasını sağlamak, AB sigorta şirketlerinin mali sağlamlığını ve rekabet gücünü arttırmak, şirketlerin mali durumunu daha iyi anlamak ve gerektiğinde şirketlere erken müdahale

[77] Onur Acar, ''Avrupa Birliği'nde Solvency II Projesi'', Sigorta Araştırmaları Dergisisi, Ekim 2007 http://www.millire.com.tr/dergi/SAYI_66.pdf (05.02.2009), s.12

edebilmek için AB çapında yeni ve modern bir sermaye yeterliliği sisteminin oluşturulmasına karar vermiştir. Solvency II projesinin ana amacı, bütün risk yönetimini alarak küresel bir profil çıkarmaktır. Biraz daha ayrıntılı olarak anlatmak gerekirse, sayısal ve niteliksel kısımları karşılaştırdığımızda, minimum sermaye riski ve sermaye koşulları hesaplanmalıdır.[78] Böylece tüketiciler ve şirketler korunmuş ve bir bütün olarak finansal sistemin istikrarı sağlamış olacaktır.

Avrupa Birliği'nde sermaye yeterliliği hesaplamasına ilişkin olarak 2004 yılında yürürlüğe konan yeni düzenlemeler, aslında çok daha radikal bir değişiklik öngören ve Avrupa sigorta şirketleri için bir reform niteliğine sahip Solvency II için bir geçiş süreci düzenlemesidir.

3.3.2. Solvency II Direktif Önerisi

Sigorta ve Reasürans Faaliyetlerine Başlanmasına ve Bu Faaliyetlerin Yürütülmesine İlişkin COM (2007) 361 sayılı Direktif önerisi Avrupa Komisyonu tarafından 10 Temmuz 2007 tarihinde yayınlanmıştır. 321 maddeden ve 7 Ek'-ten oluşan Direktif, sermaye yeterliliğine ilişkin yeni düzenlemelere gitmenin yanı sıra, bugüne kadar hayat ve hayat dışı sigortacılık, reasürans, sigorta grupları ve tasfiye ile ilgili 13 adet Direktifi ve bu Direktifleri değiştiren Direktifleri tek çatı altında toplamaktadır.[79]

Söz konusu Direktif önerisi Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından ortak karar alma prosedürüyle onaylanmasının ardından yürürlüğe girecektir. Direktifin 2010 yılından sonra uygulamaya konması öngörülmektedir. Bu süre zarfında, uygulamaya ilişkin ayrıntılı düzenlemelerin Avrupa Komisyonu tarafından belirlenmesi beklenmektedir.

Solvency II Direktifi ‘’Kural Bazlı’’ değil ‘’İlke Bazlı’’ düzenlemeler öngörmekte olup, bu ilkelerle uyumlu olmak koşuluyla uygulamaya yönelik daha teknik

[78] Jean-Charles Gueganou, ‘’Solvency II Çok Önemli’’, **Active Academy Sigorta Zirvesi**, Axa Oyak Yayınları, 9 Nisan 2008, s.28.

[79] Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Solvency II Projesi’’**,** Sigorta Araştırmaları Dergisisi, Ekim 2007 http://www.millire.com.tr/dergi/SAYI_66.pdf (05.02.2009), s.13.

ve detaylı kurallar Avrupa Komisyonu tarafından belirlenecek, bu aşamada şirketlerin inisiyatif almasına fırsat verilecektir. Bu çerçevede, şirketlere, denetim kurumlarına onaylatmak kaydıyla, kendi iç modellerini kullanmalarına olanak tanınacaktır.

Direktifin, sigorta ve reasürans faaliyetlerine başlanması ve bu faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin genel kurallara ilişkin düzenlemelere yer verilen 1. Bölümünde, risk tanımlarına, kurulma hakkına, ruhsat alınmasına, varlıkların ve yükümlülüklerin değerlemesine, teknik karşılıklara, öz sermayeye, sermaye yeterliliği seviyelerine, standart formül ile iç modellere, yatırım kurallarına ve denetime ilişkin hükümler bulunmaktadır. 2. Bölümde, doğrudan sigorta sözleşmelerine uygulanan hukuk kuralları ile hayat sigortaları, hayat dışı sigortalar ve reasüransa ilişkin kurallara yer verilmektedir. 3. Bölümde, bir grubun parçası olan sigorta ve reasürans şirketlerinin denetimi, 4. Bölümde ise, sigorta şirketlerinin tasfiyesi düzenlenmektedir.

Direktif önerisinin eklerinde, hayat sigortası branşları, hayat dışı sigorta branşları, hayat dışı sigorta branşlarının sınıflandırılması, şirketlerin hukuki yapıları, standart formül ve yürürlükten kaldırılan direktifler ile bunları değiştiren direktifler, yer almaktadır.

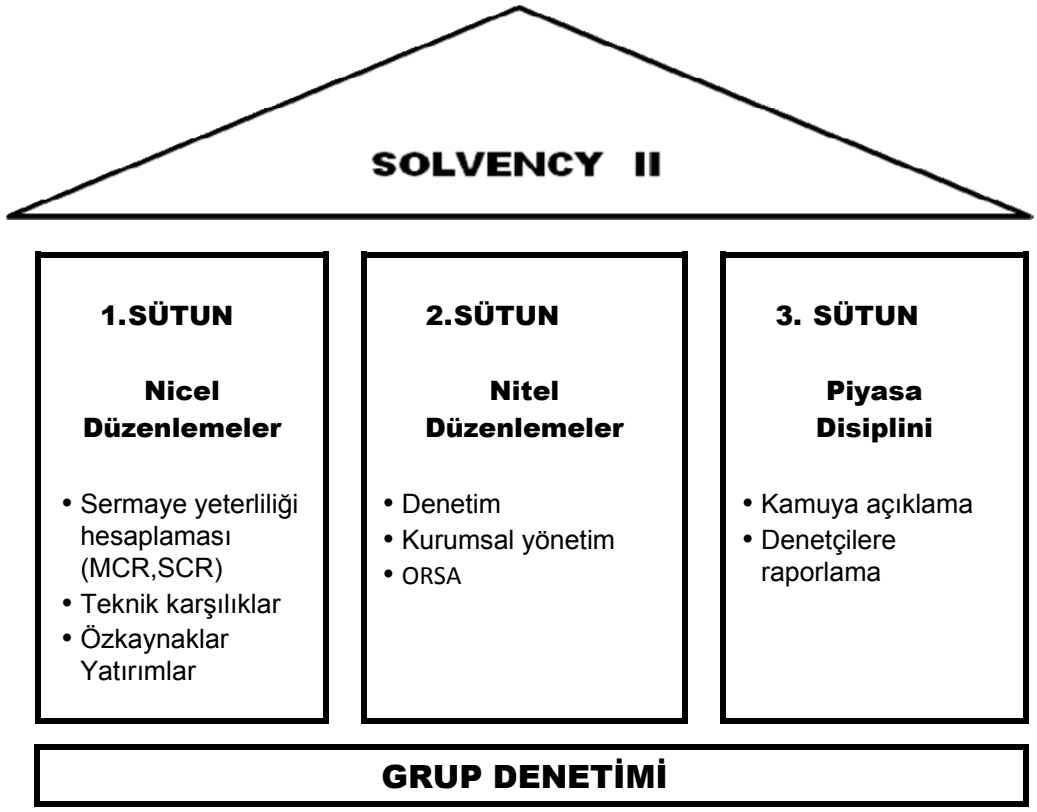
3.3.3. Üç Sütunlu Sistem

Solvency II, Risk Bazlı Sermaye Yeterliliği hesaplama sisteminin yanı sıra, Solvency I ile düzenlenmeyen etkin risk yönetimi, denetim ve piyasa disiplini konularını da kapsayan 3 sütunlu bir yapıya sahip olacaktır. Bankalar için getirilen Basel II gibi birbiriyle etkileşim içinde olan 3 sütunlu bu sistemde, bir sütunun iyi işlememesi diğer sütunlarda da sorunlara yol açabilecektir.[80]

Sütun 1'de, tüm riskleri dikkate alan risk bazlı ekonomik model çerçevesinde sermaye yeterliliği hesaplanacak, ayrıca şirketlere kendi iç modellerini geliştirme imkânı verilecektir. Sütun 2 ise, etkin risk yönetimini teşvik edecek ve denetim kurallarını düzenleyecektir. Sütun 3, Sütun 1'de imkân tanınan iç modeller nedeniyle artan

[80] Rob Curtis, Pillar 3, Financial Services Authority Web Sitesi, 6 November 2006, http://www.fsa.gov.uk/pubs/international/pil3_6nov06.pdf. (16.05.2009)

şeffaflık ihtiyacını karşılayacak ve piyasa disiplini sağlayarak ana çerçeveyi tamamlayacaktır. 3 sütunlu sistem Şekil 23'de görüldüğü gibidir:[81]

Şekil 23 : Solvency II'de 3 Sütunlu Sistem

1. Sütun

1. Sütun, teknik karşılıklar, varlıkların ve yükümlülüklerin değerlemesi, öz sermayenin belirlenmesi, sınıflandırılması ve kullanımı, sermaye yeterliliği seviyeleri, standart formül ile iç model yaklaşımı ve yatırımlar gibi konuları içermektedir. Bu çerçevede iki farklı sermaye yeterliliği seviyesi tespit edilmiştir:[82]

- Solvency Sermaye Yeterliliği (Solvency CapitalRequirement-SCR) bir

[81] PriceWaterHouseCoopers, The 3 Pillar Approach, http://www.pwc.com/Extweb/industry.nsf/docid/5E4C454F1671B82C8525730D00010455 (16.05.2009)

[82] Solvency Capital Requirement, EMB Web Sitesi, http://www.emb.com/uk/solvencyII/capital_requirement.php (16.05.2009)

sigorta şirketinin beklenmedik ancak önemli boyuttaki kayıplarının karşılanmasına yardımcı olacak ve poliçe sahipleriyle lehtarlara makul bir güvence sağlayacak düzeydeki sermaye miktarını ifade eder. Bir şirket bu sermaye seviyesini karşılayamaz duruma düşerse, denetim kurumu tarafından onaylanmış bir plan çerçevesinde bu seviyeyi tekrar sağlamakla yükümlüdür. Direktifte bu sermaye yeterliliği seviyesinin hesaplanmasında kullanılacak standart formül, iç model ve kısmi iç modellere ilişkin temel ilkelere de değinilmektedir.

- Minimum Sermaye Yeterliliği (Minimum Capital Requirement-MCR) altına düşüldüğü takdirde denetim kurumunun nihai müdahalesini gerektirecek sermaye miktarını ifade eder. Şirketin yeni iş kabul etmesinin engellenmesi, hâlihazırda bulunan portföyünün elden çıkarılması ya da portföyün üçüncü şahıslara aktarılması denetim kurumunun nihai müdahalesine örnek olarak verilebilir.

2. Sütun

1. Sütunda iki ayrı sermaye yeterliliği seviyesi belirlenmesinin amaçlarından biri de erken uyarı sistemi kurulması ve böylece denetçilere zamanında ve kademeli müdahale imkânı sağlanmasıdır. Bu çerçevede, denetim kurumlarının yetkileri ve şeffaflığı, ulusal denetim kurumları arasında bilgi paylaşımı ve denetim süreci 2. Sütunda düzenlenmektedir. Denetim kurumları, şirketlerin yönetişim sistemi, teknik karşılıkları, sermaye yeterliliği seviyeleri, yatırım kuralları ve öz sermayesini nitel ve nicel olarak incelemelidir.

Şirketlerin kendi risk profilleriyle uyumlu sermaye bulundurmaları ve sürekli olarak yeterli sermayeye sahip olmak için bir strateji belirlemeleri olarak ifade edilen etkin risk yönetimi ve şirketlerin yapısı, büyüklüğü ve işlemlerinin karmaşıklığı ile uyumlu yönetişim sistemlerine ilişkin hükümler de 2. Sütunda düzenlenmektedir. Bu sütunda düzenlenen yönetişim ve risk yönetimi konuları, güçlü bir mali bünyeye sahip olunması için sermaye yeterliliği gereklerini yerine getirmenin tek başına yeterli ol-

madığını ve bu düzenlemeler olmadan 1. Sütunda yer alan düzenlemelerden istenen sonucun alınamayacağını bize en iyi şekilde göstermektedir. [83]

3. Sütun

3. Sütun şirketlerin bilgi sunma gerekliliklerine ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Şirketler, kendi risklerini ve bunlara ilişkin sermaye ihtiyaçlarını belirlemede ve varlık bulundurmada geniş hareket alanına sahip olacağı ve kendi iç modellerini kullanabileceği için, şeffaflık gereksinimi daha da artmıştır. Üçüncü sütun; piyasa disiplini ve kamuya ve mali piyasalar, derecelendirme kuruluşları ve muhasebe kurallarının daha fazla uyumlaştırılması ve şeffaflaştırılmasına yönelik genel eğilim gibi yardımcı faktörler hakkındadır.[84] Bu çerçevede, şirketler, denetim kurumlarına, asgari olarak, uyguladıkları yönetişim sistemleri, yürüttükleri işler, değerleme ilkeleri, karşı karşıya kalınan riskler ve risk yönetim sistemleri ile sermaye yapıları ve ihtiyaçları hakkında bilgi sunmakla yükümlü kılınmıştır. Şirketlere her yıl finansal durumları ve sermaye yeterliliği hakkında bir rapor sunma yükümlülüğü de getirilmiştir.

3.3.4. Solvency II Sistemi İle Getirilen Yenilikler

3.3.4.1. Risk Bazlı Ekonomik Model

Solvency II tüm AB ülkeleri için ilk kez "risk bazlı ekonomik sermaye yeterliliği" düzenlemeleri getirmektedir. Risk bazlı ekonomik model sigorta şirketlerinin gerçek risk profillerini dikkate alarak daha doğru bir sermaye yeterliliği öngören bir modeldir. Bu modelde risk yönetiminin kalitesi ve her bir branşın kendine has risk özellikleri de dikkate alınacaktır.

[83] Solvency II is based upon three pillars, Solvency II Web Sitesi, http://www.solvency-2.com/news/threepillars.php (16.05.2009)

[84] Berk, a.g.e., s.120

Risk bazlı ekonomik model şunlardan oluşmaktadır:[85]

a. Bütünlükçü Bilanço Yaklaşımı (Total Balance SheetApproach):Solvency II ile sadece yükümlülükler değil bilançonun varlık tarafı da dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede bütünlükçü bilanço yaklaşımı, sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği sistemi çerçevesinde bulun durmaları gereken sermaye düzeyini belirlerken, bilançolarında yer alan tüm varlık ve yükümlülüklerle, bunların etkileşimlerini dikkate almasını öngörmektedir. Solvency II hem varlıkları hem de yükümlülükleri daha detaylı ve sofistike metotlarla incelemektedir. Bu çerçevede, tüm şirketler ilgili risk ağırlığı ölçüsünde sermaye bulundurmak şartıyla herhangi bir sınırlama olmaksızın istedikleri tüm varlıklara yatırım yapabileceklerdir. Ayrıca, mevcut düzenlemelerde şirketlerin yatırımlarına ve ellerindeki finansal varlıklara uygun sermaye bulundurma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yeni sistemde yatırımlar diğer tüm varlıklarla beraber, risk seviyeleriyle orantılı şekilde sermaye yeterliliğine tabi olacağından, daha oynak ve riskli varlıklar için daha fazla sermaye tutulması gerekecektir. Direktifte ayrıca varlıkların yönetimine ilişkin yönetişim kuralları da öngörülerek bu alandaki uygulamaların daha etkin ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması amaçlanmaktadır.

b. Risk Çeşitlendirme (Risk Diversification): Çeşitlendirme, bütün risklerin aynı anda gerçekleşmesinin mümkün olmadığı varsayımına dayanır. Çok sayıda riski üstlenen bir sigorta şirketinden tüm risklerin aynı anda talep edilmesi beklenemez. Solvency II, çeşitlendirmenin etkilerini dikkate alan bir hesaplama öngörmektedir. Bu sayede, sigorta taahhüdünün bütünü için sermaye gereksinimi, ayrı ayrı her bileşen için hesaplandığında ortaya çıkan bireysel sermaye ihtiyaçlarının toplamından daha düşük olacaktır.

c. Risk Azaltma (Risk Mitigation): Solvency II sisteminde dikkate alınan risk azaltma metotları risk yönetimi stratejisinin önemli bir unsuru olup, her türlü risk için kullanılarak sermaye yeterliliği seviyesi azaltılabilir. Sigorta riskine ilişkin en çok

[85] Ame Sandström, Solvency: Models, Assessment and Regulation, Chapman and Hall/CRC, 2006, s.80-85.

rastlanan risk azaltma yöntemi bir risk portföyünün kısmen ya da tamamen bir reasürans şirketine devredilmesidir. Günümüzde, Hedging araçlarıyla yapılan koruma ve alternatif risk transferi yöntemleri de risk azaltma için daha sık kullanılmaya başlanmıştır.

Solvency II'nin risk bazlı ekonomik model benimsememesi durumunda, şirketlere risk yönetimlerinde uygun olmayan teşvikler sağlanarak ekonomik olmayan şartlarda risk üstlenmelerine izin verilmiş olacaktır. Bu durum uzun vadede, hem sigortalıların hem de yatırımcıların zararına sonuçlanacaktır.

3.3.4.2. Şirketin Risk Profiliyle Uyumlu Sermaye Yeterliliği Değerlendirmesi

Mevcut sistem, geçmiş dönemdeki verileri kullanan "statik" hesaplamalara dayalı olup, riskleri dikkate almaktan uzaktır. Solvency II ise, mevcut sistemin odaklandığı geçmiş olayların ve verilerin yanı sıra, gelecekte meydana gelebilecek olayları (olası doğal afetlerin şirketin finansal durumuna etkileri gibi) da dikkate alan bir sistemdir. Bu çerçevede, Solvency II ile "şirketin risk profiliyle uyumlu sermaye yeterliliği değerlendirmesi" (Own Risk and Solvency Assessment) denen ve belli aralıklarla şirketlerin kendi risklerini ve bunları karşılayacak sermaye ihtiyacını değerlendirmesini zorunlu kılan bir sistem getirilmektedir. Bu işlemin amacı şirketin kendi risk profilinin kullanılan standart formül veya iç modellerle uyumlu olup olmadığını anlamaktır. Şirketin risk profiliyle uyumlu sermaye yeterliliği değerlendirmesi sonrasında, bu değerlendirme sonucu ile kullanılan formül sonucunda bulunan miktar arasında bir fark olması otomatik sermaye artırımını gerektirmemektedir. Ancak denetim otoritesi böyle bir fark çıkması durumunda sermaye artırımı talebinde bulunabilecektir.[86]

3.3.4.3. Standart Formül ve İç Modeller

Şirketlere, sermaye yeterliliğini hesaplarken belirlenen standart formülü veya denetim kurumuna onaylatmak kaydıyla şirketlerin kendi iç modellerini uygulama

[86] Onur Acar, ''Avrupa Birliği'nde Solvency II Projesi'', Sigorta Araştırmaları Dergisisi, Ekim 2007 http://www.millire.com.tr/dergi/SAYI_66.pdf (05.02.2009), s.16.

imkânı verilmiştir. Sigorta sektörünün her branşının karşı karşıya kaldığı kendine özgü riskler dikkate alınarak, iç model fikri doğmuştur. Böylece her şirket/branş, kendi belirlediği riskleri en iyi şekilde yansıtan modeli uygulama fırsatına sahip olacaktır. Bu modellerin kullanılması suretiyle hesaplanan sermaye yeterliliği miktarının, standart formül kullanılarak belirlenen miktara göre genellikle daha doğru ve daha düşük olması beklenir. Ayrıca, şirketler tamamen kendi iç modellerini uygulayabilecekleri gibi, bazı riskler için standart modeli, bazı riskler içinse kendi iç modellerini uygulayabilecektir.

3.3.4.4. Yönetişim Sistemi

Düzenleyici karar otoriterleri açısından şirketin mali yeterlilik problemlerini tahmin edebilmek için şirketi büyük ölçüde etkileyen temel risklerin potansiyel riskleri karşısında yönetimin bilinçli olması gerekir.[87] Sigorta ve reasürans şirketlerinin sağlam ve ihtiyatlı bir şekilde yönetilmesini ve etkin denetlenmesini sağlamak üzere düzgün bir yönetişim sistemine sahip olması öngörülmektedir. Yönetişim sistemi, şirketi yöneten veya önemli konumlarda bulunan kişilerin özellikleri, risk yönetimi, iç kontrol, iç denetim, aktüeryal konular ve şirketin kendi risk profiline uygun sermaye yeterliliği değerlendirmesini içermektedir.

3.3.4.5. Denetim Süreci

Bir diğer yenilik de oluşturulacak denetim süreciyle zor duruma düşebilecek şirketleri n daha iyi ve daha erken tespit edilmesidir. Denetçi şirket varlık ve yükümlülüklerinin değerlendirilmesinde uyulması gereken ilke ve kuralları yönetim kuruluna sunmalıdır.[88] Kademeli bir denetim müdahalesi öngören bu süreçte denetçiler, şirketin gerçek risk profiline uygun sermaye bulundurup bulundurmadığını ve yapısı, büyüklüğü ve işlemlerinin karmaşıklığıyla orantılı bir şekilde risk yönetimi ve yönetişim sistemlerine sahip olup olmadığını inceleyecektir.

[87] Berk, a.g.e., s.147

[88] Berk, a.g.e., s.149

3.3.4.6. Grupların Denetimi

Direktif önerisi, özellikle grup denetimini daha etkin ve sade hale getirmeyi ve 1998 yılında çıkarılmış olan Sigorta Grupları Direktifini reforme etmeyi amaçlamaktadır. Mevcut Sigorta Grupları Direktifi, ek denetimin her bir alt grup düzeyinde yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, mevcut sistemde grupların denetimi farklı düzeylerde ve birçok denetçi tarafından yapılmakta, bu da hem denetçiler hem de şirketler için aşırı maliyet ve zaman kaybı anlamına gelmektedir. Yeni sistemde ise, bazı durumlarda ana şirketin, şubelerinin sermaye ihtiyacının belli bir kısmını karşılamak üzere grup desteği sağlamasına izin verilmekte ve sermaye yönetiminin daha verimli şekilde yapılması hedeflenmektedir. Ayrıca, grupların önemli yetki ve sorumluluklarla donatılmış bir "ana denetçi" si olacaktır. Grubun genel merkezinin olduğu ülkedeki denetim kurumu, bağlı şirketlerin bulunduğu ülkelerdeki denetim kurumları üzerinde "ana denetçi" rolünü üstlenecektir. Ana denetçi diğer denetçilerle yakın işbirliği içinde grup için gerekli sermaye düzeyini belirleyecek, iç modelleri onaylayacak ve grubun etkin şekilde denetlenmesini sağlayacaktır.[89]

3.3.4.7. Şeffaflık

Solvency II ile öngörülen risk bazlı ekonomik yaklaşım, mevcut sisteme göre daha fazla açıklama gerekliliği getirmekte ve şirketlerin şeffaf şekilde yönetilmesini sağlamaktadır. Böylece şirketlerin daha güçlü ve istikrarlı şekilde faaliyet göstermesini sağlayacak piyasa disiplini oluşturulmuş olacak ve piyasa oyuncuları arasında rekabet artacaktır. Örneğin "en iyi uygulamalara" başvuran şirketler daha düşük finansman maliyetiyle ödüllendirilmiş olacaktır.

Ayrıca, şeffaflığın artması potansiyel yatırımcıların sigorta şirketlerini daha iyi tanımasına yardımcı olacaktır. Bu durum, sigorta şirketlerinin sermaye tedarik etmesini önemli ölçüde kolaylaştıracaktır.

[89] Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Solvency II Projesi’’**,** Sigorta Araştırmaları Dergisisi, Ekim 2007 http://www.millire.com.tr/dergi/SAYI_66.pdf (05.02.2009), s.16.

3.3.5. Solvency II'nin Sigorta Şirketlerine ve Tüketicilere Faydaları

Solvency II ile piyasa riski, kredi riski ve operasyonel riskleri karşılayacak kadar sermaye tutma zorunluluğu sayesinde şirketler karşılayabilecekleri riskleri önceden belirleyebilecektir. Böylelikle daha etkili risk analizi ve risk yönetimi yapabilecektir. Solvency II, şirketleri hızlı bir gelişim gösteren risk yönetimi uygulamalarını benimseme yönünde teşvik edecek ve sigorta ürünlerinin riske uygun şekilde fiyatlandırılmasını sağlayacaktır. Böylece Solvency II, kabul edilebilir risk seviyesine sahip ve kişiye özel ürünler yaratılmasını da sağlayabilecektir.

Solvency II düzenlemeleriyle birlikte gereksiz yasal kısıtlamalar kaldırılacak, mali zayıflıklara karşı erken müdahale yapılabilecektir. Ayrıca, tüm sigorta ve reasürans şirketleri için geçerli olacak bir sermaye yeterliliği hesaplama yöntemi (standart formül) getirileceğinden, şirketler sermaye ihtiyaçlarını çok az ekstra maliyetle hesaplayabilecektir.

Şirketlerin etkin risk yönetimi geliştirmeleri ve uygun ve gerçekçi sermaye seviyelerine sahip olmaları, tüketicilere, diğer bir ifadeyle sigortalılara, şirket başarısızlığı riskine karşı daha fazla koruma sağlayacaktır. Böylece sigortalılar şirketlerin ürünlerine daha fazla güven duyacaklardır. Ayrıca, artan rekabet ve şeffaflık, ürün çeşitliliği ve fiyatlandırmasın-da iyileşmeye yol açacaktır. Böylece tüketiciler daha fazla ürüne daha ucuz fiyatlarla erişebilecektir.

Sonuç olarak, Avrupa sigorta piyasalarında şeffaflık ve rekabet artacak, sektör daha rekabetçi ve profesyonel bir yapıya kavuşacak ve tüm bu gelişmelerden hem sigorta ve reasürans şirketleri hem de sigortalılar kazançlı çıkacaktır.

3.4. SİGORTA SEKTÖRÜNDE SOLVENCY II'YE UYUM MODELİ

3.4.1. Bilanço Bazlı Solvencvy II Uygulamaları

Bu başlık altında Solvency II' nin bir uyarı mekanizması olduğunu ve sigorta şirketlerinin yönetimlerinin bu uyarıda üstlenmesi gereken rolleri risk bazlı verilere dayalı model ile inceleyecektir. Akabinde modele özgü yorum ve öneriler getirerek

örneklendirilecektir. Solvency II'ye uyum modelini incelemeden önce modelin anlaşılmasında gerekli kavramlar hakkında detaylı bilgi verilmesi gerekmektedir. İlk olarak sigorta şirketlerinin aldıkları riskleri SCR ve MCR sınırlarında inceleyecektir.

SCR (Solvency Capital Requirement) düzenleyici sermayenin risk temelli aşamasıdır.[90] Bir sigorta şirketinin beklenmedik ancak önemli boyuttaki kayıplarının karşılanmasına yardımcı olacak ve poliçe sahipleri ile hissedarlara makul güvence sağlayacak düzeydeki sermaye miktarını ifade eder.[91]

MCR (Minimum Capital Requirement) düzenleyici sermayenin minimum aşamasıdır.[92] Bu rasyonun altına düşüldüğü takdirde denetim kurumunun nihai müdahalesini gerektirecek sermaye miktarını ifade eder.

Bu iki tanım Solvency II' nin ayrılmaz bir parçası olup, ortaya çıkan bilanço incelendiğinde SCR ve MCR oranlarına göre otoriter kurumun sigorta şirketlerine direktifler göndermesi üzerine müdahale hakkı doğar.

SCR en az yılda bir kere hesaplanmalı, sürekli olarak izlenmeli ve şirketin risk profili önemli ölçüde değiştiği anda yeniden hesaplanarak denetim kurumuna bildirilmelidir. Şirketler SCR seviyesinin altında kaldıklarını tespit ettikleri andan itibaren altı ay içinde bu seviyeyi karşılamak üzere öz sermayelerini artırmayı veya risk profillerini azaltmayı öngören gerçekçi bir iyileştirme planını iki ay içinde denetim kurumunun onayına sunmalıdır.[93] MCR' de ise daha sert yaptırımlar içermektedir. Denetim kurumu artık nihai bir müdahale yapma zorunluluğuyla şirketin yeni iş kabul etmesinin engellenmesi, halihazırda bulunan portföyünün elden çıkarılması ya da portföyün rasyonel üçüncü şahıslara aktarılması gibi eylemleri öne sürecektir.

---

[90] Solvency II: a new framework for prudential regulation of insurance in the EU, 2006, http://www.abi.org.uk/Display/File/Child/659/HMT-FSA-DiscussionPaperFeb06.pdf (11.04.2009)

[91] TSRSB, Solvency, http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/B8159949-31FD-4299-9D72-B0714D84EC54/3509/kitapcik.pdf (10.02.2009).

[92] Solvency II: a new framework for prudential regulation of insurance in the EU, 2006, http://www.abi.org.uk/Display/File/Child/659/HMT-FSA-DiscussionPaperFeb06.pdf (11.04.2009).

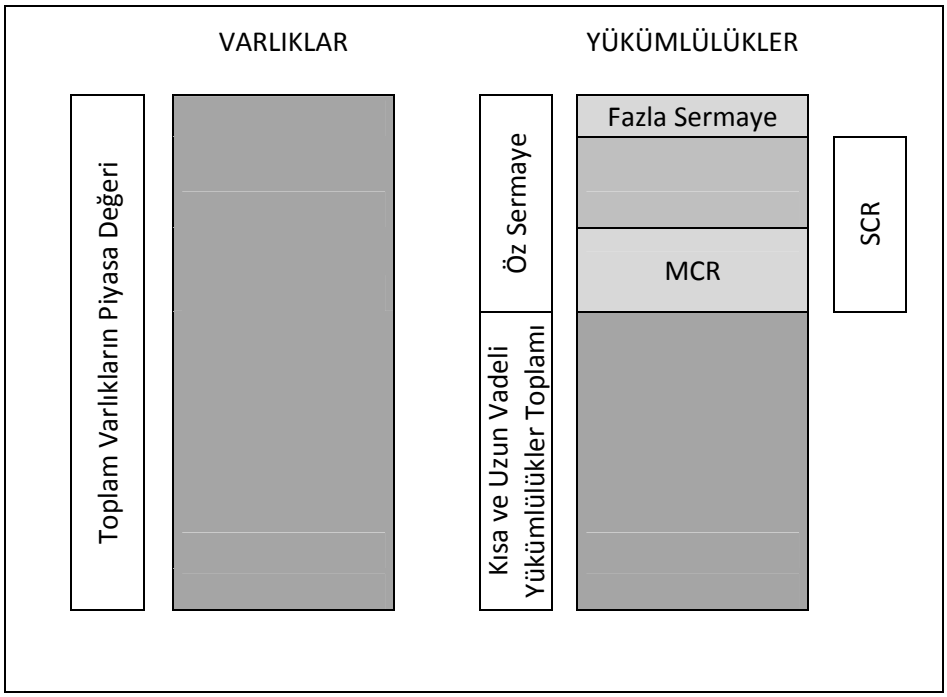
[93] TSRSB, Solvency, http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/B8159949-31FD-4299-9D72-B0714D84EC54/3509/kitapcik.pdf (10.02.2009).

SCR oranının hesaplanması günümüzde uygulanmaya başlanılmadığında ötürü çalışmamızda tahmini bir seviyede kabul edilecektir. İleride sağtanıcak olan SCR seviyesi, sigorta şirketleri açısından dikkate alınacak ve risk profilleri bu doğrultuda düzenlenecektir.

Solvency II de SCR ve MCR Rasyosuna Göre Bilanço örneği;

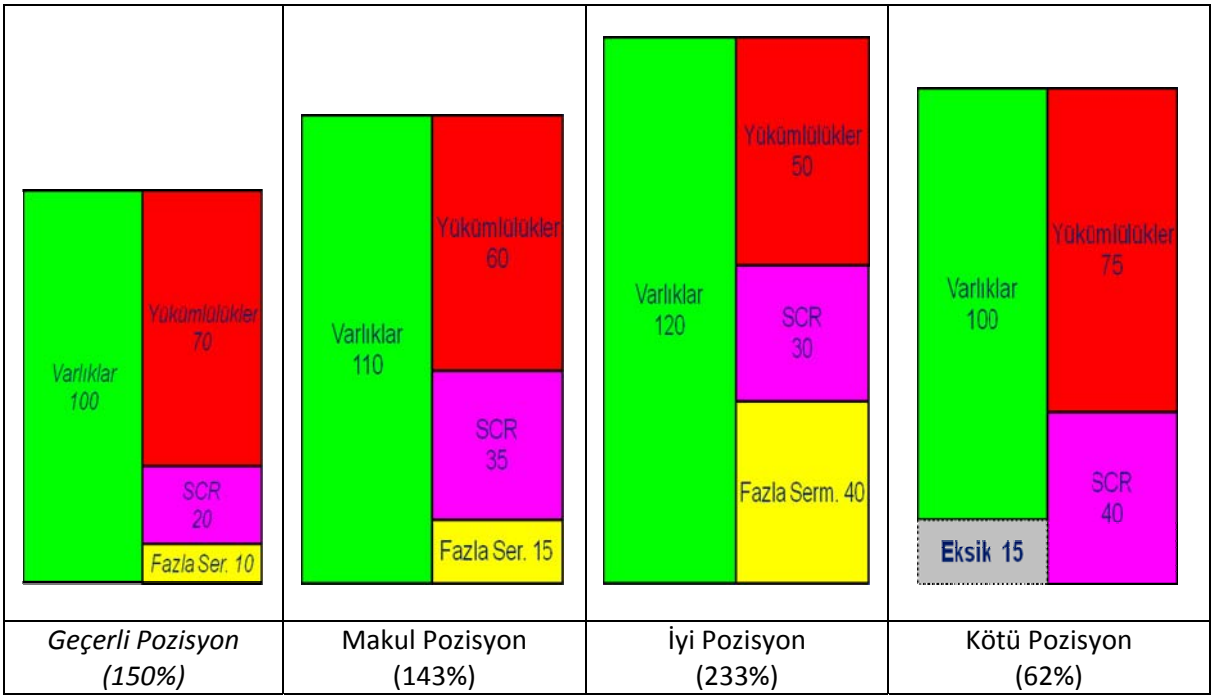
Aşağıdaki grafikten de anlaşılacağı üzere Solvency II standartlarının bilanço esaslı göstergelerin grafik haline getirilmesiyle; birinci sütun bilançodaki varlıkları, ikinci sütun ise yükümlülük kalemlerini ve risk seviyelerini göstermektedir.

Şekil 26 : Solvency II Standartlarına Uygun Bilanço.

Kaynakça: Solutions to major issues for Solvency II Joint submission by the CRO Forum and CEA , ComitéEuropéendes Assurances, 2005, hp://www.crforum.org/publications/major_solvency_2_resource/File.ecr?fd=true&dn=major_solvency_ii_issues_joint (05.04.2009).

Şekil 27: Bütçe Bazlı Solvency II Dengesi.

Kaynak: Phil Ellis, ‘’Implications of Solvency II’, 2007, http://www.cefor.no/statistics/IUMI/2007IUMI%20-%20FF%20-%20SolvencyII%20-%20ImplicationsMarine%20-%20Phil%20Ellis.ppt (10.04.2009).

Yukarıda 4 adet örnek bilançodan yola çıkarak, Solvency II’deki SCR esasına göre değerlendirmeler görülmektedir;

Birinci bilanço SCR rasyosuna göre durumu geçerli olan bir bilançodur. Değerlendirme kriteri ise SCR’ nin öz sermayenin içinde karşılık gelen oranıdır. SCR ‘nin öz sermaye içindeki oranı 20 birim ise öz sermayenin 30 birim olması esastır. Bunu formülize etmek gerekirse aşağıdaki gibidir;

$$\frac{\text{Öz Sermaye}}{\text{SCR}} = \frac{150}{100}$$

Bu rasyonun 1,5 ‘un altında kalması ikinci bilançoda makul olarak karşılanabileceği gibi sigorta şirketinin yine de dikkatli olması gerekliliği otorite tarafından bildirilebilir. Üçünü bilançoda ise sermaye yeterliliğine konu olmayan, iyi pozisyonda bir sigorta şirketi örneği vardır. Dördüncü bilançoda ise sermaye yeterliliği

acilen gerekli olan bir bilanço vardır. Burada mevcut pozisonun 1,5'un altında olması neticesinde otoritenin ivedi olarak sigorta şirketinden uyarması ve yapacağı düzeltme işlemlerini bildirmesi, iyileştirme planları, istenir.

Bunu bir de örnek bilanço üzerinde görmek istersek ;

3.4.2. Türk Sigorta Sektöründe Solvency II'ye Uyum Modeli

Aktif ve Pasif Bilanço kalemlerini gördüğümüz KZM Sigorta A.Ş.'nin Solvency II' ye göre aynı dönemde normal ve uyumlu hali gösterilmiştir.

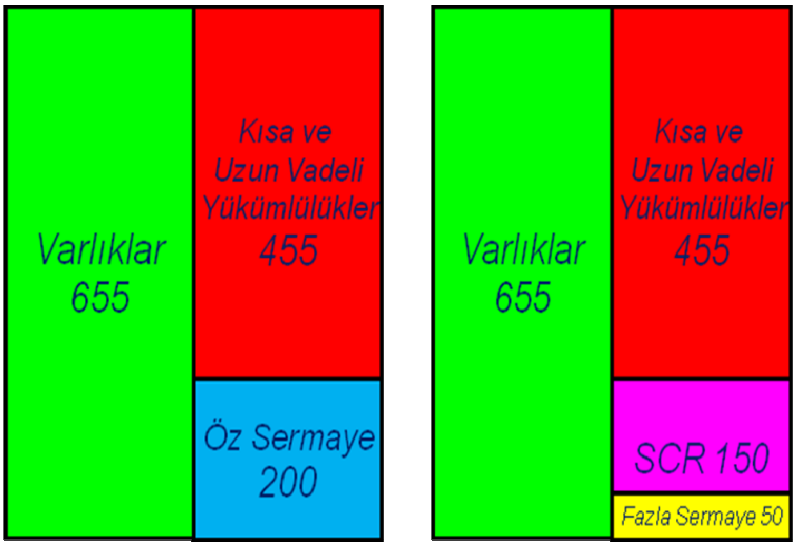
Tablo 4: KZM A.Ş. Bilanço Örneği.

KZM SİGORTA A.Ş. 'NİN 31.12.2012 TARİHLİ BİLANÇOSUNUN AKTİFİ			
000TL			
VARLIKLAR			
	I - Cari Varlılar	Normal	Uyumlu
A-	Nakit ve Nakit Benzeri Varlılar	70.000	95.000
B-	Diğer Nakit ve Nakit Benzeri Varlılar	-	-
C-	Esas Faliyetlerden Alacaklar	450.000	450.000
D-	İlişkili Taraflardan Alacaklar	-	-
E-	Diğer Alacaklar	-	-
F-	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelirler Tahakkukları	80.000	80.000
G-	Diğer Cari Varlıklar		
I -	**Cari Varlıllar Toplamı**	**600.000**	**625.000**
	II - Cari Olmayan Varlıklar		
A-	Esas Faliyetlerden Alacaklar	-	-
B-	İlişkili Taraflardan Alacaklar	-	-
C-	Diğer Alacaklar	-	-
D-	Finansal Varlıklar	-	-
E-	Maddi Varlıklar	40.000	40.000
F-	Maddi Olmayan Varlıklar	15.000	15.000
G-	Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelirler Tahakkukları	-	-
	Diğer Cari Olmayan Varlıklar	-	-
II -	**Cari Olmayan Varlıklar Toplamı**	55.000	55.000
	VARLIK TOPLAMI	**655.000**	**680.000**

Tablo 4'ün devamı.

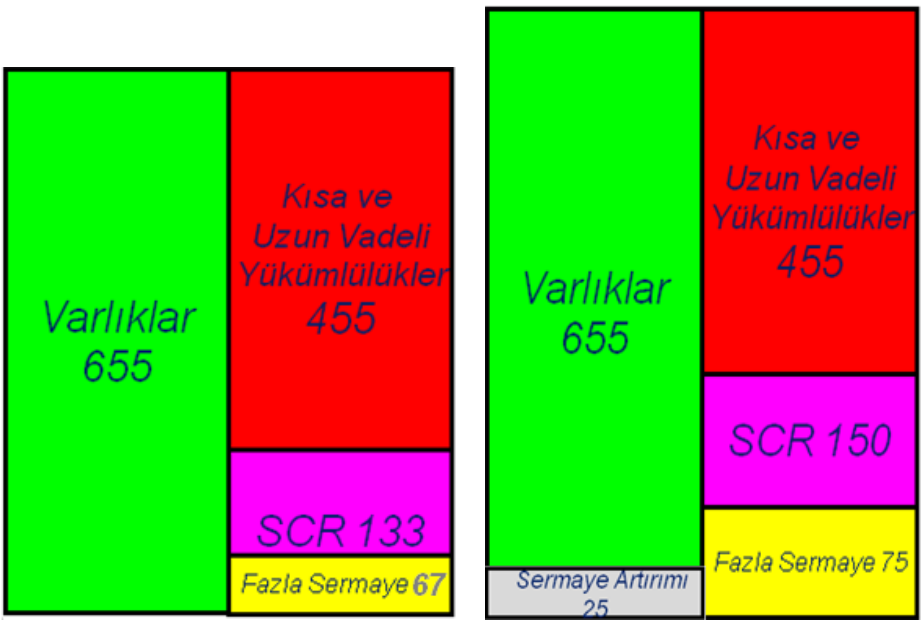
KZM SİGORTA A.Ş. 'NİN 31.12.2012 TARİHLİ BİLANÇOSUNUN PASİFİ			
YÜKÜMLÜLÜKLER			
	III - Kısa Vadeli Yükümlülükler	Normal	Uyumlu
A-	Finansal Borç	-	-
B-	Esas Faaliyetlerden Borçlar	50.000	50.000
C-	İlişkili Taraflara Borçlar	-	-
D-	Diğer Borçlar	-	-
E-	Sigortacılık Teknik Karşılıkları	350.000	350.000
F-	Diğer Teknik Karşılıklar – Net	-	-
G-	Ödenecek Vergi Ve Benzeri Diğer Yükümlülükler ile Karşılıklar	10.000	10.000
H-	Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar	-	-
I-	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuklar	30.000	30.000
J-	Diğer Kısa Vadeli Yükümlülükler	-	-
III -	**Kısa Vadeli Yükümlülükler Toplamı**	**440.000**	**440.000**
	IV - Uzun Vadeli Yükümlülükler		
A-	Finansal Borç	1.000	1.000
B-	Esas Faaliyetlerden Borçlar	4.000	4.000
C-	İlişkili Taraflara Borçlar	-	-
D-	Diğer Borçlar	-	-
E-	Sigortacılık Teknik Karşılıkları	10.000	10.000
F-	Diğer Teknik Karşılıklar – Net	-	-
G-	Diğer Risklere İlişkin Karşılıklar	-	-
H-	Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkuklar	-	-
I-	Diğer Uzun Vadeli Yükümlülükler	-	-
IV -	**Uzun Vadeli Yükümlülükler Toplamı**	**15.000**	**15.000**
	V – Özsermaye		
A-	Ödenmiş Sermaye	150.000	175.000
1-	(Nominal) Sermaye	150.000	175.000
2-	Ödenmemiş Sermaye (-)	-	-
3-	Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları	-	-
B-	Sermaye Yedekleri	5.000	5.000
C-	Kar Yedekleri	-	-
D-	Geçmiş Yıllar Karları	-	-
E-	Geçmiş Yıllar Zararları (-)	-	-
F-	Dönem Net Karı	50.000	50.000
V-	**Özsermaye Toplamı**	**200.000**	**225.000**
	YÜKÜMLÜLÜK TOPLAMI	**655.000**	**680.000**

Şekil 28 : KZM SİGORTA A.Ş.'nin Bilanço Dengesi.

Mevcut bilançomuzda öz sermayenin değeri 200 milyon TL dir. KZM Sigorta A.Ş. 'nin SCR'sine karşılık gelen öz sermaye tutarı 150 milyon TL olduğu varsayımından yola çıkarak Öz Sermaye / SCR rasyosu 1,33 dür. Solvency II direktiflerine göre KZM Sigorta A.Ş.'nin ya SCR oranını azaltması ya da sermaye artırımına yönelmesi gerekmektedir.

Şekil 29 : KZM SİGORTA A.Ş.'nin Solvency II'ye Uygun Bilanço Dengesi.

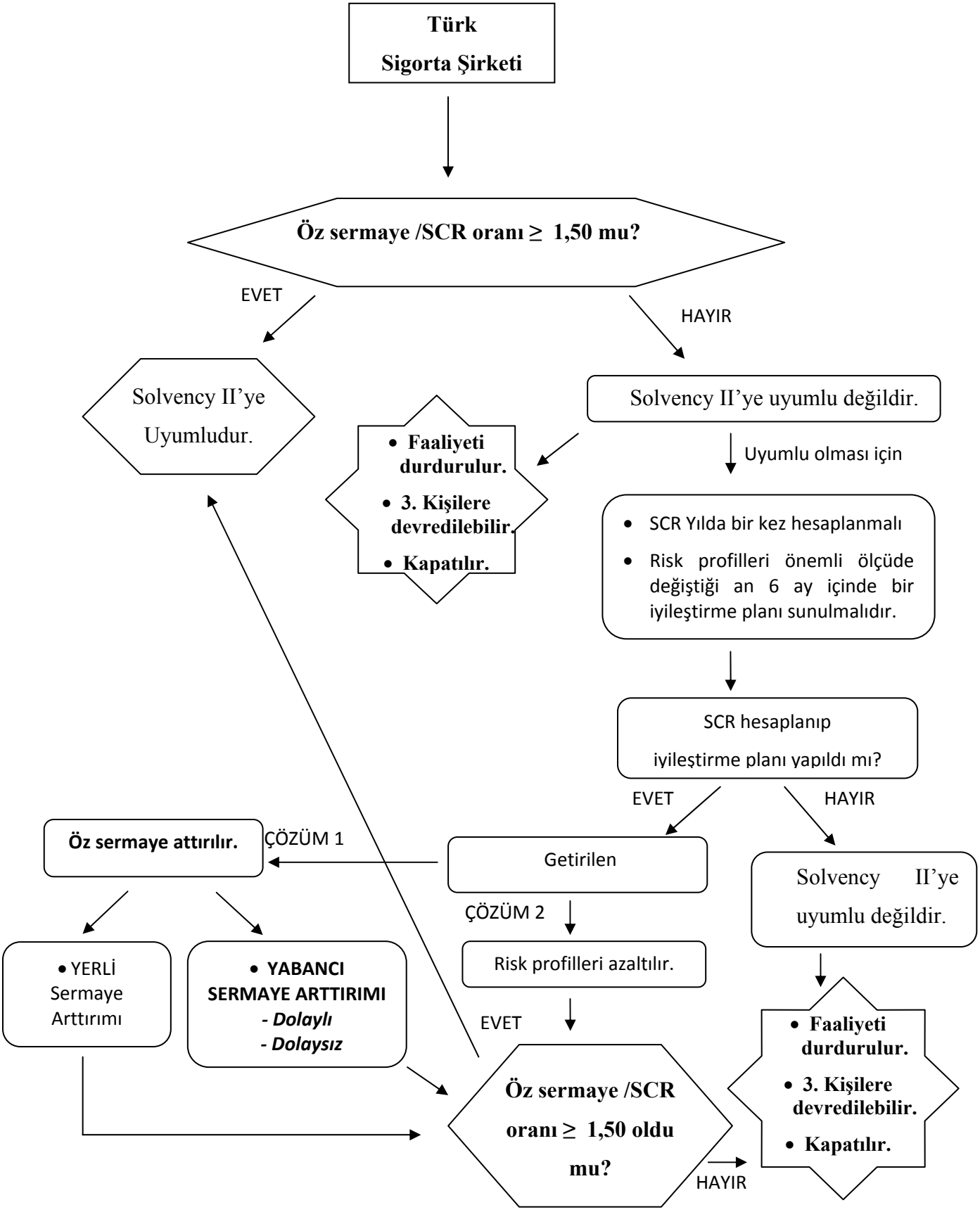

Yukardaki ilk bilanco örneğinde SCR oranını azaltmış bir tablo görülmektedir. Sigorta şirketi bunu risklerini seçici davranarak veya reasürans yoluyla yapabilir. Buradaki düzeltmeye göre sigorta şirketi tekrar 1,50 lik rasyoyu yakalamış olur. İkinci bilançoda ise sigorta şirketi sermaye artırımını gündemine alabilir. Burada SCR de karşılık gelen birime dokunmadan yine sermaye artırımıyla Solvency II kriterlerini sağlamış olur.

Türk Sigorta Sektöründe Solvency II'ye uyum modeli Şekil 30'da görüldüğü gibidir: [94]

[94] Modelde Hayat ve Hayat Dışı Sigorta Şiketleri ayırımı yapılmamıştır. Model düzenlenirken "Ceteris Paribus" varsayımı kabul edilmiştir. Ceteris Paribus: Etkisi araştırılan değişken dışındaki her türlü parametrenin sabit olduğu ve tekrar hareket etmeleri için bir sonraki teoremi beklemelerini gerektiren bir varsayımdır. Ele alınan konuyla ilgili analizde, bir değişkendeki değişmeyi, diğer tüm değişkenlerin sabit olduğu varsayımıyla irdelemektir. Aynı şekilde aşağıdaki modelde, denetim sürecinin doğru ve eksiksiz yapıldığı varsayımı kabul edilerek oluşturulmuştur.

Şekil 30: Türk Sigorta Sektöründe Solvency II Uyum Modeli

Modelde görüldüğü üzere, bir Türk sigorta şirketinin yeni düzenlemeye uyum sağlayabilmek için yukarıda nasıl hesaplanacağının anlatıldığı Öz sermaye / SCR oranının ≥ 1.50 olması gerekmektedir. Eğer bu oranı 1.5'a eşit ya da daha fazla değilse Solvency II ye uyumlu değildir. Bu şirket eğer hiç bir düzenleyici önlemde bulunmazsa ya faaliyeti durdurulacak ya kapatılacak ya da 3.kişilere devredilecektir.

Solvency II'ye uyumlu olabilmesi için SCR'nin yılda bir kez hesaplanması gerekmektedir. SCR'nin nasıl hesaplanacağı yukarıda detaylı olarak incelenilmiştir. Ayrıca risk profillerinin önemli ölçüde değiştiği zamanlarda 6 ayda bir iyileştirme planı sunulmalıdır.

İyileştirme planı yapılmazsa, şirket Solvency II'ye uyumlu değildir. Bu nedenle ya tahliye edilir ya faaliyetleri durdurulur ya da devredilir.İyileştirme planı yapılırsa, getirilen çözümlerden biri risk profillerinin azaltılması olacaktır. Risk profillerinin azaltılması sonucunda Özsermaye /SCR oranı 1.5'a eşit ya da daha büyük oluyorsa Solvency II'ye uyumludur. Eğer oran 1,5'dan küçük oluyorsa şirketin kapatılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İyileştirme planına getirelen diğer çözümse özsermaye arttırımlarıdır. Bu da yerli sermaye sahipleriyle veya yerli sigorta şirketleriyle işbirliği yaparak olabilmektedir. Yerli sermaye arttırımı sonucunda Özsermaye /SCR oranı 1.5'a eşit ya da daha büyük oluyorsa Solvency II'ye uyumludur. Eğer oran 1,5'dan küçük oluyorsa şirketin kapatılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İyileştirme planının özsermaye attırımı doğrultusunda geliştirilen diğer çözüm ise en çok tercih edilen yabancı sermaye yatırımlarıdır. Yabancı sermaye arttırımı amaçlı olan söz konusu yatırımlar dolaylı ve dolaysız olarak gerçekleşmektedir. Dolaylı ortaklıklar hisse senedi ve tahvil alımı şeklinde gerçekleşirken dolaysız sermaye yatırımları Türk sigorta şirketinin satın alınması veya ortaklık kurulması ama yönetimde söz hakkına sahip olunması şeklinde gerçekleşmektedir. Yabancı sermaye arttırımı sonucunda Özsermaye /SCR oranı 1.5'a eşit ya da daha büyük oluyorsa Solvency II'ye uyumludur. Eğer oran 1,5'dan küçük oluyorsa şirketin kapatılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Türkiye ekonomisinde 1980 sonrasında ortaya çıkan kontrolsüz ve etkin denetim mekanizmalarından yoksun serbestleşme ortamı; beraberinde finansal sistemi derinden etkilemiş olan krizleri ve çöküntüleri de getirmiştir. Ağırlıklı olarak iç dinamiklerden kaynaklanan 1994 ve 2001 ekonomik krizlerinin yanında, 1998 yılında tüm dünya ekonomisini de etkilemiş olan Asya Krizi'nin de etkisiyle finansal sistemin koordinasyonu ve denetim alanındaki eksiklikleri göz önüne alınarak Cumhuriyet tarihinin en ağır ekonomik sarsıntısı olarak tanımlanan Şubat 2001 krizi sonrasında yeniden yapılandırma çalışmalarına hız verilmiş, etkin denetim mekanizmaları oluşturulmuştur.

Dünya ekonomisi açısından da yakın geçmişe göz attığımızda, sürekli genişleyen finansal ürünler yelpazesi ile birlikte işlem hacimlerinin hızla yükselmesi göze çarparken, söz konusu ürünlerin denetimine yönelik olarak gerçekleştirilen düzenleme ve yapılan uygulamaların bu hıza ayak uyduramadığı, genellikle de yetersiz kaldığı görülmektedir. Son olarak ipotekli konut finansmanı açısından büyük gelişim sağlayan ABD ekonomisinde, bu ürününe bağlı tahvillerin işlem gördüğü ikincil piyasalarda 2008 yılında başlayan çöküş bir anda tüm dünyaya yayılmış ve 1929 Büyük Bunalımından sonra dünya tarihinde gerçekleşen en büyük ekonomik kriz yaşanılmaya başlanmıştır. Başta finansal sistem içerisinde yer alan oyuncular olmak üzere, reel sektör ve hizmet sektörleri içerisinde faaliyet gösteren irili ufaklı bir çok firma faaliyetlerine son vererek, sistemin dışında kalmak durumuyla karşı karşıya gelmişlerdir.

Dünya ekonomisi açısından bakıldığında ise kilit rol oynayan kuruluşlar sigorta şirketleri olduğundan öncelikli olarak sigorta şirketlerin kurtarılmasına ve yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalara hız verilmiştir. Sigortacılık denilince ilk akla gelen uluslararası kuruluşlardan olan ABD sermayeli AIG, Amerikan Merkez Bankası FED'in ve Amerikan Hazine'sinin doğrudan müdahalesi ile kurtarılmıştır. Benzer bir kurtarma operasyonu da İsviçreli reasürans devi Swiss Re'yi iflastan kurtarabilmek için Avrupa'da gerçekleştirilmiştir.

Küresel dünya ekonomisi açısından Solvency II, sigortacılık sektöründe yeni bir denetim ve uygulama mekanizması durumundadır. Sektörün öncelikle şeffaf hale gelmesini sonrada risk portföyüne göre sermaye yeterliliğinin ayarlanmasını sağlayacaktır. Temel olarak Solvency, tüm dünyada standart olarak uygulanacak olan bir yükümlülük karşılama yeterliliği rasyosu üzerinden hareket ederek, düzenli periyotlarla şirketlerin risk profillerinin ve sermaye yapılarının gözden geçirilmesi yöntemini izlemektedir. Bu çerçevede ele alınan dönemler içerisinde finansal tablolardan yola çıkılarak gerçekleşen analizde yeterlilik rasyosunu sağlayamayan sigorta şirketlerinin önüne 3 farklı ana senaryo çıkacaktır. Bunlardan birinci senaryoda yerli ya da yabancı doğrudan yatırımlar sonucunda şirketlerin sermaye artışı politikası izlemesi söz konusu olmaktadır. İlk senaryo açısından özellikle yurt dışı kaynaklı fonların iç piyasaya yönelmesi anahtar bir rol olarak karşımıza çıkmaktadır. İkinci senaryoda altı aylık ve yıllık olarak takip edilen risk profillerinin güncellenerek, firmaların bilançolarında taşımakta oldukları riskleri azaltmaları ve bu şekilde, Solveny II açısından yeterli hale gelmeleri altarnetif bir yol olarak görülmektedir. Sonuncu ve olumsuz olan senaryoda ise, yani yeterliliğe ulaşılamayan durumda faaliyetin durdurulmasını varan ağır yaptırımları içerisinde barındıran yaptırımların devreye girmesi gündemde olacaktır. Sigorta şirketlerinin risk seviyelerinin belirlenmesi ve buna yönelik olarak alınacak olan aksiyonlar ile, risklerin gerçekleşmesi durumunda sigorta şirketlerinin ağır hasar almaları engellenecektir. Ürün fiyatlaması ve maliyetlerin yönetimi açısından da avantajlar getiren Solvency'nin yararları sadece sigorta şirketleri için değil, aynı zamanda sigorta şirketlerinin hizmet vermekte olduğu tüketicilere de yöneliktir. Sağlananacak güven ve istikrar ortamı neticesinde sigortalılar şirketlerin ürünlerine daha fazla güven duyacaklardır. Bununla birlikte, artan rekabet ve şeffaf yönetim, ürün yelpazesinin çeşitliliği ve ürün fiyatlandırmasında iyileşmeye yol açacaktır. Böylece tüketiciler çok daha geniş bir yelpazedeki ürüne önceden olduğundan daha ucuz fiyatlarla erişebilecektir. Ülke ekonomisi açısından da büyük önem taşıyan bu emniyet sistemi, güçlü sigorta şirketlerinin oluşmasını sağlayıp yeni yatırımlara da yol açacaktır.

Türk ekonomisine yönelik olarak gerçekleştirilen doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının özellikle 2001 sonrasında bir yükseliş trendi içerisinde bulunduğu açıkça görülmektedir. Öyle ki, bu süreçte yıllık ortalama yabancı sermaye girişi 1980-2000 dönemindeki toplam sermaye girişi ile eşdeğer seviyelere ulaşmıştır. Çalışmamızda, Türkiye ekonomisine gerçekleşen yabancı sermaye yatırımlarının, sigortacılık sektörü açısından izlemiş olduğu yol ve kat etmiş olduğu mesafe açıkça görülmektedir. 2004 yılında 13 olan yabancı sermayeli sigorta şirketi sayısı, 2006 yılında 24'e, 2007 yılının ilk döneminde 29'a, 2008 yılı Haziran ayı itibariyle ise 34'e ulaşmıştır.

Solvency II, sigorta şirketlerinin sermaye yeterliliği açısından uluslararası standartları koymakla birlikte; bu standartların uygulamaya geçilmesi için hedeflenen yıl 2012 olarak bilinmektedir. Bu süreye kadar sigorta şirketlerimizin sermaye arttırımına duymakta oldukları ihtiyaç ve bununla birlikte Türk sigorta sektörünün güçlü potansiyeli sayesinde, yurt dışı oyuncuların iç piyasaya yönelik yatırımlarının hız kazanacağı öngörülmektedir. Nitekim çalışmamız içerisinde de Türkiye'nin önünde yer alan ancak ilk bakışta sigortacılık açısından Türkiye'nin gerisinde ya da Türkiye ile aynı seviyede olması beklenen ülkelere ve Türkiye'den sonra gelen ülkelere sigorta sektörünün gayri safi yurt içi hasılaya oranı açısından karşılaştırıldığında Türkiye'de sektörün potansiyeline göre çok az geliştiği açıkça ortaya çıkmaktadır. Solvency II standartlarının uygulamaya geçişi, global finansal sistem içerisindeki diğer oyuncularla olan entegrasyonu kolaylaştıracağından yabancı yatırım aksiyonlarında lokomotif bir rol oynayacaktır.

Gerçekleştirmiş olduğumuz çalışmamızda da görülmekte olduğu gibi Solvency II için gerekli hukuki ve idari altyapının hazırlanması ve aynı zamanda uygulamaya geçişin ilk döneminde oluşacak olan zorlukların asgari düzeye indirilmesi amacıyla Türk sigorta şirketlerinin bir an önce aksiyon alması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede sigorta şirketlerimizin öncelikli olarak ele alması gereken konuların başında, söz konusu Solvency II mevzuatı çerçevesinde gündeme gelecek düzenlemelere paralel olarak, kendi iç denetim mekanizmalarını yeniden yapılandırması gelmektedir. Yeni düzenlemeler çerçevesinde risk profillerinin güncellenmesi açısından şirket içi denetim mekanizmaları ve bağımsız dış denetim şirketlerine büyük bir görev düşmektedir.

Düzenlemeler dışında gündeme gelecek olan diğer bir önemli konu da sermaye artırımları olacaktır. Yükümlülük Karşılama Oranını karşılayabilmek için sigorta şirketlerinin yurt içi veya yurt dışı fon kaynaklarına ulaşması gerekecektir. Gerek şirketlerin mevcut bağlantıları aracılığıyla gerekse uluslararası danışmanlık şirketlerinin sağlayacağı bağlantılarla yurt içindeki ya da uluslar arası seviyedeki fon sahiplerine ulaşarak şirket sermayesine yeni katılımların sağlanması gündemde olacaktır.

Sonuç olarak, 2008 yılında ilk etkileri ortaya çıkan küresel finansal kriz nedeniyle sınır ötesi bazda şirket birleşmeleri ve satın almalarının 2000–2007 dönemindeki yüksek sayı ve hacime ulaşmasının zor olduğu tartışılmaz bir gerçek haline geldiğinden Türk sigorta şirketlerinin faaliyetlerinde her zamankinden daha şeffaf, idari ve finansal yapılanmalarında her zamankinden daha sağlam ve etkin bir şekilde hareket etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Acınan, Hilmi, Sigortanın Temel Prensipleri, İstanbul: Aviva Sigorta, 2006.

Başpınar, Ahmet, Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması, Maliye Dergisi, Sayı 149 Mayıs – Aralık 2005

Berk, Niyazi, Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik ve Risk Yönetimi - Türkiye'de ve AB'de Yeni Düzenlemeler (Solvency II Projesi), İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları, 2005.

Berk, Niyazi, Sigortacılıkta Fon Yönetimi, İstanbul: İMKB Yayınları 2001.

Bigot, Jeant, Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği Garanti Fonu, TSRSB Yayını: No.10, Ekim 2000, çeviren: Gül Metezade.

Bölükbaşı, Ayşe Gül, ''Sigortacılıkta Risk Yönetimi'', İstanbul: Türkmen Kitap Evi, 2008.

Çeken, Hüseyin, Küreselleşme Yabancı Sermaye ve Türkiye Turizmi, İstanbul: Değişim Yayınları, 2003.

Ererdi, H. Cemal, Sigortacılığımızın Tarihi, Axa Oyak Yayınları, 1998.

Esenkaya, İbrahim Erdem, ''Sigorta Şirketlerinde Mali Denetim Türkiye ve Avrupa Topluluğu Karşılaştırması'', Yayınlanmamış Eser, İstanbul, 2000.

European Commision Web Sitesi, Solvency I: Proposed Methodology for the annual review of the amount of the Minimum Guarantee Fund and the Premium and Claims Indices, November 2004.

Gediz, Ergin, Hayat Dışı Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik, Güvenlik ve Kar Beklentisinin Dengelenmesi, Birlik'ten Dergisi, Kasım 2001.

Gökbel, Serpil Altınırmak, Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Türkiye, Eskişehir: A.Ö.F. Yayınları, 2002.

Gueganou, Jean-Charles ''Solvency II Çok Önemli'', Active Academy Sigorta Zirvesi, Axa Oyak Yayınları, 9 Nisan 2008.

Hazine Müsteşarlığı, Türk Sigortacılık Sektörünün Temel Göstergeleri 1, Haziran 2004.

Kamuran Pekiner, Sigorta İşletmeciliği Prensipleri–Hesap Bünyesi, İstanbul: İÜ Yayınları, 1974.

Malatyalı, Nihat Kamuran, Türk Sigorta Sektörü Orta Vadeli Gelişme Beklentileri, İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları, 2008.

Nomer, Cahit, Sigortanın Temel Prensipleri ve Reasürans, İstanbul: MÜ Yayınları, 1977.

Oksay, Kazım, Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları Kılavuzu, İstanbul: Doğan Yayınları, 1998.

Oksay, Suna, ''OECD ülkelerinde ve Türkiye'de Sigorta sektörünün Ekonomik Büyümeye Etkisi'', Geleneksel Finans Sempozyumu, BSY ve BSE, MÜ, 28 Mayıs 2004

Sandström, Ame, Solvency: Models, Assessment and Regulation, Chapman and Hall/CRC, 2006.

Seyidoğlu, Halil, Uluslararası İktisat, İstanbul: Güzem Yayınları, 1998.

Taşdelen, Servet, ''Avrupa Birliğinde Sigorta Denetim Hukuku ve Türk Sigota Denetim Hukuku Bakımından Bir Değerlendirme'', Haziran 1996

Uralcan, Şebnem, Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi, İstanbul: 2. baskı Bilyay, 2006.

Uras, Güngör, Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları, İstanbul: Beta Yayınları, 1974.

Yüksel, Mehmet, Küreselleşme Ulusal Hukuk ve Türkiye, Ankara: Siyasal Kitapevi, 2001.

20.10.2004 tarih ve 65069 sayılı Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Mali Bünyelerine ve Sermaye Yeterliliklerine İlişkin Hazine Müsteşarlığı Genelgesi.

26.12.1994 tarih ve 22153 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Yönetmeliği, 16.01.1998-23232 R.G.-Yönetmelik, 24.09.1998-23473 R.G.-Yönetmelik ile değişik Madde 18.

5 Kasım 2002 tarih ve 2002/83/EC sayılı Direktif, madde 27.

5 Mart 2002 tarih ve 2002/13/EC sayılı Direktif, madde 1.

7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu, Resmi Gazete 30.12.1959-10394

Hayat dışı sigortacılık faaliyetlerinde başlama ve yürütme ile ilgili kanun, tüzük ve idari düzenlemelerin koordinasyonu hakkında 24 Temmuz 1973 tarih ve 73/239/EEC sayılı Birinci Konsey Direktifi

Hayat dışı sigortası şirketlerinin yükümlülük karşılama yeterliliği ile ilgili 73/239/EEC Direktifini tamamlayıcı nitelikteki 5 Mart 2002 tarih ve 2002/13/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi

Hayat sigortası ile ilgili 5 Kasım 2002 tarih ve 2002/83/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi

Emre Gözlemen, Türk Sigorta Sektöründeki Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar, Yapı Kredi Sigorta Yayınları, 2008, http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/turk_sigorta_sektorunde_yabanci_yatirimlar.200810.pdf (15.02.2009)

European Commision Web Sitesi, Legislation in Force, http://ec.europa.eu/intemal_market/insurance/legis-inforce_en.htm (16.05.2009)

http://ec.eu ropa.eu/internal_market/insurance/docs/2004-markt-docs/markt-2520-04_en.pdf (16.05.2009)

http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20311.html (11.02.2009)

http://www.sigortacilik.gov.tr (19.03.2009)

Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Solvency II Projesi’’, Sigorta Araştırmaları Dergisisi, Ekim 2007 http://www.millire.com.tr/dergi/SAYI_66.pdf (05.02.2009)

Onur Acar, ‘’Avrupa Birliği’nde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II’’, 2005, www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/54810B07-7A8D-4CBA-9F77-2B99020B76EF/1057/LINK7.doc (02.02.2009).

PriceWaterHouseCoopers, The 3 Pillar Approach,
http://www.pwc.com/Extweb/industry.nsf/docid/
5E4C454F1671B82C8525730D00010455 (16.05.2009)

Rob Curtis, Pillar 3, Financial Services Authority Web Sitesi, 6 November 2006,
http://www.fsa.gov.uk/pubs/international/pil3_6nov06.pdf. (16.05.2009)

Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş ve çalışma Esasları Yönetmeliği,
http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20311.html (05.01.2009)

Solutions to major issues for Solvency II Joint submission by the CRO Forum and CEA , ComitéEuropéendes Assurances, 2005,
hp://www.crforum.org/publications/major_solvency_2_resource/
File.ecr?fd=true&dn=major_solvency_ii_issues_joint (05.04.2009)

Solvency Capital Requirement, EMB Web Sitesi,
http://www.emb.com/uk/solvencyII/capital_requirement.php (16.05.2009)

Solvency II is based upon three pillars, Solvency II Web Sitesi,
http://www.solvency-2.com/news/threepillars.php (16.05.2009)

Solvency II: a new framework for prudential regulation of insurance in the EU, 2006,
http://www.abi.org.uk/Display/File/Child/659/HMT-FSA-DiscussionPaperFeb06.pdf
(11.04.2009)

TCMB, Ekonomik İstikrar, Büyüme ve yabancı sermaye, 2001,
http://www.tcmb.gov.tr/yeni/ evds/yayin/kitaplar/kitap2/kitap2monu.html (20.12.2008)

TSRSB, Sigorta Tanımları,
http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigorta+tanımları/ (21.01.2009)

TSRSB, Sigorta Tanımları,
http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Sigorta/Sigorta+tanımları/ (21.01.2009).

TSRSB, Solvency,
http://www.tsrsb.org.tr/NR/rdonlyres/B8159949-31FD-4299-9D72-B0714D84EC
54/3509/kitapcik.pdf (10.02.2009).

TSRSB, Türkiye'de Sigortacılık, http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/
Sigorta/Türkiye+de+sigortacılık/ (19.01.2009).

TSRSB, Yükümlülük Karşılama Yeterliliği (Solvency),
http://www.tsrsb.org.tr/tsrsb/Maliye%20ve%20 Muhasebe/Solvency/ (12.02.2009).

Türkiye Sigorta Firmaları ve Sigorta Acenteleri Rehberi,
http://www.sigortafirmalari.com/sigortaterimlerisozlugu.html#Y%C3%9CK%C3%9CML%C3
%9CL%C3%9CK_KAR%C5%9EILAMA_YETERL
%C4%B0L%C4%B0%C4%9E%C4%B0 (02.02.2009).